

T.C.

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYN İLE ÇOCUK ARASINDAKİ İLETİŞİMİN AİLE
YAPISININ OLUŞUMUNA ETKİSİ (SAKARYA ÖRNEĞİ)**

Vusala MAMMADOVA

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Adı

Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Adem BÖLÜKBAŞI

Bandırma 2024

T.C.

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYN İLE ÇOCUK ARASINDAKİ İLETİŞİMİN AİLE
YAPISININ OLUŞUMUNA ETKİSİ (SAKARYA ÖRNEĞİ)**

Vusala MAMMADOVA

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Adı

Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Adem BÖLÜKBAŞI

Bandırma 2024

BANDIRMA ONYEDİ EYLÖL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Bu çalışma 18/07/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmemiş bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

(18/07/2024)

Vusala MAMMADOVA

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Sonuna geldiğim bu zorlu süreçte desteğini ve katkısını gördüğüm değerli insanlara teşekkürlerimi bir borç bilerek;

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, her konuda desteğini almaktan çekinmediğim, araştırmanın planlanmasından yazılmasına kadar tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen, teşvik eden, aynı titizlikte beni yönlendiren değerli danışman hocam Doç. Dr. Adem BÖLÜKBAŞI'na; Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Recep YILDIZ'a; tez jürimde yer alarak değerli katkılarını sunan Doç. Dr. Fikri KELEŞOĞLU'na ve Doç. Dr. Adem DAĞ'a; lisansüstü eğitimimde bilgi ve deneyimlerini aktaran bölüm hocalarıma; tez çalışması sürecinde her aşamada ufku açan ve yol gösteren Öğr. Gör. Dr. Ali CEYLAN'a ve tezin ortaya çıkmasını sağlayan anket katılımcılarına ayrıca teşekkür ederim.

Varlığıyla bana güç kuvvet veren, yüksek lisans eğitim sürecimi maddi ve manevi olarak her zaman destekleyip yanımda olan kıymetli eşim Dr. Öğr Üyesi Gökay AYDIN'a; anketlerin yapılmasında her daim bana eşlik eden değerli oğlum Berkay AYDIN'a sonsuz teşekkür ederim.

Beni varlığıyla onurlandıran, her işte her zaman örnek aldığım canım anneme teşekkürümü arz ederim.

Vusala MAMMADOVA

Bandırma 18/07/2024

ÖZET

EBEVEYN İLE ÇOCUK ARASINDAKİ İLETİŞİMİN AİLE YAPISININ OLUŞUMUNA ETKİSİ (SAKARYA ÖRNEĞİ)

Yapılan çalışmada genel olarak sosyal bir varlık olan insanların en temel gelişim alanı olan aile içerisinde, “Ebeveyn İle Çocuk Arasındaki İletişimin Aile Yapısının Oluşumuna Etkisi” incelenmesi amaçlanmıştır. Ebeveynin çocuğu ile iletişimi ve aile yapısına etkisi ve bazı sosyodemografik bileşenler açısından ele alınan bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada Kahraman ve Taraklı (2016) tarafından geliştirilen Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği (EÇİÖ) ve Gülerce (1996) tarafından geliştirilen Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği (AYDA) kullanılmıştır. Çalışmada tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın evreni Sakarya’nın Adapazarı merkezinde ikamet eden 12-18 yaş arası çocuğu olan aileler (ebeveyn ve çocuklar), örnekleme ise tabakalı örnekleme yöntemi ile 12-18 yaş arası çocuğu olan 500 aile (ebeveyn ve çocuklar) seçilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde “SPSS 27.0” programından faydalanılmıştır. Analizlerde test tekniklerinden bağımsız t testi, ki-kare ve anova testleri kullanılmıştır. Bunun yanı sıra basit ve çoklu doğrusal regresyon, korelasyon ve post-hoc analizleri de yapılmıştır. Çalışmamızda çocukla iletişim ve aile yapısı arasındaki ilişki sonuçları incelendiğinde; paylaşıma açık olma ile iletişim, birlik, yetkinlik ve aile yapısının değerlendirmesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken; paylaşıma açık olma ile yönetim ve duygusal bağlam arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edildi.

Anahtar Sözcükler: Aile, Aile Yapısı, Çocuk, Ebeveyn, İletişim.

ABSTRACT

THE EFFECT OF COMMUNICATION BETWEEN PARENT AND CHILD ON THE FORMATION OF FAMILY STRUCTURE (SAKARYA EXAMPLE)

The aim of the study was to examine the “Effect of Communication Between Parents and Children on the Formation of Family Structure” within the family, which is the most basic development area of humans who are generally social beings. In this study, which is addressed in terms of communication between parents and their children and their effects on family structure and some socio-demographic components, the relational screening model was used. The Parent-Child Communication Scale (ECİÖ) developed by Kahraman and Taraklı (2016) and the Family Structure Assessment Scale (FSA) developed by Gülerce (1996) were used in the study. The universe of the study was families with children between the ages of 12-18 (parents and children) residing in the Adapazarı center of Sakarya, and the sample was selected with the stratified sampling method and 500 families with children between the ages of 12-18 (parents and children). The “SPSS 27.0” program was used in the analysis of the data obtained in the research. In the analyses, independent t-test, chi-square and anova tests were used. In addition, simple and multiple linear regression, correlation and post-hoc analyses were also performed. When the results of the relationship between communication with the child and family structure were examined in our study; a positive significant relationship was found between being open to sharing and communication, unity, competence and evaluation of family structure; while a negative significant relationship was found between being open to sharing and management and emotional context.

Keywords: Family, Family structure, Child, Parent, Communication

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BEYAN	i
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. İletişim	3
2.1.1. İletişim Kavramı	3
2.1.2. İletişimin Önemi	4
2.1.3. İletişim Türleri	4
2.1.4. İletişim Süreçleri	6
2.2. Aile	7
2.2.1. Aile Kavramı	7
2.2.2. Ailenin Önemi ve Görevleri	9
2.2.3. Aile Modelleri	10
2.2.4. Aile Yapısı ve Önemi	13
2.3. Ebeveyn-Çocuk İletişimi	20
2.3.1. Aile İçi İletişim	20
2.3.2. Ailede İletişimin Önemi	22
2.3.3. Aile Çocuk İlişkilerinde İletişimin Rolü	23
2.3.4. Anne-Çocuk İletişimi	24
2.3.5. Baba-Çocuk İletişimi	25
2.3.6. Ebeveyn ve Çocuk İletişimine Engel Olan Kavramlar	27
2.3.7. Ebeveyn-Çocuk İletişimini Destekleyen Kavramlar	29
2.3.8. Ebeveyn-Çocuk İletişimde Ebeveyn Tutumları	31
2.3.9. Ebeveyn-Çocuk İletişiminin Önemi:	34

3. GEREÇ VE YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Amacı	38
3.2. Araştırmanın Modeli	38
3.3. Araştırmanın Önemi	38
3.4. Araştırmanın Yöntemi	39
3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	39
3.6. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Araçları	40
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	41
3.8. Araştırma Verilerin Analizi	41
3.9. Araştırma Hipotezleri	43
4. BULGULAR	45
4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgileri	45
4.2. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	46
4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	47
4.4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	49
4.5. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	50
4.6. Katılımcıların Eş Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	51
4.7. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	53
4.8. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	59
4.9. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması	68
4.10. Çocuk Sayısına Göre Ölçeklerin Değerlendirilmesi	77
4.11. Çocukla İletişim ve Aile Yapısı Değerlendirilmesi Arasındaki İlişki	79
4.12. Cinsiyete Göre Çocuk Sayısının Karşılaştırılması	80
4.13. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının İletişime Etkisi	80
4.14. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Birliğe Etkisi	82
4.15. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yönetime Etkisi	83
4.16. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yetkinliğe Etkisi	84

4.17. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Duygusal Bağlama Etkisi	85
4.18. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Ailenin Yapısının Değerlendirilmesine Etkisi	87
4.19. Aile Yapısının Değerlendirilmesinin Ebeveyn-Çocuk İletişimine Etkisi	88
5. TARTIŞMA	90
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	101
7. KAYNAKLAR	110
8. EKLER	120
EK-1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	120
EK-2. Anket ve Ölçekler	122
EK-3. Etik Kurul Kararı	127
EK-4. Ölçek Kullanım İzni	128
9. ÖZGEÇMİŞ	130

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	42
Tablo 3.2. Araştırmanın Normallik Analizi	42
Tablo 4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımı*.....	45
Tablo 4.2. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*	46
Tablo 4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*	47
Tablo 4.4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*	49
Tablo 4.5. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*	50
Tablo 4.6. Katılımcıların Eş Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*	51
Tablo 4.7.1. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi*	53
Tablo 4.8.2. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi*.....	54
Tablo 4.9.1. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi*	59
Tablo 4.10.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi *	61

Tablo 4.11.1. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi*	68
Tablo 4.12.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi*	70
Tablo 4.13. Çocuk Sayısına Göre Ölçeklerin Değerlendirilmesine İlişkin T Testi*	77
Tablo 4.14. Çocukla İletişim ve Aile Yapısı Değerlendirilmesi Arasındaki İlişkin Korelasyon Testi*	79
Tablo 4.15. Cinsiyete Göre Çocuk Sayısının Karşılaştırılmasına İlişki Ki-Kare Testi*	80
Tablo 4.16. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının İletişime Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*	81
Tablo 4.17. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Birliğe Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*	82
Tablo 4.18. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yönetime Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*	83
Tablo 4.19. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yetkinliğe Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*	84
Tablo 4.20. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Duygusal Bağlama Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*	86
Tablo 4.21. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Ailenin Yapısının Değerlendirilmesine Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*	87
Tablo 4.22. Aile Yapısının Değerlendirilmesinin Ebeveyn-Çocuk İletişimine Etkisine İlişkin Basit Regresyon Testi*	88

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

ARK: Arkadaşları

Vb.: Ve benzeri

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

1. GİRİŞ

Tarım toplumundan sonra endüstrileşmenin başlaması birçok kurumu etkilediği gibi aile kurumunu da etkilemiştir. Bu yüzden önemli bir kurum olan aileyi bilim insanları farklı açılardan ele alarak farklı tanımlar üretmişlerdir. Yapılan bir tanımda aile maddi ve manevi değerlerini sonraki nesillere aktaran, ekonomik, biyolojik ve hukuksal yönleri olan, toplumsal bir kurum olduğunu tanımlanır iken; başka bir tanımda ise aile rol ve statüleri belirlenerek aile yapısını etkileyen sisteme bağlı olduğu tanımlanmıştır (Tolan, 1991: 494; Doğan, 1996: 170). Tanımlardan da görüldüğü üzere aile kavramına farklı bileşenler dahildir. Bu yüzden de farklı toplumlarda olduğu gibi aynı toplum içerisinde aile kavramı farklılık gösterir.

Ebeveynler çocuklarını sosyal hayata ayak uydurabilmeleri için gerekli temelleri oluşturmakla yükümlüdür. Aile çocukların eğitim aldıkları ilk kurum, ebeveynleri ise ilk öğretmenleridir. Çocukların toplumda iyi veya kötü bir birey olarak yetiştirilmesinde çevresel faktörlerle beraber aile ortamı ve fertleri de etkili olmaktadır (Oktay, 2020: 114).

Ebeveynle çocuk arasındaki iletişim, çocuk anne rahmine düştüğü andan itibaren başlar ve hayatı boyunca bu süreç devam eder. İletişimin yoğun yaşandığı ortamlardan biri de aile ortamıdır. Çocukların aileleri ile kurdukları sağlam iletişim bağı sadece çocukluk dönemlerini değil, yaşamlarının tüm dönemlerinde de etkisini gösterir. Doğru bir etkileşimin olduğu ailede büyüyen çocuğun olumlu davranışlar sergilemesi beklenir (Dereli ve Dereli, 2017: 229).

Ebeveynler doğacak çocukların maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamalı, çocuğuna sevgi, şefkat ve merhametle yaklaşarak onu bir birey gibi görmeli, onunla iletişime geçmeli, onu dinlemeli ve kararlarına saygı ile yaklaşmalıdır. Kurulan sağlıklı ebeveyn-çocuk iletişimde bir çıkar beklenmemelidir. Özellikle ilk çocukluk dönemlerinde iletişim sırasında çocuğun davranışları şekil almaya başladığından ebeveynlerin çok daha dikkatli olmaları gerekir (Apaydın, 2001: 321).

Genel anlamıyla iletişimi “*bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci olarak tanımlayabiliriz*” (Dökmen, 2003: 19). İletişim; duygu ve düşüncelerini

karşısındakine aktarmak, karşısındakinin de onu anlamasıyla devam eden çok kanallı bir süreçtir (Cangil, 2004: 70).

İletişimin başlatılması için en az iki kişi gerekmektedir. İletişimin devam edebilmesi için ise bilgi alışverişinin karşılıklı olarak sürdürülmesi beklenmektedir. Fakat istek ve bekletiler amaca uygun olmadığında iletişim ya devam etmeyecek, ya da etkili bir iletişim olmayacaktır (Baran, 2004: 32).

Günlük yaşamın temel ihtiyacı olarak bilinen iletişim toplumun var olması ve devamı için önemlidir. Toplumun devamı için sağlıklı bireyler, sağlıklı bireyler için ise sağlıklı iletişimin sağlanması gerekiyor. Bu yüzden iletişim becerileri iyi gelişmiş çocuklar, sosyal çevreye daha iyi ayak uydurabilecektir (Özgüven, 2010: 18).

Çalışmamızda genel olarak sosyal bir varlık olan insanların en temel gelişim alanı olan aile içerisinde, ebeveyn ve çocuk arasında bulunan iletişimin aile yapısının oluşmasına olan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak çalışmada iletişim, aile ve ebeveyn-çocuk iletişimi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın genel bilgiler kısmında ise iletişim kavramı, iletişimin önemi, türleri ve süreçleri, aile kavramı, ailenin önemi, görevleri, ve modelleri, aile yapısı ve önemi, aile içi iletişim, ebeveyn-çocuk iletişimine engel olan ve destekleyen kavramlar ve ebeveyn tutumları gibi konulara yer verilmektedir. Gereç ve yöntem üçüncü; bulgular kısmı dördüncü; tartışma, sonuç ve öneriler ise beşinci ve altıncı bölümlerde yer verilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İletişim

2.1.1. İletişim Kavramı

Literatür taraması yapıldığında iletişim kavramına yönelik birbirine benzer ve aynı zamanda birbirinden farklı olmak üzere çeşitli tanımların olduğu görülmektedir. Mevcut tanımlara bakacak olursak iletişim hakkında yeteri kadar bilgilendirici tanımların yapıldığı fark edilmektedir. Yapılan tanımlarda farklı noktalara değinilmiş olsa da bütün tanımların odağında karşılıklı etkileşim ve aktarım unsurlarının yer aldığı görülmektedir. İletişim, “*sevgi dolu bir ilişkiyi kurup, sürdürebilme becerisidir*”. Kısaca anlatmak gerekirse iletişim, “*birbirini dinleme ve karşılıklı konuşma sanatıdır*” (Öz, 1997: 33). Genel anlamıyla iletişim “*herhangi bir şeyin veya bilginin ortaklaşa kullanılması*” olarak tarif edilmektedir (Işık, 2012: 18).

İletişim tecrübe ve deneyimlerin, his ve düşüncelerin başka bir insana(lara) aktarılmasıdır. Latince “*COMMUNIS*” sözünden türemiş iletişim hem iki kişi arasında, hem de toplumlar arasında kurulan kişilerarası iletişimidir (Çağlar ve Kılıç, 2011: 3). İki ve daha fazla kişi arasında kurulan kişilerarası iletişimin “*kişinin kendini tanıması*”, “*tek yönlü*” ve “*kişilerarası iletişim*” olmak üzere üç türü mevcuttur. Davranış değişikliği sonucunda oluşan iletişim “*karşılıklı uyarıcı ve tepkilerle etkileşim*” sürecini ifade eder (Özgüven, 2010: 18-19). Bu bağlamda iletişimi “*iki birim arasındaki birbirine ilişkin mesaj alışverişi olarak tanımlamak mümkündür*” (Cüceloğlu, 1992: 13).

Neredeyse insanlık tarihi kadar geçmişi olan iletişim, toplumsallaşmanın bir yansıması sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu terim insanların günlük hayatının şekil almasında belirleyici bir faktör olduğunun farkına varılmıştır. Bu sebeple iletişimin son dönemlerde önemi farkedilip eğitim müfredatlarında ders olarak öğretilmeye başlanılmıştır (Güney, 2001: 195).

2.1.2. İletişimin Önemi

İnsanlar iletişimin ne olduğunu ve insanlar arasında saygı ve hoşgörüye dayalı iletişim kurma bilincini ilk olarak aile ortamında benimsiyor. Ebeveyn-çocuk arasında kurulan sağlıklı iletişim sonucunda çocuk çevresine karşı güven duygusu besler ve toplumun sosyal kültürel kurallarını da öğrenir. Saygı ve hoşgörüye dayalı ailede büyüyen çocuklar ileride kendine ve dünyaya nasıl davranabileceğini öğrenir. İnsanların hayatta kalabilmesi için su ve yemeğe, nefes alabilmesi için temiz havaya ihtiyaç duyduğu gibi sosyal hayatta da var olduğunu anlayabilmesi için iletişim kurmaya ihtiyaç duyar. Biz iletişim vasıtasıyla davranışlarını ve dolaylı yoldan ise karakter (kişilik) özelliklerimizi dışa yansıtmış oluyoruz (Şahin ve ark., 2007: 776).

Birey sosyal hayatı anlamaya başladığı andan itibaren iletişime başlar ve kurduğu sosyal hayatı iletişim şekline göre biçim alır. İnsan yaşamında en önemli biyolojik ve fizyolojik gereksinim gibi iletişim de temel bir ihtiyaçtır. İnsanların dahil oldukları grupta birbirlerini tanıyabilmeleri, işlerini daha verimli yapabilmeleri ve mevcut problemlere çözüm yolu bulabilmeleri karşılıklı kurulan iletişime bağlıdır (Çağlar ve Kılıç, 2011: 4-5).

Temeli aile ortamında başlayan iletişim, tüm toplumu bir araya getiren temel faktörlerin başında gelir. İletişim insanların sosyal hayatta toplu olarak yaşamalarını sağlayacak önemli bir araçtır. Her bir insan sosyal çevresinde kederini, sıkıntısını, derdini, öfkesini, sevincini, ve mutlululuğunu kısacası kendini ifade edebilmesi için devamlı olarak iletişim içerisinde olması gerekiyor. İletişim zamanı uzun ve karmaşık cümleler yerine daha basit, anlaşılabilir cümlelerin kullanılması iletişimi daha verimli hale getirir. Bunun dışında iletişimin daha anlamlı olabilmesi için “semboller, işaretler, sesler veya farklı araç ve gereçler” kullanılması gerekiyor (Özdemir, 2017: 140-141).

2.1.3. İletişim Türleri

İletişim, toplumsal ilişkilere göre “kişilerarası iletişim, grup iletişimi, örgüt iletişim ve toplumsal iletişim” olarak kategorize edilirken; kullanılan kodlara göre ise “sözlü, sözsüz ve yazılı” olarak sınıflandırılmaktadır. İletişim “Grup ilişkilerinin

yapısına göre ise biçimsel olmayan iletişim ve biçimsel olan iletişim” olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin hız kazanmasıyla birlikte iletişim, “yüz yüze ve uzaktan” olacak şekilde de kategorize edilmeye başlanılmıştır (Yılmaz, 2003: 18).

Sözlü İletişim: İletişim denilince akla gelen ilk iletişim türü sözlü iletişimdir. Zira sözlü iletişim, en yaygın kullanılan ve tarihin ilk iletişim aracı olan “dil” sayesinde gerçekleştirilmektedir. Bireyler bir arada yaşamak ve birbirleri ile anlaşabilmek için “sözlü simge düzenlerini”, daha açık bir deyişle dili oluşturmuşlardır. Dil sayesinde birbirleri ile iletişim kuran bireyler, anlaşma, uzlaşma, iş bölümü, koordineli çalışma, uzmanlaşma gibi eylemleri yerine getirmişler ve böylelikle çeşitli medeniyetler kurarak yaşamlarını sürdürmüş, kültürlerini gelecek nesillere aktarabilmişlerdir (Batu ve Yanık, 2021: 725).

Buradan hareketle sözlü iletişim en etkili iletişim türlerinin başında gelmektedir. İnsanlar duygu ve düşüncelerine semboller de ekleyerek sözlü iletişimi gelecek kuşaklara iletmektedirler. Sözlü iletişimde aktarılan mesajın gücünü arttıracak birden fazla unsur vardır. Sözlü iletişimde mesajlar kolaylıkla tekrar edilebilmekte, el kol hareketleri, ses tonu, jest ve mimikler ile desteklenebilmektedir (Eroğlu, 1998: 208).

Sözsüz İletişim: “Çevresel ve kişilerarası iletişim olarak sözsüz iletişim iki farklı boyutta ele alınmaktadır”. Jestler, göz kontaktı, ses tonu, el ve baş hareketi ves kişilerarası sözsüz iletişimi teşkil ederken, bireyin çevresinden çıkardığı sonuç ise çevresel iletişimi teşkil etmektedir (Erkuş ve Günlü, 2009: 10-11). Işık (2000) çalışmasına göre bireyler, fikirlerini aktarmakta sözlü iletişim yolunu tercih ederken, duygularını ifade edebilmek için ise sözsüz iletişimi tercih etmektedir.

Beden dili olarak da bilinen “sözsüz iletişimin kişilerarası iletişimde duygu ve tavırları yansıtmak”, “sözel iletişimde söylenenleri tamamlamak ve desteklemek”, “sözlü iletişimin yerini almak ve doğrudan mesajı iletme” gibi işlevleri vardır. Burada konuşan ile dinleyen arasında iletişim; beden dili, yüz ifadesi ve el-kol hareketi ile sergilenir (Özgüven, 2010: 24).

Yazılı İletişim: Emig (1977) çalışmasında yazılı iletişim uzun ömürlü ve etkili iletişim şeklidir. Yazılı iletişim, kaynak tarafından kodlanması yapılan işaret, sembol ve simgelerin yazıya geçirilmiş halidir. Bu iletişim türünde genellikle mesajın oluşturulması ile alıcıya ulaşması, farklı coğrafya ve zamanlarda gerçekleşir. Bu durum ise yazılı iletişimin zaman ve mekan sınırlarını aştığını ve bu hususta bağımsız bir nitelik taşıdığını gösterir. Bunun yanı sıra yazılı iletişimde sözlü iletişimde olduğu gibi anlık düzeltmeler mümkün değildir ve bu yüzden yazılı iletişimin gerçekleştirilmesinde dilin oldukça açık ve anlaşılır olması gerekmektedir (Batu ve Yanık, 2021: 726).

Kişilerarası İletişim: Bu iletişim türü, toplumsal ilişkilere göre sınıflandırmanın ilk basamağını oluşturmaktadır. Kişilerarası iletişim, iletişim kuran iki ve/veya daha fazla bireyin iki yönlü ileti alışverişi olarak tanımlanmaktadır (Ayan ve ark., 2016: 120). Kişilerarası iletişim değişen, karmaşık ve çok sayıda faktörlerden oluşmaktadır (Hargie, 2006: 7). Kişilerarası iletişimde en sık kullanılan iletişim türü yüz yüze iletişimidir. “*Mesajın niteliği bakımından yüz yüze iletişim sözlü ve sözsüz şekilde gerçekleşmektedir*”. Bu doğrultuda kişilerarası iletişimin etkili bir şekilde gerçekleşmesinde tıpkı sözlü iletişimde olduğu gibi vurgu ve tonlamalar, üslup, susmalar ve jest ile mimikler oldukça kritik bir öneme sahip olmaktadır (Ustakara, 2011: 139-140).

2.1.4. İletişim Süreçleri

İnsanlar sadece aile ortamında değil, sosyal yaşamın tüm evrelerinde karşılıklı iletişim içerisinde. Bu iletişim şekli kimi zaman bilgilendirici, kimi zamansa yönlendirici özelliğe sahiptir. Hayatta kendi kurallarına göre yer edinebilmenin, toplumda insanların sana karşı saygılı davranmasının, hedeflerine ulaşabilmenin yolu istediklerini iletişim aracılığıyla alıcıya yani karşısındakine doğru bir şekilde iletmekten geçiyor (Gönenç, 2007: 88).

İletişimin “*kaynak, ileti, kodlama-kod açma, oluk (kanal-channel), alıcı ile iletişimin etkileri ve yansıma*” gibi öğeleri vardır (Yüksel, 1989: 27).

- ✓ Kaynak: İletiyi gönderen ögedir. Kişilerarası iletişimde önemli olan dili kullanılırken; kitle iletişimde ise kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Kaynağın alıcıya doğru bir şekilde ulaşabilmesinde “*kaynağın iletişim yeteneği, tutumları, deneyim ve bilgi düzeyi ile sosyal, toplumsal, kültürel ve ekonomik*” ögeler etki etmektedir (Yüksel, 1989: 27-28).
- ✓ İleti: İletişim sürecinde kaynak tarafından duygu ve tecrübenin kodlanmış halidir. İletide “*ileti dili ve kodu, ileti içeriği ve ileti geliştirimi*” ögeleri vardır (Yüksel, 1989: 30).
- ✓ Kodlama/Kod açma: “*Kodlama mesajın kod simgelerine dönüştürülmesidir*”. Kod açma ise “*kodlanarak gelen mesajın içeriğini yeniden elde etmek için yapılan çözümleme sürecidir*” (Çağlar ve Kılıç, 2011: 6).
- ✓ Oluk: “*Ya bir kitle iletişimi ya da bir kişilerarası iletişim aracıdır*” (Yüksel, 1989: 36).
- ✓ Alıcı: Kaynak tarafından gönderilen iletiye cevap veren veya vermeyen kişidir. Yüz yüze iletişimde alıcının iletişime katılma şansı varken, kitle iletişiminde ise bu şans azdır (Yüksel, 1989: 37).
- ✓ İletişimin Etkileri: İletişimin sonucu ve amacı olarak nitelendirilmektedir (Yüksel, 1989: 39).
- ✓ Yansıma: “*Alıcı kesimin kaynağın iletisine verdiği cevaptır*” (Yüksel, 1989: 40).

2.2. Aile

2.2.1. Aile Kavramı

Toplumsal kurumlardan birisi olan ailenin var olması insanlık tarihi kadar eskidir (Karşlı, 2019: 1-2). Aile, farklı kültürlerde bulunan aile biçimi, işlevi ve hangi bireylerden oluştuğu ile ilgili farklı tanımlamalarla karşımıza çıkmaktadır. Kapsamlı ve genel bir tanım yapmak mümkündür, ancak devamlı olarak dönüşüm ve değişim halinde olan bir aile adına yapılacak tanımlar tek başına yetersizdir. “*Bazı tanımlarda baba, anne ve çocuklar, bazılarında da çocuk merkezli tanımlar yapılmaktadır. Bazılarında kan bağı mevcut olan aile büyükleri tanımlamalara dahil*

edilirken, bazılarında kan bağıının yanı sıra manevi bağlar da dikkate alınarak tanımlama yapılmaktadır” (Eşsizozğlu, 2012: 4).

Farklı dönemlerde var olan kültürlerde ailenin tanımının farklı olmasının yanı sıra insan beyninde yerleşik olan bir aile tanımı da mevcuttur. Aile, farklı iki cinsiyetten olan bireylerin fiziksel ve duygusal birlikteliğin sonucudur. Çoğalmayı da içinde bulundurarak toplumun sürekliliğini sağlayan aile, yasalar kapsamında korunmaktadır (Ayan, 2011: 215).

Sosyal hayatın temel unsurunu meydana getiren aile çocuklar, kan bağı ve ebeveynlerle birbirlerine bağlı akrabalarından meydana gelen sosyal ve ekonomik bir varlıktır (Tekin ve ark., 2017: 35). Aile; çevre ile yakın bir bağlantı kurmak, insanın devamlılığını korumak adına çocuk yapma, büyütme, yetiştirme ve toplumsallaşmayı sağlama adına kişisel gelişim gibi işlevleri özenle yerine getirmek için kültürel ve ideolojik bir ortam hazırlamak ve belli kurallara bağlı karşılıklı ilişkiler kapsamında oluşturulmuş olan bir kurumdur (Kır, 2011: 382). Aile sosyal bir birimdir ve toplumsal değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Bu yönüyle aile duygusal, sosyal bir gelişimin ve değişimin merkezi olmaktadır (Kudret, 2019: 13). Aile, farklı etkileşimler sebebiyle insanlığın doğuşundan günümüze kadar gelmektedir (Turgut, 2017: 94).

Araştırmacılar, ailenin antik dönemlerden günümüze dek olan değişim ve gelişim süresince ailenin insanlığın en eski “avcı ve toplayıcı” olarak bilindiğini ve anaerkil toplum yeteneklerine sahip olduğunu belirtmektedirler. Bu durum ise soyun anne tarafınca belirlendiğini ve annenin toplumda ve ailede özellikle üretimde bir güç pozisyonuna sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Sayın, 1990: 5).

Ekonomik üretkenliğin ve gücün etkisi de aile sistemini etkilemiş ve aile bağlarının ekonomik seviyede gerçekleşmesini sağlamıştır. Tarihsel süreçte aile, dönemin gereksinimlerini ve ihtiyaçlarını karşılayan sorumluluklar ve roller üstlenmiştir (Turgut, 2017: 101).

2.2.2. Ailenin Önemi ve Görevleri

Aciz bir şekilde dünyaya göz açan çocuklar ebeveynler tarafından korunmaya ve tüm ihtiyaçları karşılanmaya muhtaçtır. Çocukların doğdukları ilk günden son nefeslerine dek bütün bilgilerin kayıt altına alınması gerekir. Bu; onların korunması, kollanarak gözetilmesi ve gerçek benliklerinin bilinmesi adına oldukça önemlidir. Çocuk doğası gereği sevgi, şevkat ve ilgi gibi duygularını ebeveynden almaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına anlamlı isimlerin verilmesi, tüm maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması ve onları koruyup kollanması gibi sorumlulukları bulunmaktadır (Yağcı ve Bilgin, 2020: 530).

Toplum pek çok ailenin bir araya gelmesiyle meydana gelmiştir. İşlevleri ve yapısı açısından birçok değişimlere uğrayan aile kavramı günümüze kadar gelmiştir. Zaman içerisinde farklılaşan koşullara rağmen kuşakların devamı, çocukların yetiştirilmesi, kişiliklerin oluşarak topluma kazandırılması açısından önem arz etmektedir. Aile bireyleri arasında duygusal bağların oluşturulması nedeniyle psikolojik; üreten ve aynı zamanda tüketen tarafı ile ekonomik; toplumsal düzenin muhafaza edilmesi ile de hukuki tarafları bulunmaktadır. Bahsi geçen özellikleri taşıması sebebiyle toplumun sağlam bir şekilde gelişmesi, ilerlemesi ve toplumsal olan saadetin garantisi bakımından sağlam dinamiklere dayalı ailelerin toplum içerisinde mevcut olması oldukça önemlidir (Könezoğlu, 2006: 8-9).

Aile toplumun mevcut gelenek, görenek, örf, adet, inanç ve kültür gibi zenginliklerin kuşaktan kuşağa aktarıldığı, her bireyin kendi benliğinin oluştuğu, karakterinin ve kişiliğinin şekillendiği bir örgüt olarak ciddi bir önem taşımaktadır. Kişilerin sosyal eğitimlerinin ilk açığa çıkmaya başladığı çocukluk evresi, aile ortamından geçmektedir. Çocuğun doğması ile birlikte gözlem yaptığı ilk çevre aile ortamıdır. Yapılan çalışmalar, çocukların sosyal ve kültürel kişiliğinin şekillenmesinde başlıca unsurun aile olduğunu göstermektedir (Özkan, 2018: 64).

Aile bir bakıma toplumun mayasıdır. Sevgi dolu, huzurlu, sağlam ve kuvvetli aileler toplumun temelini oluşturmaktadır. Ahlakın ve inancın olduğu ailelerin temelinde sevgi ve huzur vardır. Bu bileşenler de toplumun ana kaynağını

oluşturmaktadır. Çocukların birey olarak var oluşumunu sağlayan sosyal, ruhsal ve zihinsel gibi özelliklerin temeli aile ortamında atılmaktadır. Çocukların sağlıklı bir şekilde gelişim göstermesi için aile ortamında temel ihtiyaçların karşılanması, sevgi ve destek, sosyalleşme ve iletişim, ahlaki değerlerin olması gerekmektedir (Yağcı ve Bilgin, 2020: 529).

Ebeveynlerin görevleri ve sorumlulukları içerisinde aile içindeki iletişimi sağlayabilmeleri en mühim konudur. Aynı evde oturan kişilerin mutluluğu, huzuru da birbirleriyle oluşturdukları iletişimden etkilenmektedir. İletişim temel bir süreçtir ve sağlıklı bir şekilde sağlandığı zaman aile içerisinde kişiler duygularını, hislerini ve düşüncelerini anlatabilir, anlayabilir. Birey, kendisini rahat bir şekilde anlattığı ve kendisinin anlaşıldığını düşündüğü aile ortamında iyi niyet, iş birliği, karşılıklı anlayış, güven, sevgi, fedakarlık ve samimiyet gibi oldukça önemli unsurları da kazanmaktadır (Çalışkan ve Aslanderen; 2014: 268).

İnsan yaşamını sürdürebilmek için gerek duyduğu kazanım ve bilgilere doğuştan sahip bir şekilde dünyaya gelmemektedir. Kişinin kendisinde bulunan beceri ve zekayı davranış ve yetenek boyutuna taşıması, topluma adapte bir üye haline gelmesi adına sosyalleşmesi gerekmektedir. Kişinin sosyalleşmesinde ilk basamak ailedir. Ailede sosyalleşme evresinin başarılı bir biçimde işlemesi kişinin topluma faydalı ve mutlu bir birey haline gelmesine katkı sağlamaktadır. “Ağaç yaşken eğilir” atasözü, sosyalleşmenin çocukluk ve ergenlik evresinde daha da mühim olduğunu belirtmektedir. Ailenin kültür ve bilgi kaynağı olması kişinin beraber yaşama, beceri ve bilgi edinme, öğrenme gibi toplum içerisinde sosyal olmasını sağlayacak davranışları kazanmasına temel oluşturmaktadır (Özkan, 2018: 64).

2.2.3. Aile Modelleri

Her bir toplum farklı olduğu gibi toplumu oluşturan aileler de özeldir. Buna bağlı olarak aile modelleri de farklılık göstermektedir (Özgüven, 2010: 10).

2.2.3.1. Geniş Aile: Aile toplumsal yapının oluşturulmasında üstlenmiş olduğu ekonomik, psikolojik, biyolojik sorumluluk ve görevleri nedeniyle oldukça mühim bir kurumdur. Aile kavramı tarihsel olarak oldukça eski olmasının yanı sıra kendisine has yapısını nesilden nesile aktarmıştır. Aile, sorumlulukları, işlevi ve yapısıyla toplumdan topluma çeşitlilik gösterebilmektedir. Benzer toplum içerisinde bile akrabalık ve çevre ilişkileri, bazen otorite ve bazen de ev halkının sayısına bağlı bir şekilde oluşan farklılıklar aile tiplerinin oluşturulmasına zemin hazırlamaktadır (Taylan, 2009: 118-119).

Geniş aile kavramında dini, örf ve ahlaki kurallar, toprağa bağlılık ve var olan aile düzenini bozmama çabası vardır. Burada sosyal yaşama dair sorumluluklar ailenin diğer fertleri arasında dağıtılmaktadır. Buna bağlı olarak bireysel sorumluluklar azaltılmış, aile ortamına uyma kuralları ise arttırılmıştır (Özgüven, 2010: 10).

Her toplumun içinde kendisine has kültürü ve bu kültürün yapısını oluşturan bazı değerler bulunmaktadır. Buna ek olarak toplum içinde dahi çeşitli gruplar ve bu çeşitliliğe neden olmuş kişilerin pek çok konuda değişkenlik göstermesi aileler içerisinde de farklılıklara neden olur ve aile modelleri ortaya çıkmaktadır. Aile modellerinden birisi olan geniş ailede genellikle en az üç kuşak ve kan bağıyla akraba olan birinci ve ikinci dereceli akrabaların tek bir çatıda yaşamış oldukları aile türüdür. Geniş aile toplumun eğitim, ekonomik, sosyal, psikolojik, biyolojik ve dini koruma şeklindeki bütün yönleri ile yapısı, işlevleri ve ilişkileriyle geleneksel bir nitelik taşımaktadır (Taylan, 2009: 120).

Türkiye’de hane halklarının çekirdek aileye dönüşmeye başladığı görülmektedir. Ailelerin çekirdek ailelere dönüşmesinde bazı nedenler bulunmaktadır. Bunların en başında da tarımda mekanik aletlerin kullanılması, işsizlik, sanayileşme, kentleşme, göçler, ulaşım ve iletişimin artması ile beraber eğitim imkanının artması ve kadınların çalışması gibi faktörler bulunmaktadır (Çapçioğlu, 2018: 25-26).

2.2.3.2. Çekirdek Aile: Endüstrileşmiş dönemde toplumlarda, geniş ailelerin yerlerini küçük aileler almıştır. Baba, anne ve evlenmemiş evlatlardan oluşan çekirdek aile modern topluluklarda ideal bir şekilde görülen aile türüdür (Topçuoğlu, 2003:19).

Modern toplum yapısı adı altında oluşan çekirdek ailede geç evlilik yaşı, hane sayısının az olması, karı, koca ve hane üyeleri arasında eşitliğin olması ve benzeri (vb.) gibi özellikler yer almaktadır. Bahsi geçen özellikler sonucunda yeni yaşam biçimlerini de ortaya çıkarmaktadır (Çapçioğlu, 2018: 26).

Ekonomik özgürlükleri, çalışmalarına göre düzenlenmiş olan yaşamları çekirdek aileyi meydana getirmektedir. “Çekirdek aile, destekli çekirdek aile, parçalanmış aile, tamamlanmamış aile, eksik aile, gecekondlu ailesi ve henüz yaygınlık kazanmayan çift kariyerli aile dediğimiz aile tipleridir” (Topçuoğlu, 2003: 33).

Son zamanlarda sosyal yaşamdaki değişmelerin sonucunda aile yapısında çekirdek aile yönünde değişimler gözlemlenmiştir. Çekirdek aile, kentlerdeki yaşam şartlarına ve üretime bağlı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Çekirdek aile endüstriyel toplumun bir ürünü olarak bağımsız ve yeni bir yapıya dönüşmüştür (Erol, 1992: 31).

2.2.3.3. Parçalanmış Aile: Aile ortamında yaşanan şiddet sonucunda evliliğin bitmesi, ölüm ve göç gibi doğal olayların olması veya farklı nedenlerden dolayı ebeveynlerden birisinin ya da ikisinin de aileden ayrılması sonucu parçalanmış aile ortaya çıkmaktadır. Parçalanmış aile üyelerini oluşturan bir veya birden fazla aile bireylerinin bir arada bulunmadığı ailelerdir. Normal aileden farklı olarak parçalanmış aileler psikolojik, fiziksel ve zihinsel gelişim aşamalarını tamamlamamış ailelerdir. Tek ebeveynli ailede yaşayan çocuklardan farklı olarak çift ebeveynli ailede büyüyen çocuklarda paylaşma, uzlaşma ve anlaşma gibi sosyal yetenekler daha iyi gelişmektedir. Tek ebeveynli veya ebeveynsiz ailelerde büyüyen çocuklar kültürel, psikolojik ve sosyal yönden etkilenmektedirler. Bu durum onların toplumsallaşmasında da farklı sorunlara neden olmaktadır (Öcal ve Yıldırım, 2014: 157).

Yapılan çalışmalar sonucunda tek ebeveynli ailelerde büyüyen ve aile ilişkilerinin zayıf olduğu çocuklarda kaygı ve acı, hayal kırıklığının yaşanmasına, kendi benliğini ve kimliğini bulmada kargaşaya neden olmaktadır. Bunun yanı sıra parçalanmış ailelerde ebeveyn kontrolünün azalması sonucunda bu tür çocuklarda vücuduna zarar verme, madde bağımlısı olma, devamlı olarak olaylara karışarak, polisle başı dertte olma gibi anormal davranışlar görülmektedir (Ulusoy ve ark., 2005: 61-64).

Aile ortamında gelişmeye başlayan benlik algısına çevre koşulları da etki etmektedir. Benlik algısı gelişen çocuklar daha başarılı olmaktadır. Bu yüzden de benlik ve başarı, paralel gelişmektedir. Aile yaşantısında sevgi ve ilgiden mahrum kalmış parçalanmış ailede büyüyen çocuklarda çeşitli konulardaki yeteneğini ortaya çıkarabilecek uygun ortamı bulamadıklarından bu durum öğrenme, istek ve arzusunu da düşürmektedir (Şentürk, 2012: 116-117).

2.2.3.4. Tamamlanmamış Aile: Parçalanmış aile, tamamlanmamış aile ve atomistik aile çekirdek ailenin altında bulunan başlıca örneklerdir. Tamamlanmamış aile babanın olmadığı, genellikle anne ve çocuklardan oluşan ve eşler arasında resmi nikahın olmadığı ailedir (Bayraktutan, 2005: 32-33). Tamamlanmamış aile sanayi ötesi toplumlarda bahsedilmektedir. *“Tamamlanmamış aile çekirdek ailenin hiçbir zaman kurulmamış halidir”* (Ayhan, 2014: 14).

Bazı sosyologların var olan dönemi tanımlamak için kullandığı postmodern toplumda aile: *“çözülen aile, parçalanmış aile ve tamamlanmamış aile olmak üzere üç tipte karşımıza çıkmaktadır”* (Can, 2014: 56).

2.2.4. Aile Yapısı ve Önemi

Aile çocukların sosyal olarak ilk tecrübe kazandıkları yerdir. Çocukların kendi kişiliğini kazanmasında, davranışlarını denetlemesinde, ailenin rolü oldukça büyüktür. Türk aile kültüründe çocuk yetiştirmede sadece baba ve annenin sorumluluk ve görevleri yoktur. Bu görev ve sorumlulukları aile büyükleri de üstlenmektedir. Çünkü aileye gelen çocukla beraber her iki tarafın ailesi de bu durumu mutlulukla karşılamaktadır (Aslan, 2018: 36, 42).

Dönemimizde gelişmekte olan ve değişen toplum yapısı ile beraber aile yapısında da değişim oldukça kaçınılmazdır. Endüstri alanında yaşanan gelişim ve hızlı kentleşme, sanayileşme ve sekülerleşme süreçleri aile yapısını etkilemektedir. Özellikle erkeklerin egemen olduğu kırsal kesimlerde geleneklerin oldukça ağır bastığı geniş aile türü yaygın görülmektedir. Bu tür aile yapılarında tüketim ve üretim faaliyetleri beraber yapılmaktadır (Çelik, 2010: 26).

Dönem-dönem değişikliklere uğrasa da aile yapısında “sağlam aile, sağlam toplum formülü” kalıbı hala gündemdedir. Birey ve toplum için ailenin taşıdığı önem ayrı-ayrı toplumlarda, hatta aynı toplumun içerisinde var olan gelenek ve göreneğe göre de farklılık göstermektedir (Erkal, 1993; 16).

Çekirdek ve geniş aile Türk aile yapısını oluşturmaktadır. Aileyi oluşturan kadın ve erkek Türk aile yapısında eşit olarak kabul edilmektedir. Hem çekirdek hem de geniş ailede kişilerin birbirlerine yönelik sorumluluk ve görevleri bulunmaktadır. Bu doğrultuda hem erkeğin hem de kadının çocuğun yetiştirilmesinde eşit derecede yetkinlikleri olmaktadır (Aslan, 2018: 36,42).

Aile insan soyunun sonraki nesillere aktarılması gibi biyolojik, ebeveynlerin çocuklara bakma gibi ekonomik, aile bireylerin çocuklarıyla saygı ve sevgiye dayalı aile içi iletişimin sonucunda oluşan psikolojik, tecrübelerini sonraki nesillere aktaran, manevi ve toplumsal yönleriyle diğer kurumlarla da bağlantı halindedir (Yaşar, 2014: 210).

Davranışların şekillendiği ve uygun bir şekilde sergilendiği ortam aile ortamıdır. Çocuğun ahlaki ve sosyal değerleri aile ortamında oluşan duygusal gelişimine bağlıdır. Toplum içerisinde çocuğun davranışları ne denli sağlam ise o toplum da o denli güçlü olmaktadır. Davranışları sağlam olan çocuklar uyumlu bir ailede büyüyen ve gelişimini tamamlayan çocuklardır. Bu durum sağlam bir kişi ve dolaylı olarak sağlam bir toplum anlamına gelmektedir (Özkan, 2018: 64,66).

Aile insanların türünü sürdürme ve üretme ihtiyacından oluşur. Aile çocuğun güvenli bir şekilde gelişimi adına ortaya çıkmış en ideal birimdir. Aile ortamında çocukların gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanması, gelecek dönemde sağlıklı

kuşakların oluşmasına ve güçlü toplumların varlıklarına destek vermektedir. Çocuk sosyal rol ve kuralları öğrenerek onu aktif bir hale getirmesini aile ortamında öğrenmektedir (Değirmenci, 2019: 6-7).

Ailenin çocuk yetiştirme ve ona yönelik tutumlarını tespit etmede, çocuğun zamana göre gelişim özelliklerinin neler olduğunu bilmesi oldukça önemlidir. Örneğin 0-6 yaş arasındaki çocuklar “yemek yeme ve tuvalet alışkanlığı, cinsel kimliğin öğrenmesi” gerekmektedir. Çocuk diğer insanlarla kendini karşılaştırmayı, serbest davranışlar geliştirmeyi, kendi üzerine düşen görevleri aile ortamında öğrenmektedir (Baran, 2004: 38).

İnsan hayatında, doğumdan hemen önce başlayan ve yaşamın sonuna kadar etkisini devam ettiren toplumsal, kültürel ve ekonomik etkenlerin çocukların ruhsal gelişimini ve davranışlarını etkileyerek, onları yönlendirmektedir. Aile, çocukların değişim ve gelişimi adına en etkili eğitim ortamıdır. Bunun yanı sıra çiftler arasında biyolojik ve psikolojik doyum aile ortamında karşılanmaktadır. Çocuk psikolojik açıdan uyarı vasıtasıyla sosyal hayatta nasıl hareket edeceğini, aile çevresinde öğrenerek sosyal açıdan gelişim göstermektedir (Fichter, 1990: 16-18).

Türk aile yapısının tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Osmanlı döneminde daha çok erkeklerin söz sahibi olduğu, erkeklere birden fazla evlilik yapmasına izin verilirken; zamanla geleneksel geniş aile tipinden kadın ve erkeklerin eşit olduğu, dini ve resmi nikahların ve tek evliliğin yapıldığı çekirdek aile tipine geçiş yapıldığı görülmektedir (Zafer, 2013; 123).

Her bir birey bir ailede doğar ve o aile ortamında fizyolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini tamamlar. Aile toplum değerlerini ve aile bireylerini gizli ajandalarla birbirlerine kelepçelemiş bir kurumdur. Bu gizli ajandaların şifresi aile içerisinde kurulan iletişimidir (Gülerce, 1996: 4).

2.2.4.1. Aile Çalışmalarında Kullanılan Kavramlar: Toplumun temel taşıını oluşturan aile ve aile yapısını anlayabilmek için bilim insanları tarafından oluşturulan yaklaşımların bazıları aşağıdaki gibidir:

Sembolik Etkileşimci Yaklaşım ve Aile: Yaklaşımın ana kaynağı insanların hareketlerini önce yorumlayarak eyleme geçmektir. Aile yapısı ve aile içi iletişim sürekli değiştiği için tekrardan aile teriminin yorumlanması gerektiğini savunmaktadır. Kurulan ailelerin ömür boyu devam etmesine dikkat çeken yaklaşımda boşanmalar anne-baba olarak sorumluluklardan kaçınma ve toplumun geleneksel aile yapısına karşı çıkmak olarak kabul edilmektedir (Kalkıner ve Kasapoğlu, 2011: 5).

Fonksiyonalist/İşlevselci Yaklaşım ve Aile: Yaklaşım toplumu birbiriyle bağlantılı şekilde görev yapan sistem olarak tanımlamaktadır. Dünyada evrensel olarak kabul edilen aile, cemiyetin refah ve huzurlu olmasında önemli yere sahiptir. Cemiyetin refah ve huzurlu olabilmesi için “*ekonomik üretim, çocukların toplumsallaşması, hasta ve yaşlı bakımı, eğlenme, cinsel denetim ve üretim*” gibi temel ihtiyaçların aile ortamında karşılanması gerekmektedir (Kalkıner ve Kasapoğlu, 2011: 9-11).

Çatışmacı Yaklaşım ve Aile: Toplum ve insanlar arasındaki adaletsizliğe dikkat çekerek sosyo-politik sistemi eleştirmektedir. Bu yaklaşımı savunanlar aile bireyleri arasındaki eşitsizlikler, özellikle kadınların erkek baskısı altında zayıflatılmış bir duruma getirildiğine vurgu yapmaktadır. Kadınların babadan kocaya mülk olarak geçmesini iddia etmektedir. Fakat son zamanlarda kadın haklarını savunan kurum ve kuruluşların sayıları arttıkça, kadınların çalışma ve sosyal hayatına katılmaları bu yaklaşımı derinden etkilenmektedir (Kalkıner ve Kasapoğlu, 2011: 15).

Yapısal Fonksiyonel Yaklaşım ve Aile: Aileyi kapalı olmayan sosyal bir sistem gibi yorumlamaktadır. Aile bireylerini anne, baba, karı-koca, eş, hala, teyze, dayı, amca, kız, erkek vb. birtakım alt gruplarda toplamaktadır. Aile bireyleri ve ailenin alt grupları birbirileri ile sürekli iletişim kurarak işlevsel halde olmaktadır.

İşlevsel halde olan ailenin “*Karı-kocanın oluşturduğu eş alt sistemi, anne-babanın oluşturduğu ebeveyn alt sistemi ve çocukların oluşturduğu kardeşler alt sistemi vardır*” (Hallaç ve Öz, 2014: 146).

Sistem Yaklaşımı ve Aile: Aile sürekli iletişim halinde olan farklı öğelerden oluşan bir sistemdir. Aile sistemine farklı bilim insanları farklı yaklaşımlarla yaklaşmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri de aile bireyleri arasından tüm ihtiyaçların karşılandığı, dünü, bugünü ve yarını paylaşan, belli bir kural ve düzene sahip olan ve karmaşık bir yapıya sahip olan sistem kuramıdır. İnsan evladının hangi toplumsal yapı içerisinde yaşamış olduğu ve aile ortamı hayatın tüm aşamalarında etkisini göstermektedir (Yıldırım, 2020: 289).

Alt sistem olarak toplumda mevcut olan aile birçok açıdan farklı sistemlerle ilişki içerisinde. Karşılıklı ilişkilere dayalı olan sistem kuramını oluşturan parçaların birinde baş gösteren değişiklik sistemin diğer parçalarını da etkilemektedir. Aile kavramını da bir sistem olarak ele alacak olursak iki birey arasında örneğin ebeveynler arasında veya kardeşler arasında yaşanan sorunlar diğer aile fertlerini de etkilemektedir (Erten, 2023: 266).

Murray Bowen tarafından geliştirilen “Aile Sistemleri Yaklaşım”ı ailelerle sistematik temelli yaklaşımların başında gelmektedir. Yaklaşımın farklılaşma, emosyonel sistem, kuşak geçişli süreç, emosyonel üçgen, çekirdek aile süreçleri, emosyonel kopma, kardeş konumları ve sosyal gerileme (regresyon) gibi temel kavramları mevcuttur (Özburun: 2018: 182-184). Bu yaklaşım sadece sosyal hizmetlerde değil, sosyal ve eğitim bilimlerinde sistematik pedagoji olarak çocuk terapisinde yer almaktadır. Yaklaşım daha çok ilişkilere dayanmaktadır. “*Sistem kuramı genel anlamda, bir bütün (aile) olarak etkileşime giren ilişkili bir grup elemanını (aile bireylerini) kavramlaştırmaktadır*”. Aileyi teşkil eden bireylerden iletişim sırasında ikisinin arasında oluşan sorunları ortadan kaldırmak için devreye üçüncü birey girerek *üçgenleşme*’yi başlatmaktadır. Bu da Aile Sistemleri Teorisi’nde “*üçgenleşme*” kavramını ortaya çıkarmaktadır. Üçgeni ebeveyn-çocuk teşkil etmektedir. Burada çocuk(lar) arabulucu rolünü üstlenerek ebeveynleri arasında sıkıntıları azaltsa da, üçüncü kişi görevinde olan çocuk(lar)da kaygıyı

arttırarak sıkıntıların yaşanabileceği görüşüne varılmaktadır. Bowen'e göre üçgenleşmelere ebeveyn-çocuk dışında anneanne, babaanne, evcil hayvanlar da dahil olabilmektedir (Erkan ve Afşin, 2023: 106,108-109,113).

Yaklaşım göre aile bireyleri arasında kopukluklar yaşansa bile karşılıklı olarak bir bağ olduğundan davranış, duygu ve düşünce olarak her daim ailelerinden etkilenmektedirler. Mevcut durum aile bireyleri arasında dayanışma ve işbirliğini arttırsa da belli bir zamandan sonra stres ve kaygıyı da arttırmaktadır. İletişim ve etkileşimin önceki nesillerden etkilendiği ve bunun aile ortamında devam ettirildiği düşünülmektedir. Yaklaşımdaki amaç önceki nesiller arasında kurulan ilişki ve iletişimin gelecek nesillerdeki ailelere ne şekilde aktarıldığına odaklanmaktır (Arayıcı ve Sütçü, 2023: 613-614).

Yaklaşım aile ortamından ayrıldıktan sonra var olan alışkanlıklarımız bağlanma kalıplarını açıklamamıza yardım etmektedir. Bu yaklaşıma *Kuşaktan Kuşağa Aktarılan Aile Yaklaşımı* da (Transgenerational Family Approach) denilmektedir. Daha çok aile tarihçesine yönelen yaklaşım aile içi sorunlara şimdiki zamanda müdahale etmektedir (Yıldırım, 2020: 292). Bowen ailede tekrar eden bazı düzenlenmeyen kalıpların yeni nesil ailelerde tekrar edeceğine vurgu yapmaktadır. Ailede çok yakın veya çok uzak olan aile bireyleri arasında duygusal bağın önemini söyleyen Bowen aynı zamanda kuşaklararası geçişe de önem vermektedir (Özburun: 2018: 182).

Bowen yaklaşımında duygusal, zihinsel ve heyecansal sistemlerin insan davranışlarını etkilediğini söylemiştir (Tönbul, 2019; 87). Ailenin yaşamış olduğu inanç, değer ve endişe davranışlarını üç kuşağa taşıyabilen duygusal sisteme dayalı olduğunu belirtmiştir (Kesici ve ark., 2017: 5).

İnsanın sosyal düzeninde aile yapısı ve aile içi iletişimin etkisi vardır. Aile değerlere göre şekil almaktadır. Aile ortamında olan sağlıklı değerler insan yaşamını da sağlıklı yapar. Sistem kuramına göre aile etkileşim halinde olan bir sistemdir. Sosyal hizmet uzmanları aileyi çevresiyle iletişim ve etkileşim içerisinde olan dinamik bir sistem halinde değerlendirme yapmaktadır. İletişim ve etkileşim ise sistem özelliklerinden etkilenmektedir. Sosyal Hizmet uzmanları sistem ve etkileşim

öğelerini güçlendirmek amacıyla devreye girer. Bireyler aile ortamından ayrıldıktan sonra öğrendikleri alışkanlıkları da kendileriyle beraber taşımaktadırlar. Ailenin kendisini anlamasını sağlayan yaklaşım aynı zamanda esneklik barındırmaktadır. Birçok açıdan değişikliklere uğrayan aile evrenselliğini halen korumaktadır. Aile evrenselliği değişmese de işlevselliği toplum ve zamana göre değişikliklere uğramıştır. Aileye hizmet sunan sosyal hizmet uzmanlarının ana hedefi aile işlevlerinin dengesini ve ailenin yaşam memnuniyetini sağlamaktır. Aile işlevlerinin dengede olması ise aile kavramının dengede olması demektir (Yıldırım, 2020: 304-305).

Toplum gibi ailede bir sistemdir. Aile ve sosyal hizmet çalışmalarında sadece bireye yönelik değil aile bireyleri arasındaki iletişim ve etkileşime dayalı rollere odaklanılması gerekiyor. Yani aile sistemini mikro değil makro düzeyde ele alınmalıdır (Aktaş, 2004).

Bowen tarafından geliştirilen “Aile Sistemleri Yaklaşımının” sosyal hizmet uygulamasındaki önemi tartışılmazdır. Sosyal hizmet her bir sistemde olduğu gibi aile ve aile içi iletişim sisteminde de sosyal, kültürel, iktisadi ve psikolojik özellikleri olduğunu kabul eder ve aileyi tam bir sistem halinde değerlendirilmesini yapar (Yıldırım, 2020: 289).

2.2.4.2. Dönüşümsel Aile Modeli: Dönüşümsel aile modeli, kişinin davranış ve değişimlerine derinlemesine ve çok daha geniş, sistemli bir şekilde bakılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu sebeple model, psikodinamik ve sistemik yaklaşımın terimlerini içermektedir. Bu model devamlı olarak dönüşüm ve etkileşim halinde bulunan üç farklı değişkeni içermektedir (Gülerce, 1996: 34-35):

1. Bağlam değişkenleri: Ailenin çok daha geniş bağlamlar ile etkileşimini içermektedir. İç-bağlam değişkenleri, aile bireylerinin kişisel özellikleriyle alakalı değişkenlerden meydana gelmektedir. Dış-bağlam değişkenleri ise üst makrosistemlerin nitelikleriyle bağlantılıdır. İç ve dış-bağlam devamlı olarak etkileşimin içindedir ve birbirlerinden ayrı bir şekilde ele alınmazlar (Gülerce, 1996: 35).

2. Dönüşüm değişkenleri: Aile yaşam döngüsünün sağlamış olduğu değişim istekleri, ailelerin iç ve dış bağlamında oluşan beklentiler, amaçlar, baskılar ve kriz ile belirlenmiş olan dönüşümü içermektedir. Bahsi geçen dönüşüm ise aile adına sağlıklı olabilir veya ailede patolojinin açığa çıkmasına neden olabilir Gülerce, 1996: 35).

3. Yapısal ve sistematik değişkenler: İletişim, duygusal bağlam ve yetkinliğin doğrusal; birliğin ve yönetimin ise döngüsel olarak düşünüldüğü beş temel eksenden meydana gelir. 1) İletişim, aile bireylerinin düşünce ve duygularının ne şekilde ve ne kadar ifade ettikleriyle alakalıdır. 2) Birlik aile içerisindeki beraberlik, bağlılık, bağımlılık, bütünlük ve yakınlık özelliklerini kapsamaktadır. 3) Yönetim aile içerisindeki karar alma evrelerinin ne şekilde işlediğini, kontrolün ne şekilde sağlandığını, ailede sınırların ve kuralların oluşma ve işleme evresi gibi yapısal örgütlenmeyi içeren düzenlemeleri ifade eder. 4) Yetkinlik, aile bireylerinin problemlerini çözme yeteneklerini ve aile bireylerinin aile içerisinde yeterlik ve sağlık hedeflerini gerçekleştirebilmelerini içermektedir. 5) Duygusal bağlam ise sevgiye, anlayışa dayalı, destekleyici ve yapıcıdır (Gülerce, 1996: 37-39).

2.2.4.3. Gelişimsel Aile Modeli: Bu model aile bireylerin üstlendiği sorumluluklarla birlikte hayat döngüsü noktasından aileyi ele almaktadır. Toplumu oluşturan aile ve aile üyeleri sosyal yaşam döngüsüne ayak uydurarak gelişmektedir. Yapılacak sorumluluklar aile üyelerinin yaş ve duruma göre belirlenir. Bu yaklaşımda aile davranışları *“ebeveynlerin çocukların rol beklentileri ailenin gelişimsel görevlerinde değişimi başlıklarında kategorize edilmiştir”* (Hallaç ve Öz, 2014, 150).

2.3. Ebeveyn-Çocuk İletişimi

2.3.1. Aile İçi İletişim

En sade anlatımıyla aile bireyleri arasındaki bilgi alışverişine “aile içi iletişim” adı verilmektedir. Aile içi iletişim; karı-koca arası iletişim, ebeveyn ve çocuk arası iletişim, kız ve erkek kardeşler arasındaki iletişim ve kuşaklar arası iletişimidir. Aile içi iletişimi, aile bireyleri arasında sözlü olan ve olmayan bilgi

alışverişidir. Bu süreç oldukça önemlidir. Bunun nedeni ise aile bireylerinin gereksinimlerini, endişelerini ve isteklerini paylaşmalarına, problemlerini ve güçlükleri çözmelerine imkan tanımaktadır (Baran, 2004: 34).

Aile içerisindeki iletişimler, aile bireylerinin birbirleri ile olan düşüncelerini, duygularını ve bağlarını tümüyle etkilemektedir. Genellikle insanlar birbirlerini iletişimde tanımaktadır. Aile içerisinde de bu durum temel bir şekilde bulunmaktadır. Çocukların ilk eğitimi, düşünce ve duyguları aile ortamında sağlanır. Bunun için iletişim ilk ailede gerçekleşmektedir. Aile insanların kişiliğini, kültürünü ve duygularını geliştirerek onları besleyen bir yapıdadır. Aile içerisinde çocuk ile sağlıklı bir şekilde iletişim oluşturabilmenin, çocuğu yaşama hazırlama ve kişilik olarak sağlıklı bir birey olmasına zemin yaratmaktadır (Apaydın, 2001: 324-326).

Sosyalleşme aile içi iletişim sayesinde gerçekleşmektedir. Tek taraflı iletişimle sosyalleşme mümkün değildir. Çocuklar ve ebeveynler, aile içerisinde karşılıklı iletişim adına bir çerçeve hazırlamalıdır. Çocuk aile ortamında neyin doğru neyin yanlış olduğunu kişisel gelişim sırasında öğrenmektedir. Kazandıkları tecrübe sonucunda davranışları şekil almaya başlamaktadır (Çetin, 2013: 9).

Aile, beklenmekte olan iletişim işlevini tamamlayabilir ise “işlevsel aile” şeklinde tanımlanmaktadır. Aile etkileşiminin zarar görmesi sebebiyle işlevlerini gerçekleştiremeyen aile, işlevsiz şeklinde isimlendirilmektedir. İşlevsel aile, aile bireylerinin açık bir biçimde iletişim kurduğu ve kendi kendine etkileşime girdiği ailedir. Bu tür ailelerde iletişim kurmaya istekli, farklılıklara ve bireyselliğe tolerans gösterebilmektedir. Aile üyeleri birbirleri ile zaman geçirmeyi sevmektedir. İşlevsel ailede aşırı düzeyde kontrol mekanizmaları ve katı kurallar bulunmamaktadır. İşlevsel olmayan ailelerde ise aile bireylerinin egoları oldukça baskındır. Duygusal problemler ve iletişim önlemleri son derece gizlidir. Davranış, genel olarak hata temelinde şekil almaktadır. İşlevsel aile bir manada “sağlıklı bir aile” şeklinde kabul edilirken, işlevsel olmayan aile “sağıksız bir aile” şeklinde kabul edilmektedir (Alacahan, 2010: 291).

İletişim ve aile toplumun ve insanlığın temel yapılarını meydana getiren unsurlardır. Bahsi geçen iki kavramın birleşmesi ile sağlıklı ve sağlıklı iletişime sahip aile ortaya çıkmaktadır. Giderek aile olgusunun kaybedildiği günümüzde temel nedenler arasında aile içerisinde kurulan sağlıklı iletişimin bulunmamasıdır. Topluma kazandırılması adına emek verilen kişilerin eğitimi de ailede tam verildiği zaman sağlanabilmektedir. Bunun zeminindeyse çocuk, baba ve anne arasında kurulmuş olan iletişimin kalitesi bulunmaktadır. Dönemimizde gelişme ve değişme gösteren teknoloji aile içerisinde iletişime zarar vermektedir. İnsanlar sosyal platformlara vakit ayırdıkça aileleri ile yeterli seviyede iletişim kurmaktan kaçınmakta ve bu ağlardan etkilenecekleri ortamlarda daha aktif bulunduklarından birbirlerinden uzaklaşmaya başlamaktadırlar. Bu nedenle aile bireylerinin iletişimleri ve paylaşımları git gide azalmaktadır. (Öztürk ve Fidan, 2020: 127-128).

2.3.2. Ailede İletişimin Önemi

İnsan doğası gereği toplum içinde yaşayan bir varlıktır ve bu nedenle devamlı olarak iletişimde bulunmak istemektedir. İnsanların toplu yaşadığı ve iletişim kurduğu ilk kişiler ise aile bireyleridir. Bu yüzden aile insanların yaşamlarını tam anlamıyla etkilemektedir. Saygı, sevgi, hoşgörü, nefret, sabır vb. gibi insani değerlerini aile ortamında öğrenen biri için aile ve aile ortamını hiçbir şey ve hiç kimse dolduramayacaktır (Yıldız, 2023: 253).

Ebeveynlerin kişiliği, çocukların karakterinin oluşması, şekillenmesi ve bununla bağlantılı olarak çeşitli gelişmeler ile yakından bağlantılıdır. Bu açıdan ebeveynlerin çocuklarının sağlıklı bir karaktere sahip olmaları adına ilişkilerine, tutumlarına ve davranışlarına dikkat etmesi gereklidir. Ebeveynler anlayış, hoşgörü, özveri, sevgi ve saygı gösteren davranışlarda bulunmaktan kaçınmamalıdır. Buna ek olarak ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurmaları ve örnek davranışlar göstermeleri oldukça önemlidir (Yavuzer, 1996: 126).

Pek çok ebeveyn, çocuklarını koruyabilmek adına aile problemlerini çocuklarına bildirmekten kaçınır. Aileler çocuklarını üzmeğe onları üzen konuları konuşmaktan imtina eder. Bu noktada çocuğa doğru bir şekilde bilgi

aktarılmaz ise çocukların yanlış anlama ve bazı problemlerin kendisinden kaynaklandığını düşünmesi muhtemeldir. Aile içerisinde sağlıklı iletişim kurulduğu zaman ebeveynler, bazı problemleri ve sorunları çocuklar ile paylaşabilir.. Çocuğa yeterli bilgi, etkili ve doğru bir biçimde aktarıldığında çocukta aidiyet duygusu oluşacak, problem ile karşılaşmaktan kaçınmayacak, sorumluluk hissi gelişecek, daha güçlü ve gerçekçi olacak, kendi problemlerini başkaları ile paylaşabilecek ve başkalarının problemleri olabileceğini ve beraber hareket etmeyi öğrenecektir. Böylece çocuk, kendisini aile içerisinde saygın bir birey olarak görecektir. Sağlıklı olan ailelerde ebeveynler çocukların soru sormasına, düşünce ve duygularını aktarmasına, fikirlerini belirtmesine ve değerlendirme yapmasına özel olarak ilgi göstermektedir (Balcı ve Yılmaz, 2016: 18).

2.3.3. Aile Çocuk İlişkilerinde İletişimin Rolü

Savunmasız ve korunmaya muhtaç bir şekilde dünyaya gözlerini açan çocuğun sosyal çevre olarak gördüğü ortam ailedir. Sosyal çevresinde ilk tanıdığı ve iletişime geçtiği kişiler anne ve babalarıdır. Ebeveynleri ile kurduğu sağlıklı iletişim sonucunda çocuk aile ortamında kendini tanımaya, keşfetmeye ve kendi benliğini oluşturmaya başlar (Güven, 2013: 2).

Çocuğun yapabileceği yeteneklerini geliştirebilmesi, cemiyette kendine güvenen ve girişken bir birey olarak yetişmesinin temeli ailede başlamaktadır. Çocuk hayata karşı deney ve tecrübelerini aile ortamında yaşamaktadır. Tecrübeler sonucunda tutum, beceri ve davranışlar kazanarak kendi benliğinin farkına varmış olmaktadır. Anne ve babasını kendine rol model olarak gören çocuk aile ortamında *“özdeşleşme, örnek alma, pekiştirme ve öğrenme yoluyla kişiliğini geliştirmektedir”* (Aslan ve Cansever, 2007: 115).

Birey olarak çocuk ebeveynleri ile kurduğu sağlıklı iletişim sonucunda “bilgi ve beceriyi, duygu ve düşüncelerini” rahat bir şekilde ifade etme yeteneğini kazanmış olmaktadır. Bu tür çocuklarda davranış ve dil gelişimi önemli ölçüde tamamlanmış olmaktadır. Dil ve davranış gelişimini ebeveyn-çocuk arasında kurulan

iletişimde uyumun sağlanması ve gereken özenin gösterilmesi vb. gibi faktörler de etkilemektedir (Akaroğlu ve ark., 2019: 210).

Aile, çocukların yaşamlarının başlangıcından itibaren yanlarında bulunan, onları besleyen ve destekleyen bir yapıdadır. Ebeveynler çocuklarını yetiştirme konusunda bilinçli olmak için çaba sarf ederler. Ebeveynler, çocuklarına daima eğitimleri ile ilgili destek vermektedir. Buna ek olarak ebeveynler kendi beklentilerini ve çocukların becerilerini bir araya getirerek çocukların kişiliklerinin oturmasında etkili olmaktadır. Pek çok aile çocuklarına karşı sevgi dolu ve hoşgörü ile çocuklarını yetiştirme konusunda bilinçli olmak için çaba sarf ederler. Bazı zamanlarda bu durumlara karşılık beklentiler karşılanmadığında istemsiz durumlar ortaya çıkabilmektedir. Ailelerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurabilmeleri adına onların neyi istediklerini anlamaları, çocukların becerilerini, ilgilerini, gelişim özelliklerini, sosyal çevresi ile olan ilişkilerini bilmeleri ve bu kapsamda hareket etmeleri gerekmektedir. Bunlara önem vermeyen anne ve babaların çocuklarının davranışlarını kontrol etmede ve iletişime girmelerinde ciddi sorunlar yaşanabilmektedir (Özel ve Zelyurt, 2016: 16).

2.3.4. Anne-Çocuk İletişimi

Çocukların doğduğu ilk günden itibaren ebeveynleri ile doğru iletişimi oldukça önemlidir. Çocuk ilk olarak ailesini, sosyal çevre olarak görmektedir. Sosyal çevre olarak aile bireyleri ile kurduğu ilişkiler ve yaşadığı hayat çocukların gelişimsel özelliklerini büyük oranda etkilemektedir. Aile içi destekleyici iletişim, çocukların iyi yönde kimlik kazanmasını destekleyen önemli bir unsurdur. Özellikle uygun anne dilinin kullanımı çocukların dil ve sosyal gelişim becerilerinin temelini oluşturmaktadır (Yalçın, 2013: 180).

Fişek ve Sükan (1993) çalışmasında çocuğun kendi içinde yaşadığı duygu ve düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilen, topluma ayak uydurabilen ve girişimci bir birey olmasının temelinde çocuğun ebeveynleri ile özellikle de annesi ile kurulan sağlıklı iletişime bağlı olduğunu belirtilmektedir.

Zakirov (2014) çalışmasında ise anne ile çocuk arasında kurulan duygusal bağın sevgi, güven ve şefkate dayalı olduğunu söylemiştir. Bu duygusal bağ ise daha çocuk anne karnında fetüs iken başlar. Doğar doğmaz bebek annenin sıcak dokunuşuna, sevgi ile korumasına ve ihtiyaçlarının karşılanmasına gerek duyar. Böylelikle biyolojik, ruhsal ve psikolojik iletişimin temeli anne karnında atılmış olur.

Çocuğun annesiyle iletişimi, doğumdan önce başlayan iç içe geçmiş ve eşgüdümlü bir uyum içerir; fetüs, annenin bedenini hormonal olarak etkiler ve bu durumda da annenin fizyolojisine uyum sağlar (Robinson, 2010: 40).

Etkili iletişim kurmak ve sürdürmek temeli güçlü olan ailenin özelliklerindendir. Annenin çocuklara verdiği sevgi çocuklarda güven duygusunu oluşturmaktadır. Anne çocuk arasında kurulan iletişimde çocuğa güven verememe sonucunda çocuklarda dikkat sorunları, hiperaktivite ve öğrenme bozukluklar meydana gelmektedir (Kazan ve Sarısoy, 2021: 449).

2.3.5. Baba-Çocuk İletişimi

Erken çocukluk döneminde babaların çocuklarıyla ilgilenmesi, anaokulu veya kreşte çocukların daha az davranış sorunu sergilemesine yol açar. Anne ve baba arasında, çocuklarına ilgi gösterme ve onlarla ilgilenme konusunda farklılıklar gözlemlenir. Genellikle anneler, erken çocukluk döneminde çocukların bakımlarıyla ilgilenirken; babaları ise çocuklarıyla spor aktiviteleri veya oyunlar aracılığıyla bağ kurarlar. Baba-çocuk etkileşimi, güvenli bağlanmanın temelini oluşturan bu aktiviteler baba-çocuk etkileşiminde güvenli bağlanmanın temelini oluşturur (Öngider, 2013: 425).

Çocukların babalarıyla sıcak ve samimi bir ilişkisi olduğunda, psikolojik açıdan okul hayatlarında daha başarılı oldukları, uyumlu davranışlar sergiledikleri ve daha az antisosyal davranışlar gösterdikleri belirtilmektedir. Aynı zamanda, baba-çocuk ilişkisi çocukların yaşamları boyunca akranlarıyla olumlu ilişkiler kurmalarına da katkı sağladığı ifade edilmektedir. Bu nedenle, çocukların babalarıyla geçirdiği zamanın niteliği büyük bir öneme sahiptir. Babaların çocuklarına içtenlikle kulak vermeleri, etkileşim içinde olmaları, etkinliklere katılmaları, çocukların hayal

güçlerini geliştirmelerine, zeki ve yaratıcı bireyler olmalarına katkı sağlamaktadır (Coşgun ve ark., 2017: 639).

Anne-çocuk iletişimi çocuk daha anne karnındayken anne kendi karnına dokunarak bebeğine güzel sözler söylemesi, ninniler okumasıyla başlamaktadır. Hamilelik döneminde babanın anneye karşı daha hassas olması, annenin maddi, manevi ve duygusal ihtiyaçlarının karşılaması babalık görevlerinden birkaç tanesidir. Bu yüzdende annenin çocuğuyla iletişimi kadar, babanın da çocuğuyla olan iletişimi son derece önemlidir (Mangır ve Aktaş, 1992: 5-7).

Doğum sırasına katılan, çocuğuyla göz teması kurarak ten teması yapan babaların, ilerleyen zamanlarda çocuklarıyla daha sağlıklı iletişim kurduğu görölmüştür. Çocuk büyüdükçe onunla kaliteli zaman geçirilmeli ve oyun oynanmalıdır. Bu hem baba çocuk iletişimini destekleyecek, hem de çocuklarda özgüven duygusunu oluşturacaktır (Cummings ve ark., 2010: 157).

Son dönemlerde dijital alanın gelişmesi, ekonomik şartlardaki değişiklikler, kadınlarda yükselen eğitim seviyesi ve çalışma hayatına atılması statü ve görevlerindeki değişiklikler toplumda bir takım değişiklere sebep olmuştur. Toplumun temel taşıını oluşturan aile, aile içi iletişim ve aile yapısı da bu değişimden nasibini almıştır. Önceleri çocukla daha çok anneler ilgilenip onlarla iletişim halindeyken son zamanlarda babaların da çocuklarıyla daha çok ilgilenip onlarla zaman geçirdikleri görölmektedir. Artık baba sadece evin ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan değil, çocukların bakım ve eğitimlerinde de daha yakından ilgili hale gelmektedir (Çakıcı, 2006: 44).

Geleneksel aile tipinden çekirdek aile tipine geçilmesi de baba-çocuk iletişimini arttıran nedenlerden biridir. Geleneksel ailede çocukların bakımına babaanne ve anneanne destek olurken, çekirdek ailede anne, baba ve çocuklar çocuk bakımına destek olmaktadır (Çabuk, 2017: 48).

2.3.6. Ebeveyn ve Çocuk İletişimine Engel Olan Kavramlar

Ebeveyn ve çocuk etkileşimi içerisinde iletişim evresinin sağlıklı bir biçimde ilerlemesini engelleyen bazı olgular ve durumlar mevcuttur. Bu başlık altında bu kavramlara yer verilmiştir.

2.3.6.1. Savunmacılık: Birey sevip sevilmeyi ve değerli biri olduğunu ilk aile ortamında görür. Hırs, kin, nefret, egoist ve kırgınlığın yoğun olarak yaşandığı ve bu durumun aile içi iletişim becerilerine olumsuz etkileri sonucunda çocuklar duygularını “Bastırma”, “İnkar”, “Yansıtma”, “Gerileme” ve “İçe Çekilme” gibi savunma mekanizmalarını geliştirir (Toker ve Çapan, 2018: 1806).

Bireyin ihtiyaç ve istekleri ertelendiğinde, iletişim sırasında haksızlıklarla karşılaştığında, kendisine şantaj gibi durumlar yapıldığında veya saldırı altında gösterdiği savunma, doğal bir tepki olarak ortaya çıkmaktadır (Şahin, 2005: 1).

İletişim sürecinde onur ve şahsiyetine dokunulacak kelimeler kullanıldığında, karşı tarafın mesajının kişisel başarısızlıkla neticelendiği durumlarda birey istemsizce de olsa kendini savunma eylemine geçmektedir (Kayabaşı, 2008: 195).

Çocukların kişisel gelişimlerinin sorunsuz bir şekilde tamamlayabilmeleri için biyolojik, fizyolojik ve psikolojik yapı taşlarının eksiksiz olarak yerine oturması gerekmektedir. Bu yapı taşlarında aksaklıklar olduğunda çocuklar mevcut duruma nasıl bir tepki vereceklerini bilemedikleri için savunma mekanizmalarını devreye sokacaktır (Toker ve Çapan, 2018: 1796).

2.3.6.2. Yargılayıcılık: Ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişimde çocuğun duygularını rahat bir şekilde ifade edebilmesi ve birey olarak kendine karşı özgüven duygusunu kazanabilmesi için çocuğa yargılayıcı tutum sergilememeli, aksine koruyucu ve destekleyici yaklaşılmalıdır. İletişim sırasında yargılayıcı tutumla yaklaşıldığında çocuk öfkeli, saldırgan ve agresif tavırlar sergileyecektir. Koruyucu ve destekleyici tutumla yaklaşılacak çocuk ise nasıl bir duygu içerisinde olduğunun farkında olacak ve kendini rahat bir şekilde ifade edebilecektir. Bu da ebeveyn-çocuk

arasında iletişim sürecinin sağlıklı bir şekilde devam etmesini sağlayacaktır (Gönener, 2010: 141).

2.3.6.3. Denetlemecilik: Ebeveyn tutumları çocuğun gelişim evrelerini, çevresini tanımasını ve sosyal ilişkilerin düzenlenmesini etkilemektedir. Çocuk ve ebeveyn arasındaki iletişimin içeriğini kabul veya reddetme, izin verici veya denetleyici tutumlar belirlemektedir (Özyürek ve ark, 2019: 324-326).

Son on yılda yapılan çalışmalarda özellikle 0-6 yaş grubu çocuğu olan anne ve babaların tutumlarının çocukların davranışlarında etkili olduğu belirlenmiştir (Kırman ve Doğan, 2017: 30).

Kişinin kişilik benliği çocukluk döneminde ebeveynlerin uygulamış olduğu tutumlara göre şekil almaktadır. Ebeveyn tutumlarında “duygusal ilişki boyutu” ve “denetim boyutu” olmakla iki esas tutum vardır. Duygusal boyutta anne ve baba kabul ve reddedici tutum sergilerken, denetim boyutunda ise kısıtlayıcı ve hoşgörülü tutum sergileyebilmektedir (Deniz ve ark., 2018: 3).

2.3.6.4. Aldırmazlık: Umursamazlık, vurdumduymazlık, duyarsızlık gibi kelimelerle benzer anlama gelen aldırmazlık “*insana insan olduğu için değer verilmemesi olarak ifade edilmektedir*” (Pak, 2022: 13).

Çocuk anlayış ve hoşgörü gibi olumlu duygularla beraber umursamaz ve aldırmazlık gibi olumsuz duyguları, taklit ve öğrenme gibi becerileri ilk olarak aile ortamında benimsemeye başlar (Başkurt, 2003: 111).

Çocukluk dönemi diğer duygular gibi aldırmazlık ve sorumsuzluk duygularının yoğun yaşandığı bir dönemdir. Çocuğun istekleri algılanıp anında karşılık verilmediğinde çocuklarda kaygı, endişe ve aldırmazlık duygusu oluşmaya başlar. Aksine çocuğun istekleri anında karşılanıp tepki verildiğinde ebeveyn-çocuk arasında sağlıklı bir iletişim meydana gelir (Arslan ve Teze, 2016: 84).

2.3.6.5. Sen Dili: Sen dili, aile içi iletişimde özellikle ebeveyn çocuk iletişiminde sorunların ortaya çıkması ve çıkan sorunların çözümünü aksatmaktadır. İletişim esnasında kullanılan sen dili karşısındaki kişiyi sorumlu tutmaktadır. Buna karşılık sorumlu tutulan kişi kendini savunmaya yönelecektir. Bu durum karşılıklı iletişimde çatışmalara neden olacaktır. Böylece karşılıklı kurulan iletişim sağlıklı olacaktır. Bu yüzden ebeveyn-çocuk iletişiminde sağlıklı iletişim kurmak için sen dili yerine ben dili ifadesi kullanılmalıdır (Gürüz ve Eğinli, 2013: 158).

Ebeveynler, çocuklarına doğruyu bulmalarında yardımcı olmak amacıyla bu dil kalıbına başvurabilirler. Ancak, *“sen çok kötü bir çocuksun, çok yaramazsın, senden hiçbir şey olmaz”* veya *“sen duygularının farkına varamazsın, senin canının yanıp yanmadığını ancak ben bilirim”* gibi cümlelerle çocuklara suç yükleyerek ve onları bu davranışlarının yanlış olduğu mesajı verilmeye çalışılmaktadır (Mehdiyev, 2018: 621). Bu tür iletişim stratejileri, genellikle olumsuz duygusal tepkilerin oluşmasına neden olabilmektedir. Bu yüzden daha etkili iletişim için alternatif yaklaşımlar düşünülmelidir.

2.3.7. Ebeveyn-Çocuk İletişimini Destekleyen Kavramlar

Ebeveyn ve çocuk iletişimini önleyen olgu ve durumlar olmasının yanı sıra bu evreyi destekleyen ve basitleştiren noktalar da mevcuttur. Destekleyen ve basitleştiren noktalar hakkında bilgiler aşağıda yer almaktadır.

2.3.7.1. Kabul: Kabul edilme ve kabul görme, kişinin sosyal gereksinimleri arasında önemli bir yere sahiptir. Cemiyetin onay verdiği/kabul gördüğü davranış normları bireylerin davranışlarının şekillenmesinde büyük önem taşır. İnsanlar, sosyalliğin avantajlarıyla birlikte aidiyet hissini kabul edilme yoluyla elde ederler. Bu kapsamda, kişi kendini ait hissettiği bir iletişim evresini daha rahat bir biçimde sürdürebilir (Erözkan, 2005: 137).

2.3.7.2. Dinleme: İletişim evresindeki temel öğelerden biri olan dinleme, iletişimin devamı için son derece etkilidir. Etkin bir dinleme, göz kontağı kurma, göndericiyi dikkatlice takip etme, soru sorma ve geri bildirimde bulunma gibi unsurları içerir. Bu da iletişim boyutlarını genişletmeye yönelik bir çaba anlamına gelir. Bu süreçte farkındalık ve empati kavramları, dinleme sürecine derinlik katan önemli kavramlardır. Etkili bir dinleme süreci, gönderici için iletişim sürecinin önemli olduğunu ve mesajın ilgi çekici olduğunu ifade eder (Şahin ve Aral, 2012: 61-62).

2.3.7.3. Empati: *“Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine empati adı verilir.”* Empati karşısındaki kişinin hislerini hayal etme yoluyla anlamaktır (Dymond, 1949: 127, 133).

Bohart ve Greenberg (2002) çalışmasına göre empati yaşadığımız duygu durumu karşımızdakine göre şekil almaktır. Bu şekle göre karşımızdaki empati kurarak anlamakta ve karşılık vermektedir.

2.3.7.4. Dürüstlük: Kelime kökeni olarak “dürüstlük” Farsça “durust” kelimesinden Türkçeye dürüst şeklinde geçmiştir. “Doğru, yanlışsız ve eksiksiz” anlamına gelmektedir (Demirkaya ve Çal, 2018: 1965).

Çevreyle kuracağımız iletişimi, aldığımız seçimleri kendimizde oluşan insani değerler belirlemektedir. Çocuğa tutum ve davranışları aile kazandırır. Aile ortamında başlayan eğitim süreci sosyal hayatta devam etmektedir (Akın ve Öztürk, 2021: 75-77).

Dürüstlük: ahlaklı olma, saf ve özgür olma, sorumluluk sahibi olma, milletini, ailesini, çevresini, arkadaşlarını sevmek ve onlara karşı duyarlı olma gibi kişisel özellikleri içermektedir. Dürüstlük her bir insanın sahip olması gereken önemli duygulardan biridir. Bu önemli duyguları çocuk aile ortamında ebeveynlerinden zamanla ya pekiştirerek öğrenir, ya da bu duygudan mahrum kalır (Görmez ve Merey, 2022: 162).

Ebeveyn-çocuk iletişimi açısından, dürüstlük kavramı, ebeveynin çocuğa ve çocuğun diğer bireylere karşı sergilediği davranışları içerir. Ebeveynin çocuğa karşı dürüst olması, açık ve anlaşılır iletişim ortamı sağlar. Bu davranış biçimini öğrenen çocuk, kendisine ve çevresine karşı dürüst bir tutum geliştirme konusunda destekler (Şahin ve Aral, 2012: 63).

2.3.7.5. Ben Dili: Sen dili kullanımının suçlayıcı ve yıkıcı etkisi, ben dili sürecinde gözlenilmez. Ben dili, göndericinin alıcıyı suçlamak yerine mevcut durumu veya olguyu objektif bir şekilde aktarma ihtiyacını yansıtır. Bu bağlamda, kişilik eleştirisi yerine davranışın değerlendirilmesi hedeflenir (Göklü, 2017: 52).

Bu yaklaşım, kişinin savunma mekanizmasına geçmesinin yerine mevcut durumu daha iyi analiz etme ve sonuçları gözlemleme rahatlığı sağlar. Ben dili, iletişim kalitesinin sürdürücü bir faktördür. Ben dili kullanımının iletişim becerileri ile pozitif bir ilişkisi olduğu belirtilmiştir (Buluş ve Bağcı, 2016: 139). Bu iletişim becerisi özellikle ebeveyn-çocuk ilişkisinde önemli rol oynar. Ebeveynler çocuklarının kabul edilmeyen davranışlarını değiştirmeye yönelik olarak ben dili kullanırlar. Bu yaklaşım, çocuğun isyan etmesi veya direnmesinin önüne geçerek iletişimin gerçek anlamda kurulmasına ve sağlıklı bir şekilde ilerlemesine olanak tanır (Keski ve Aykaç, 2014: 125).

2.3.8. Ebeveyn-Çocuk İletişimde Ebeveyn Tutumları

Çocuğun dünyaya gözünü açtığı aile ortamı ile sosyal hayatında iletişime girdiği insanlar kişisel gelişimini farklı yönlerden etkilemektedir. Olumlu çevre koşulları bireyin gelişimini olumlu yönde etkilerken; olumsuz çevre koşulları bireyin gelişimini birçok yönden engelleyebilmektedir (Sezer, 2010: 2).

Çocukların kişisel gelişimleri ebeveynlerin uyguladıkları tutumlara göre şekil almaktadır. Her bir çocuk bir ailenin sosyal çevreye yansıyan aynasıdır. Çocukların iyi veya kötü biri olacağı, ahlaki değerlere sahip olup olmayacağı vb. gibi insani değerler ebeveynler tarafından uygulanan tutumlar vasıtasıyla şekil almaktadır. Ebeveynler çocukların topluma aykırı olan davranışlarını cezalandırırken, topluma aykırı olmayan davranışlarını pekiştirmektedir. Ebeveynlerin aşırı baskıcı, otoriter,

ilgisiz, dengesiz, kararsız ve gevşek tutumları çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilerken, güven verici, destekleyici tutumları ise gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir (Demir, 2007: 14).

2.3.8.1. Baskıcı ve Otoriter Tutum: Baskıcı otoriter tutumu benimsemiş olan anne ve babalar, genellikle önceden belirlenmiş kalıplara göre çocuklarını yetiştirmeye çalışır. Gelişim düzeylerini göz ardı eden baskıcı tutuma sahip ebeveynler çocukların kendi beklentileri doğrultusunda hareket etmelerini beklerler. Bu tutumda bağırma ve fiziksel şiddet yaygın olarak görülür. Çocuklar, duygu ve düşüncelerini ifade etmekte çekingen davranır, huysuz, sinir, öfke ve kırgınlık gibi duygularla başa çıkmaya çalışır. Otoriter ebeveyn tutumunda çocukların seçim ve kararlarından çok ebeveynlerin istekleri ön plana çıkar (Başal ve ark., 2014: 385-386).

2.3.8.2. Gevşek Tutum: Bu tür tutumda çocuklar çok serbest bırakılır, iletişim ve dinleme özgürlüğü verilir ve çocuğun istekleri önceliklidir. Çocuk, ailenin odak noktasında ve söz sahibi konumundadır. Bazen gereğinden fazla anlayış çocuklarda kabul edilemez davranışlara yol açabilir. Gereğinden fazla hoşgörü aile ortamında büyüyen çocuklarda zamanla şımarıklık, bencillik, kendine güvenememe, değersizlik gibi duyguların yaşanmasına neden olabilir. Kendilerini kötü hisseden çocuklar, genellikle bu duyguları başkalarına da yansıtarak olumsuz davranışlarda bulunabilirler (Uykan ve Akkaynak, 2019: 1625).

2.3.8.3. Dengesiz ve Kararsız Tutum: Ebeveynler arasında dengesiz ve kararsız tutum çocukları olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Bu tutumda çocuklara karşı davranışlarında dengesizlik olduğu gibi ebeveynlerin kendi aralarında da dengesizlik söz konusu olmaktadır. Çocukla ilgili anne ve baba arasında ortak bir karara varılamaması, söylenen her sözün daha sonra değişebileceği hissine kapılmalarına neden olmaktadır. Dengesiz ebeveyn tutumlarına karşı çocuklar nasıl bir tepki vereceğini bilemez ve buda çocukların gelişim süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016: 571).

2.3.8.4. Koruyucu Tutum: Ebeveynlerin çocuklarını gereğinden fazla seviyede koruması ve normalden daha fazla kontrol etmesi, temelde ilgi göstermesi anlamına gelir, fakat onların hayatlarını yaşayarak öğrenmelerine engel olacaktır. Sonuç olarak çocuk başka kimselere bağımlı, duygusal kırıklıkları bulunan ve güvensiz bir kişi olarak büyüyebilir, ve bu bağımlılık ise çocuğun hayatı boyunca sürebilir (Yavuzer, 1996: 134).

Bu tür aileler çocuğun daima kontrol altında alınması, çocuğa aşırı seviyede alaka ve ilginin verilmesi ve daima çocuğun zarar görebileceği korkusu ile pek çok konuda kısıtlama yapan ailelerdir. Girişimci ve sosyal birey olmasına fırsat verilmeyen çocuk psikolojik ve sosyal yönden duygusal dargınlıklar yaşamış olacaktır (Erözkan: 2012: 45).

2.3.8.5. İlgisiz ve Kayıtsız Tutum: Bu tür tutum altında büyüyen çocuklar ebeveyn şefkati görmeyen, kendi halinde büyüyen, aralarında iletişim bozukluğu olan ve bu durumun çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini ciddi oranda negatif yönde etkilemektedir. Ebeveynleri tarafından şefkat ve ilgi görmeyen çocuklar kendilerini boşlukta hisseder. Buda onların endişeye kapılmalarına neden olabilir. Maddi ve manevi ihtiyaçları karşılanmayan, kendi kafasına göre takılan çocuklarda nefret, kin, isyankar duygularının ağır bastığı, saldırganlık ve kavgacı gibi eylemler, suça karışma gibi haller sıklıkla görülmektedir (Kaya, 1997: 201).

2.3.8.6. Güven Verici-Destekleyici ve Hoşgörülü Tutum: Bu tutum ebeveynlerin çocuklarına yönelik hoşgörülü bir davranışta bulunmaları, çocuklarına destek vermeleri, çocukların bazı sınırlamalar haricinde dileklerini ve isteklerini arzuladıkları biçimde gerçekleştirmeleri manasına gelmektedir. Çocuk kabul edilmek ve başkaları tarafınca onaylanmak ister ve eğer ki ailenin mevcut ortamı çocuğa kendi benliğini tanıma imkanı verir ise sağlıklı bir biçimde olgunlaşma gerçekleşebilir. Bu tutum sorumluluk sahibi, bağımsız, insanları sevebilen ve onlara güvenen kişiler şeklinde karakteristik özellikler geliştirerek çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu yönden etki etmektedir (Kandır ve Alpan, 2008: 37).

2.3.9. Ebeveyn-Çocuk İletişiminin Önemi:

Bir çocuğun hayatının başlangıcından itibaren kurulan ilişkiler, çocuğun sürdürülebilir yaşamını, sağlıklı gelişimini ve genetik mirasını kuşaklar arasında aktarılmasını etkileyen kritik bir öneme sahiptir (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010: 45).

Adler, çocuğun yaşamının ilk beş yılında aile içindeki ilişkilerin ve kişilik özelliklerinin büyük bir rol oynadığını ifade eder. Ona göre, çocuğun sosyal gelişiminde anne-baba sevgisinin büyük bir etkisi bulunmaktadır. Adler, bireyin sosyo-biyolojik mirasının annenin bakımına emanet edildiğini vurgular (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010: 45).

Aile kavramı söz konusu olduğunda, genellikle anne ve baba akla gelir. Ancak, doğum öncesi süreçten başlayarak doğum sonrası emzirmeyle birlikte, bebek için ilk ve temel nesnenin annesi olduğunu ifade eder. Çocukta güven duygusunun oluşabilmesi için, ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına zamanında ve ilgili bir şekilde yanıt vermesi, aynı zamanda sevgi ve şefkat dolu duygularla yaklaşılması gerekir (Gözübüyük ve Özbey, 2020: 25).

Aile içi iletişimde, anne ve baba tutumları da belirleyici bir rol oynamaktadır. Demokratik aile tutumunda çocuk, tüm yönleriyle kabul edilir; ebeveynler, çocuğa rehberlik eder, ancak alacağı kararlar konusunda özgür bırakılır. Aile içinde alınan kararlar birlikte planlanır ve kuralların mantıklı bir şekilde açıklanması önem taşır. Çocuklara iletişim sırasında olumlu tepkiler verilmesi gerekir. Bunlar arasında çocuğun sınırlarına saygı gösterme, sınırlarına izin alınmadan girilmemesi, tercihlerine saygı gösterilmesi, bedeni üzerindeki haklarına saygı gösterilmesi, başarısızlıklar yerine başarılarına odaklanma, istenmeyen bir davranışta bulunduğu anda kişiliğinin değil davranışının eleştirilmesi gibi unsurlara dikkat edilmesi gerekir (Şahin ve Aral, 2012: 62).

Bebekler genel olarak tanıdıkları bir sese sessiz ve sakin görünerek veya bacaklarını ve kollarını sallayarak yanıt verebilir. Annelerin bebeklerini emzirirken sallaması ve bebeklerin annesini emerken durması, konuşma şeklinde bir etkileşim oluşturur. Bebeklerin annelerin yüz hareketlerini taklit etmesinin, sözlü olmayan

iletişim yeteneklerini kazanması bakımından oldukça önemlidir. Taklitler, karşılıklı olarak etkileşimlerin esas bir yapı taşı şeklinde görülebilir (Hl, 2017: 354).

Çocukluk döneminde, etkili iletişim becerileri oluşturmak için bebeğin ağlamasına anında yanıt vermek önemlidir. Ağlama, konuşma öncesi bebeklerin güçlü bir iletişim sinyali olarak kullandığı ve anında yanıt almayı amaçladığı bir davranıştır. Bebekler, çevreleri üzerinde azda olsa kontrol elde etmek amaçıyla ağlarlar (Lambert ve ark, 2012: 24). Ağlama davranışını yorumlamak ve buna yanıt vermek, kültürel normları dikkate almayı gerektirir; ancak ebeveynlerin bu davranışları nasıl yönettikleri konusunda bilgi sahibi olmaları önemlidir (Zeskind, 1983: 1127).

Bakıcı veya ebeveynlerin genellikle ağlamayı durdurmaya çalışmaları, bebeğin gelişimini teşvik eden çeşitli işitsel, görsel ve dokunsal kinestetik uyarıcıları sağlayabilir (Zeskind, 2005: 3). İyi bir bakıcılığın temeli, çocukların gelişimi adına duygusal tepki ve hassasiyet gösterilmesidir. Bu temelde çocukların güven ve beklenti geliştirmesi, hareket halinde olması ve insanlar ile bağlantı kurmasına destek olur. Fakat, inisiyatif göstermeyen, uyarılmaya tepki göstermeyen, çocuklar bakıcı ile karşılıklı sevgi veya iletişim oluşturamazlar (Who, 1997: 7). Aileler çocuklarıyla olabildiğı müddetçe iletişim kurdukça bebeklerin rahatlamasına ve bakım hizmeti sunan kişiye güvenmesine destek olacaktır (Levetown, 2008: 1451).

İletişim iki kişi arasında karşılıklı yapılan bir süreçtir. Trevarthen (1993) konuşmanın senkronizasyon ve dönüşümünün iki tarafını tanımlamak adına faydalı bir kavram olarak eş-düzenleme kavramını önermiştir. Söylenenler ise yalnızca konuşma yerine ses tonu, vücut hareketleri ve göz teması gibi sözsüz gerçekleşen davranışlarda da düzenlenmektedir. 1970 senelerinde gelişim psikologları annelerin kayıtlarını bebekleri ile birlikte incelemeye başlamış, iletişiminin “konuşma benzeri” bir kaliteye sahip olma biçimlerini ortaya koymuştur. Bahsi geçen “proto-konuşmaların” gözlemleri genelde çarpıcı bir biçimde yetişkinlerin ve çocukların davranışlarının uyumlu olduğunu ortaya koymuştur (Grayson ve ark., 2005: 273).

Bebeklere uyum sağlamakta olan ebeveynler, kolay tekrarlamalar, kısa konuşmalar ve abartılı ifadeler ile çeşitli biçimlerde konuşma eğilimi göstermektedir. Bahsi geçen özel konuşma şekli “bebeksi konuşma” şeklinde isimlendirilir. Bunun farklı bir anlamı ise bebek ya da anneye yönelik olan konuşmadır (Snow ve Ferguson, 1977: 176).

Çocuklarla konuşarak onları dinlemek, çocuklara yanlış yapma ve tekrar etme olanaklarına ek olarak, bu çocukların kendisini ifade etmesine destek olmaktadır. Çevresindeki yetişkin bireyler etkili bir iletişim kurarak çocukların uygun gördüğü doğru kelimeyi bulması adına yardım etmeleri çocukların, yetişkinlere olan güvenini arttırmaktadır. Bir çocuğa basit bir biçimde iletişim kurma fırsatı ve imkanı tanımaya ek olarak, etkili iletişim adına rol model olan ebeveynler, iletişimin gelişmesi adına harika bir ortam hazırlamaktadır. Küçük çocuklar ise istekleri doğrultusunda iletişime girerler. Ebeveynlerin temel rolü ise onlara mekan ve zaman imkanı sağlamaktır (Smith ve Dukes, 2007: 27).

Çocuklar, iletişim zeminindeki kişisel isteklerine, herhangi bir etkinliğe katılma arzusu ya da destekleyici bir eylemle başlamaktadır (Brunner, 1983: 21). 4 yaşındaki çocuklar, ebeveynlerin isteklerini reddetmeleri ya da kabul etmeleri gerekçesi ile yetişkin bireyleri ikna etme girişimine girerler. Örnek vermek gerekirse “Bana şimdi bir araba alırsanız akşam tüm yemeğimi bitireceğim” gibi sözler yetişkinleri ikna etme çabasıdır. 4 ila 8 yaş arasında bulunan çocuklar, nezaket kurallarını kullanma konusunda deneyim kazanır ve diğerlerine karşı duyarlı davranırlar. 8 yaşına geldiği zaman çocuklar bireysel isteklerini kişilerdeki sözel olmayan ipuçlarına göre ayarlamaya ve anlamlandırmaya başlamaktadır (Haslett ve Samter, 1997: 34).

Ebeveyn ve çocuk iletişimin çocuklarla sağlıklı bir şekilde iletişim oluşturabilmek adına;

- Çocuğu duymak,
- Dinlemek,

- Anlamak, bu evrenin en temel basamaklarını oluşturur (Smith ve Dukes, 2007 :27).

Ebeveyn ve çocuk iletişiminde ruhsal iletişimin önemi de son derece büyüktür. Yapılmış olan araştırmalarda bireyin ilk tecrübe ettiği iletişimi içselleştirdiği ve yetişkinlikte kurmuş olduğu yakın bağlantılarda bu iletişimi son derece etkilediği belirtilmiştir (Levetown, 2008: 1451).

Anne karnında başlayan çocukların aileleriyle iletişim şekli bilgilerin öğrenilmesini, tecrübelerin kazanılmasını ve karakterin temellerinin oluşturulmasını sağlar. Ferdi olarak bulunduğu ailenin kültürel, ekonomik ve sosyal özellikleri, aile içerisindeki ilişkileri, iletişim yetenekleri, çocuk yetiştirme hareketleri, eğitim ve gelişim ile ilgili bilgileri çocukların gelişimine, kazanımlara ve daha sonraki yaşamına etki etmektedir (Arabacı, 2011: 37-38).

Ebeveynler ve çocuk arasındaki iletişim, çocuklarını gelişimini etkilemesi bakımından oldukça büyük bir öneme sahiptir. Yapılan araştırmalar çocukların anlatım, yalnızlık, benlik saygısı, iletişim algıları ve roller gibi hususlarda ebeveynleriyle benzerlik gösterdiklerini açığa çıkarmaktadır (Nazlı, 2018: 378).

Aile içerisinde anne ve babalar, hayat fikirleri, ahlaksal değerleri, tutumları ve birbirleri ile olan iletişimiyle çocuklarına model olarak onları eğitirler ve yetiştirirler (Çalışkan ve Aslander, 2014: 264). Çocuklarının karakterinin temelinin atıldığı ailede gerçekleşen iletişimin kalitesi ve çeşidi çocukların karakter gelişimi adına oldukça önemlidir (Güven, 2013: 2).

Çocuğun aile içerisindeki iletişime aktif bir biçimde katılmasının ve kişi olarak kabul edilmesinin benlik saygısını geliştirdiği öne sürülmektedir. Çocuğun iletişim yeteneklerinin iyi olması, gelişimsel özelliklerini göstermesine, karakterini oluşturmaya ve duygusal olarak zekasının gelişmesine fayda sağlamaktadır (Şahin ve Aral, 2012: 56-57).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacına, modeline, önemine, yöntemine, evren ve örnekleme, veri toplama yöntemi ve araçlarına, sınırlılıklarına, verilerin analizine ve araştırma hipotezlerine dair genel bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmada genel olarak sosyal bir varlık olan insanların en temel gelişim alanı olan aile içerisinde, ebeveyn ve çocuk arasında bulunan iletişimin aile yapısının oluşmasına olan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak iletişim kavramının tanımlanması, iletişim süreçleri aile kavramı ve son olarak aile içi iletişim ile ilgili bilgi verilmesi amaçlanmıştır. “Ebeveyn İle Çocuk Arasındaki İletişimin Aile Yapısının Oluşumuna Etkisi” isimli bu çalışmada ebeveyn çocuk ilişkilerinin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde değil, hayatın tüm aşamalarında ve aynı zamanda aile yapısının oluşumunda önemli derecede etkili olduğu gerçeğinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel Tarama Modeli, önemli sayıda öğeden oluşan bir evrendeki nüfusun kapsamlı bir değerlendirmesini yapmak amacıyla, evrenin tamamını veya ondan temsili bir örneği değerlendirmek için kullanılan metodolojilerle ilgilidir. İlişkisel tarama modelinde en az 2 değişken arasındaki bağlantılar incelenmektedir. Araştırmada, genel puan ile konuyla ilgili olarak belirlenen değişkenler arasındaki eşitsizlik analiz edilmiştir. Nicel veriler anketlerin uygulanması yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen niceliksel verilerin istatistiksel analizi yoluyla çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır (Bekman, 2022: 250).

3.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan çalışmada ebeveyn ve çocuk arasındaki iletişimin aile yapısı üzerindeki önemi ortaya koyulmaktadır. Buna ek olarak yapılan çalışma gelecek dönemlerde yapılacak olan aile ve çocuk, aile ve iletişim, aile yapısı ve iletişim gibi

konulara da kaynak oluşturabilecek önemi taşımaktadır. Bunun yanı sıra çalışma aile içerisindeki etkili iletişimin yararlarının farkına varabilmek, aile içerisindeki ebeveyn ve çocuklar arasında iletişimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak, bu alanda yapılacak olan çalışmalara katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmalar sırasında kullanılan istatistiksel yöntemler, ölçeğin yanıtlanması ve puanlanması hakkında bilgi verilecektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak; literatür tarama ve anket teknikleri kullanılacaktır. Alanda anket tekniği kullanılarak nicel bir çalışma yapılacaktır. Anket olarak “Sosyodemografik Ön Bilgi Formu”, “Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği” ve “Aile Yapısını Değerlendirme Aracı Ölçeği” kullanılmıştır. “Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği” Kahraman ve Tanrıku (2016) tarafından geliştirilmiş ve kendisinin “Ebeveynin Üstün Yetenekli Çocuğuyla İletişimini Geliştirmeye Yönelik Psikoeğitim Programının Etkisinin İncelenmesi” isimli çalışmasında kullanılmıştır. Aile yapısı bağımsız değişkeni Gülerce (1996) tarafından geliştirilen “Aile Yapısını Değerlendirme Aracı Ölçeği” (AYDA) ile ölçümlenmiş olup; ölçeğin kullanım alanı, geçerliliği ve güvenilirliği veri toplama araçları bölümünde açıklanmıştır.

3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmada tabakalı örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Tabakalı örneklemede evren kendi içerisinde homojen tabakalara ayrılmaktadır. Tabakalardan örnek seçilir ve seçimler birleştirilir. Tabakalı örnekleme, bir evrenin sınırları iyi tanımlanmış alt katmanlara veya alt birim gruplarına bölünmesi durumunda kullanılır. Bu seçim yönteminin faydaları, analiz edilen değişkenin sınıflandırma kriterimizle yakından ilişkili olması durumunda daha doğru ve kesin sonuçlara olanak sağlaması nedeniyle önemi ortaya çıkar. Tabakalı örnekleme, basit rastgele seçimde, sonucu etkileyebilecek yaş, cinsiyet gibi özelliklerin gruplar arasında şansa bağı olarak eşit olmayan dağılım olasılığını azaltır. Alt kategorilere ilişkin daha doğru veriler elde edilebilir (Özen ve Gül, 2007: 402-403). Araştırmacının yakın çevresinde yer alan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan bireylere tabakalı

örneklem yöntemi uygulanarak araştırma örneklemini belirlenmiştir. Ölçekler aynı aile üyelerine yöneltilmiştir. Bu durumda çalışmanın evreni Sakarya'nın Adapazarı merkezinde ikamet eden 12-18 yaş arası çocuğu olan aileler (ebeveyn ve çocuklar), yöntemi ise 12-18 yaş arası çocuğu olan 500 aile (ebeveyn ve çocuklar) oluşturmaktadır.

3.6. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Araştırmada veriler anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Bu kapsamda araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyodemografik Ön Bilgi Formu, “Aile Yapısını Değerlendirme Aracı Ölçeği” Gülerce (1996) ve Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği Kahraman ve Tanrıkulu (2016) ile veri toplanmıştır. Araştırmanın yeri, araştırmacının uzun süredir yaşadığı Sakarya ilidir. Veri toplama sürecinde; veri toplama araçlarından sosyodemografik ön bilgi formunu çalışmanın yapılacağı ailelerdeki bir ebeveyn ve çocuk doldurmuş, yapılan uygulamalarda, anlaşılmayan husus olması durumunda gerekli açıklamalar sağlanmıştır.

Kahraman ve Tanrıkulu (2016) tarafından geliştirilen “Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği” ebeveynin çocuğuyla olan iletişim kalitesini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin 27 maddesi ve beş alt boyutu vardır. Bu boyutlar “Paylaşım Açık Olma (PAO)”, “Engelsiz Dinleme (ED)”, “Saygı Kabul (SK)”, “Duyarlılık (D)” ve “Problem Çözme (PÇ)”dir. Paylaşım açık olma boyutunu 11, 13, 14, 21. maddeler; engelsiz dinleme boyutunu 2, 8, 10, 15, 27. maddeler; saygı-kabul boyutunu 5, 9, 16, 18, 20, 22, 23. maddeler; duyarlılık boyutunu 6, 12, 17, 24, 25, 26. maddeler; problem çözme boyutunu ise 1, 3, 4, 7 ve 19. maddeler oluşturmaktadır. Beşli likert tipi şeklinde “her zaman”, “sıklıkla”, “bazen”, “ara sıra” ve “hiçbir zaman” olarak değerlendirilen ölçekte yüksek puan, ebeveynin çocuğuyla iletişim düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Engelsiz dinleme boyutunun maddeleri ters puanlanmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik değeri ise .899’dur.

Aile yapısı bağımsız değişkeni ise Gülerce (1996) tarafından geliştirilen “Aile Yapısını Değerlendirme Aracı Ölçeği” (AYDA) ile ölçülmüştür. Ölçek 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte beş alt boyut yer almaktadır. Bunlar; iletişim (1, 2, 3, 4, 5, 6,

7, 8, 9), birlik (10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18), yönetim (19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26), yetkinlik (27, 28, 29, 30, 31) ve duygusal bağlam (32, 33, 34, 35, 36) boyutlarının sonuçlarını vermektedir. Ölçeğin, test tekrar test güvenirlik katsayısı Pearson Momentler Çarpımı kolerasyonuna göre 79 ve iki yarım test güvenirliğinde Pearson katsayısı 72 ve tüm ölçek güvenirliği 83 bulunmuştur. Kapsam geçerliğine göre ise 73 değeri saptanmıştır. Ölçek, dönüşümsel modeldeki yapısal/sistemik değişkenleri nicelleştirmek amacıyla geliştirilmiştir. AYDA hem aile içindeki bireylerin kendi aile yapılarını bireysel olarak değerlendirmelerine, hem de eşlerin ilişkilerini değerlendirmelerine imkân tanımaktadır.

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmamız Türkiye'nin Sakarya ilinde yaşayan ve 12-18 yaş arası çocuk sahibi olan anne-baba, anne veya baba cinsiyet fark etmeksizin 500 kişi ile sınırlandırılmıştır.

3.8. Araştırma Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde “Statistical Package for Social Sciences (SPSS 27.0)” versiyon programından faydalanılmıştır. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlarının yanı sıra, “güvenilirlik analizi” ve demografik verilerle anket yargı ifadelerinin ilişkilerini ölçen parametrik testler yapılmıştır.

Araştırmada katılımcıların sosyodemografik bilgilerine yönelik elde edilen veriler betimsel istatistik yöntemiyle ortalama ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirliğini belirlemek için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeklerin Cronbach alfa katsayısı 0.71 ve 0.93 arasında çıkmıştır. Cronbach alfa katsayısına göre bir ölçeğin güvenilir olarak kabul edilmesi için Cronbach alfa değerinin 0.70 ve üstü değerlerde olması gerekmektedir (Uzunsakal ve Yıldız, 2018: 19).

Tablo 3.1. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

	Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları
Paylaşım Açık Olma	0.87
Engelsiz Dinleme	0.80
Saygı Kabul	0.78
Duyarlılık	0.79
Problem Çözme	0.78
İletişim	0.71
Birlik	0.71
Yönetim	0.79
Yetkinlik	0.82
Duygusal Bağlam	0.80
Ailenin Değerlendirilmesi	0.93
Ebeveyn-Çocuk İletişimi	0.82

Bu noktada parametrik veya parametrik olmayan analiz yöntemleri arasında uygun seçimi belirlemek için veriler üzerinde normallik testi yapılması zorunludur. Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunu değerlendirmenin temel prosedürü çarpıklık ve basıklık istatistiklerinin hesaplanmasını içerir. Bu amaçla veri setinin çarpıklık ve basıklık değerleri kontrol edilmiştir. Uygulamada, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3 ile +3 arasında değerler alması durumunda, verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (Kalaycı, 2008: 209) Verilen ortam içerisinde yapılan analizlerde parametrik yaklaşımlar kullanılmıştır. Analizlerde test tekniklerinden t testi, ki-kare ve anova testleri kullanılmıştır. Bunun yanı sıra basit ve çoklu doğrusal regresyon, korelasyon ve post-hoc analizleri de yapılmıştır.

Tablo 3.2. Araştırmanın Normallik Analizi

	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
Paylaşım Açık Olma	16,1700	2,83711	-,433	-,456
Engelsiz Dinleme	15,3340	4,30156	,392	-,764
Saygı Kabul	29,6280	3,61715	-,471	-,698
Duyarlılık	25,0060	3,36104	-,205	-,964
Problem Çözme	20,1620	3,04472	-,377	-,529
İletişim	31,4780	4,46737	-,074	-,646
Birlik	33,5240	4,04204	-,613	,482
Yönetim	28,1360	4,21961	-,778	,338
Yetkinlik	19,8260	3,46580	-1,178	1,870
Duygusal Bağlam	16,4940	3,32145	,100	-,664
Ailenin Değerlendirilmesi	129,458	13,9424	-,662	-,361
Ebeveyn-Çocuk İletişimi	106,300	14,2665	,133	-,932

3.9. Araştırma Hipotezleri

Çalışmada aşağıdaki hipotezler kullanılmaktadır:

1. Ebeveynlerin çocukları ile açık iletişim kurmaları ve birbirleriyle ilişkilerinde paylaşımcı olmaları aile yapısını olumlu etkilemektedir.
2. Aile üyeleri birbirleriyle uzlaşmacı, eşitlikçi ve paylaşımcı ilişkiler geliştirmeli ve bunu çocuklarına aktarmaları aile içi iletişimi olumlu etkilemektedir.
3. Çocukların kişisel haklarına saygı duyulması aile içi iletişimi olumlu etkilemektedir.
4. Çocuklara ailede birey olarak yaklaşıldığında iyi bir iletişim kurulmaktadır.
5. Ailedeki sağılam iletişim çocukların sonraki sosyal yaşamlarına olumlu etki etmektedir.
6. Ebeveyn ve çocuk ilişkilerinde yaşanan çatışmaların hafifletilebilmesi ya da en aza indirilebilmesi aile yapısına olumlu etki etmektedir.
7. Ebeveyn ve çocuk ilişkilerinde netlik, açık ifadeler ve ortaklaşa problem çözme kurallarını benimsemek aile yapısına olumlu etki etmektedir.
8. Ebeveynler ailede çocuklarına kendilerini ifade edebilmeleri için yaratılan ortam aile içi iletişimi olumlu etkilemektedir.
9. Ebeveynlerin yaşı, evlilik yaşı, eğıtim seviyesi, ekonomik durumu vb. gibi sosyodemografik değerler aile içi iletişim ile aile yapısını doğrudan etkilemektedir.
10. Aile içi sorumlulukların dağılımının hakça yapılması iletişim sırasında yaşanan aksamalar ve çıkan çatışmaların çözömlenmesinde olumlu etki etmektedir.

11. Aile bireyleri arasında her türlü konuların açıkça ifade edilmesi aile içi iletişimi olumlu yönde etkilemektedir.
12. Aile içi iletişim zamanı karşınızdakinin duygu düşünce ve fikirlerine önem verilmesi aile yapısını olumlu etkilemektedir.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Sakarya ilinde yaşayan ve 12-18 yaş arası çocuk sahibi olan, cinsiyet fark etmeksizin anne-baba, anne veya babayı kapsamaktadır.

Tablo 4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımı*

		n	%
Yaş (Ortalama $\pm$ SS)		39,78 $\pm$ 5,782	
Cinsiyet	Kadın	232	46,4
	Erkek	268	53,6
Medeni Durum	Evli	463	92,6
	Eşinden ayrılmış	37	7,4
Çalışma Durumu	Evet	348	69,6
	Hayır	152	30,4
Eş Çalışma Durumu	Evet	287	57,4
	Hayır	213	42,6
Aylık Gelir	0-11400 TL	18	3,6
	11401-20000 TL	66	13,2
	20001-30000 TL	137	27,4
	30001 TL ve üzeri	279	55,8
Eğitim Durumu	İlkokul	14	2,8
	Ortaokul	9	1,8
	Lise	119	23,8
	Üniversite	305	61,0
	Lisansüstü	53	10,6
Eş Eğitim Durumu	İlkokul	17	3,4
	Ortaokul	22	4,4
	Lise	118	23,6
	Üniversite	287	57,4
	Lisansüstü	56	11,2
Çocuk Sayısı (Ortalama $\pm$ SS)		1,95 $\pm$ 1,038	

*n: Sayı; %: Yüzde.

Katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımı incelendiğinde yaşları ortalama 39,78 $\pm$ 5,782 olarak belirlenmiştir. 232 katılımcı kadınsa, 268 katılımcı ise erkektir. 463 katılımcı evli, 37 katılımcı ise eşinden ayrılmıştır. 348 katılımcı çalışmaktayken, 152 katılımcı ise çalışmamaktadır. 287 katılımcının eşi çalışmaktayken, 213 katılımcının ise eşi çalışmamaktadır. 18 katılımcı 0-11400 TL arasında, 66 katılımcı 11401-20000 TL arasında, 137 katılımcı 20001-30000 TL arasında ve 279 katılımcı ise 30001 TL ve üzerinde gelire sahiptir. 14 katılımcı ilkokul, 9 katılımcı ortaokul, 119 katılımcı lise, 305 katılımcı üniversite ve 53

katılımcı ise lisansüstü mezunudur. 17 katılımcının eşi ilkokul, 22 katılımcının ortaokul, 118 katılımcının lise, 287 katılımcının üniversite ve 56 katılımcının ise lisansüstü mezunudur. Katılımcıların çocuk sayıları ortalama $1,95 \pm 1,038$ olarak belirlenmiştir (Tablo 4.1.).

4.2. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcıların yaş durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.2.'de yer almıştır.

Tablo 4.2. Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*

	Yaş	N	Ortalama	SS	t	p
Paylaşım Açık Olma	30-44	413	16,55	2,62	6,171	,000
	45 ve üzeri	87	14,35	3,09		
Engelsiz Dinleme	30-44	413	15,82	4,29	6,622	,000
	45 ve üzeri	87	12,98	3,47		
Saygı Kabul	30-44	413	29,84	3,50	2,722	,006
	45 ve üzeri	87	28,57	3,97		
Duyarlılık	30-44	413	25,32	3,24	4,788	,000
	45 ve üzeri	87	23,47	3,51		
Problem Çözme	30-44	413	20,39	3,01	3,853	,000
	45 ve üzeri	87	19,03	2,95		
İletişim	30-44	413	107,95	13,88	5,850	,000
	45 ve üzeri	87	98,42	13,44		
Birlik	30-44	413	31,20	4,36	-2,965	,003
	45 ve üzeri	87	32,75	4,76		
Yönetim	30-44	413	33,46	4,01	-,723	,471
	45 ve üzeri	87	33,81	4,17		
Yetkinlik	30-44	413	28,04	4,01	-,941	,363
	45 ve üzeri	87	28,57	5,09		
Duygusal Bağlam	30-44	413	19,91	3,61	1,290	,197
	45 ve üzeri	87	19,39	2,58		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	30-44	413	16,23	3,11	-3,779	,000
	45 ve üzeri	87	17,70	3,97		
Ebeveyn Çocuk İletişimi	30-44	413	128,87	13,32	-2,055	,040
	45 ve üzeri	87	132,24	16,38		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, t: Bağımsız T Testi, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların yaşlarına göre paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, aile yapısının değerlendirilmesi ve

ebeveyn-çocuk iletişimde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Paylaşım açık olmada 30-44 yaş arasında olanların ($X:16,55\pm Ss:2,62$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:14,35\pm Ss:3,09$) paylaşım daha açık olduğu; engelsiz dinlemede 30-44 yaş arasında olanların ($X:15,82\pm Ss:4,29$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:12,98\pm Ss:3,47$) daha iyi engelsiz dinlediği; saygı-kabul boyutunda 30-44 yaş arasında olanların ($X:29,84\pm Ss:3,50$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:28,57\pm Ss:3,97$) daha iyi saygı seviyesinin bulunduğu; duyarlılık boyutunda 30-44 yaş arasında olanların ($X:25,32\pm Ss:3,24$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:23,47\pm Ss:3,51$) daha duyarlı olduğu; problem çözme boyutunda 30-44 yaş arasında olanların ($X:20,39\pm Ss:3,01$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:19,03\pm Ss:2,95$) daha iyi problem çözebildiği; iletişim boyutunda 30-44 yaş arasında olanların ($X:107,95\pm Ss:13,88$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:98,42\pm Ss:13,44$) daha iyi iletişim seviyesinin bulunduğu; birlik boyutunda 30-44 yaş arasında olanların ($X:31,20\pm Ss:4,36$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:32,75\pm Ss:4,76$) daha düşük seviyesinin bulunduğu; aile yapısının değerlendirilmesinde 30-44 yaş arasında olanların ($X:16,23\pm Ss:3,11$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:17,70\pm Ss:3,97$) aile yapısının daha az değerlendirildiği, ebeveyn-çocuk iletişimde ise 30-44 yaş arasında olanların ($X:128,87\pm Ss:13,32$) 45 yaş üstü olanlara göre ($X:132,24\pm Ss:16,38$) daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.2.).

4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcılara cinsiyetlerine göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Tablo 4.3.'te katılımcıların verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*

	Cinsiyet	N	Ortalama	SS	t	p
Paylaşım Açık Olma	Kadın	232	16,5172	2,81457	2,560	,011
	Erkek	268	15,8694	2,82739		
Engelsiz Dinleme	Kadın	232	16,0517	4,31718	3,510	,000
	Erkek	268	14,7127	4,19777		

Tablo 4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi* (Tablo 4.3.'ün devamı)

Saygı Kabul	Kadın	232	29,9784	3,58139	2,022	,044
	Erkek	268	29,3246	3,62717		
Duyarlılık	Kadın	232	25,1422	3,15975	,850	,396
	Erkek	268	24,8881	3,52766		
Problem Çözme	Kadın	232	20,1767	3,09989	,101	,920
	Erkek	268	20,1493	3,00189		
İletişim	Kadın	232	30,9353	4,39304	-2,541	,011
	Erkek	268	31,9478	4,48605		
Birlik	Kadın	232	33,3276	4,22890	-1,011	,313
	Erkek	268	33,6940	3,87294		
Yönetim	Kadın	232	28,2629	3,98751	,625	,532
	Erkek	268	28,0261	4,41517		
Yetkinlik	Kadın	232	19,7241	3,92260	-,600	,549
	Erkek	268	19,9142	3,01993		
Duygusal Bağlam	Kadın	232	16,3707	3,30428	-,772	,440
	Erkek	268	16,6007	3,33873		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	Kadın	232	128,6207	14,17036	-1,247	,213
	Erkek	268	130,1828	13,72742		
Ebeveyn Çocuk İletişimi	Kadın	232	107,866	14,52135	2,287	,023
	Erkek	268	104,944	13,92733		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, t: Bağımsız T Testi, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların cinsiyetlerine göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, iletişim ve ebeveyn çocuk iletişimi istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Paylaşıma açık olmada kadınların ($X:16,51 \pm Ss:2,81$) erkeklere göre ($X:15,86 \pm Ss:2,82$) daha paylaşıma açık olduğu; engelsiz dinlemede kadınların ($X:16,05 \pm Ss:4,31$) erkeklere göre ($X:14,71 \pm Ss:4,19$) daha iyi dinledikleri; saygı-kabulde kadınların ($X:29,97 \pm Ss:3,58$) erkeklere göre ($X:29,32 \pm Ss:3,62$) daha saygıyı kabul ettikleri; iletişim boyutunda kadınların ($X:30,93 \pm Ss:4,39$) erkeklere göre ($X:31,94 \pm Ss:4,48$) daha az iletişim kurdukları; ebeveyn-çocuk iletişiminde ise kadınların ($X:107,86 \pm Ss:14,52$) erkeklere göre ($X:104,94 \pm Ss:13,92$) daha çok iletişim seviyelerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.3.).

4.4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcıların medeni durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.4.'de yer almaktadır.

Tablo 4.4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*

	Medeni Durum	N	Ortalama	SS	t	p
Paylaşım Açık Olma	Evli	463	16,1469	2,91659	-1,100	,276
	Eşinden ayrılmış	37	16,4595	1,52014		
Engelsiz Dinleme	Evli	463	15,5054	4,30688	3,661	,001
	Eşinden ayrılmış	37	13,1892	3,65025		
Saygı Kabul	Evli	463	29,6112	3,62889	-,366	,714
	Eşinden ayrılmış	37	29,8378	3,50803		
Duyarlılık	Evli	463	25,0173	3,39654	,302	,764
	Eşinden ayrılmış	37	24,8649	2,91702		
Problem Çözme	Evli	463	20,1210	3,00621	-1,067	,287
	Eşinden ayrılmış	37	20,6757	3,49646		
İletişim	Evli	463	31,3737	4,45039	-1,852	,065
	Eşinden ayrılmış	37	32,7838	4,53465		
Birlik	Evli	463	33,5594	4,05805	,692	,489
	Eşinden ayrılmış	37	33,0811	3,86134		
Yönetim	Evli	463	28,3175	4,08575	2,811	,008
	Eşinden ayrılmış	37	25,8649	5,18096		
Yetkinlik	Evli	463	20,0756	3,27405	4,712	,000
	Eşinden ayrılmış	37	16,7027	4,25483		
Duygusal Bağlam	Evli	463	16,6955	3,24540	4,908	,000
	Eşinden ayrılmış	37	13,9730	3,27012		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	Evli	463	130,02	13,415	3,227	,001
	Eşinden ayrılmış	37	122,40	18,154		
Ebeveyn Çocuk İletişimi	Evli	463	106,4017	14,4636	,680	,500
	Eşinden ayrılmış	37	105,027	11,6057		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, t: Bağımsız T Testi, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların medeni durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde engelsiz dinleme, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilmesinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Engelsiz dinleme boyutunda evlilerin ($X:15,50 \pm Ss:4,30$) eşinden ayrılmışlara göre ($X:13,18 \pm Ss:3,65$) engelsiz dinlemelerinin daha yüksek olduğu; yönetim boyutunda evlilerin ($X:28,31 \pm Ss:4,08$) eşinden ayrılmışlara göre ($X:25,86 \pm Ss:5,18$) yönetim algılarının daha yüksek olduğu;

yetkinlik boyutunda evlilerin ($X:20,07 \pm Ss:3,27$) eşinden ayrılmışlara göre ($X:16,70 \pm Ss:4,25$) daha yetkin olduğu; duygusal bağlam boyutunda evlilerin ($X:16,69 \pm Ss:3,24$) eşinden ayrılmışlara göre ($X:13,97 \pm Ss:3,27$) duygusal bağlamı yüksek olduğu; aile yapısının değerlendirilmesinde evlilerin ($X:130,02 \pm Ss:13,41$) eşinden ayrılmışlara göre ($X:122,40 \pm Ss:18,15$) aile yapısını daha iyi değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.4.).

4.5. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcılara çalışma durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Katılımcılardan alınan cevaplar Tablo 4.5.'de yer almaktadır.

Tablo 4.5. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*

	Çalışma Durumu	N	Ortalama	SS	t	p
Paylaşım Açık Olma	Evet	348	15,9828	2,95006	-2,242	,025
	Hayır	152	16,5987	2,51686		
Engelsiz Dinleme	Evet	348	15,0374	4,28607	-2,344	,019
	Hayır	152	16,0132	4,27373		
Saygı Kabul	Evet	348	29,4080	3,66621	-2,064	,040
	Hayır	152	30,1316	3,46159		
Duyarlılık	Evet	348	24,8678	3,34902	-1,392	,164
	Hayır	152	25,3224	3,37816		
Problem Çözme	Evet	348	20,0977	2,83894	-,714	,475
	Hayır	152	20,3092	3,47600		
İletişim	Evet	348	31,7213	4,43069	1,847	,065
	Hayır	152	30,9211	4,51565		
Birlik	Evet	348	33,5057	4,19791	-,153	,879
	Hayır	152	33,5658	3,67319		
Yönetim	Evet	348	28,7701	4,12891	5,216	,000
	Hayır	152	26,6842	4,07613		
Yetkinlik	Evet	348	19,9569	3,29892	1,208	,228
	Hayır	152	19,5263	3,81518		
Duygusal Bağlam	Evet	348	16,6897	3,24436	1,949	,052
	Hayır	152	16,0461	3,46092		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	Evet	348	130,643	13,7794	2,899	,004
	Hayır	152	126,743	13,9789		
Ebeveyn Çocuk İletişimi	Evet	348	105,393	14,2516	-2,165	,031
	Hayır	152	108,375	14,1289		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, t: Bağımsız T Testi, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların çalışma durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, yönetimin, aile yapısının değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişiminde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Paylaşıma açık olma boyutunda çalışanların ($X:15,98\pm Ss:2,95$) çalışmayanlara ($X:16,59\pm Ss:2,51$) göre daha az paylaşıma açık olduğu; engelsiz dinleme boyutunda çalışanların ($X:15,03\pm Ss:4,28$) çalışmayanlara ($X:16,01\pm Ss:4,27$) göre engelsiz dinleme becerilerinin düşük olduğu; saygı-kabul boyutunda çalışanların ($X:29,40\pm Ss:3,66$) çalışmayanlara ($X:30,13\pm Ss:3,46$) göre kabullerinin daha düşük olduğu; yönetim boyutunda çalışanların ($X:28,77\pm Ss:4,12$) çalışmayanlara ($X:26,68\pm Ss:4,07$) göre yönetim becerilerinin büyük olduğu; aile yapısının değerlendirilmesinde çalışanların ($X:130,64\pm Ss:13,77$) çalışmayanlara ($X:126,74\pm Ss:13,97$) göre değerlendirmelerinin daha yüksek olduğu; ebeveyn-çocuk iletişiminde çalışanların ($X:105,39\pm Ss:14,25$) çalışmayanlara ($X:108,37\pm Ss:14,12$) göre iletişim becerilerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.5.).

4.6. Katılımcıların Eş Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcılara eş çalışma durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.6.'da yer almaktadır.

Tablo 4.6. Katılımcıların Eş Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi*

	Eş Çalışma Durumu	N	Ortalama	SS	t	p
Paylaşıma Açık Olma	Evet	287	16,6132	2,82476	4,119	,000
	Hayır	213	15,5728	2,74903		
Engelsiz Dinleme	Evet	287	16,0244	4,50595	4,339	,000
	Hayır	213	14,4038	3,82721		
Saygı Kabul	Evet	287	30,2892	3,50274	4,851	,000
	Hayır	213	28,7371	3,58540		
Duyarlılık	Evet	287	25,2509	3,28588	1,896	,059
	Hayır	213	24,6761	3,43995		
Problem Çözme	Evet	287	20,4077	3,02860	2,101	,036
	Hayır	213	19,8310	3,04209		

Tablo 4.6. Katılımcıların Eş Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi* (Tablo 4.6.'ın devamı)

İletişim	Evet	287	31,0244	4,16732	-2,651	,008
	Hayır	213	32,0892	4,78466		
Birlik	Evet	287	33,4774	4,18940	-,299	,765
	Hayır	213	33,5869	3,84342		
Yönetim	Evet	287	27,8397	4,11403	-1,827	,068
	Hayır	213	28,5352	4,33556		
Yetkinlik	Evet	287	20,0801	3,44647	1,908	,057
	Hayır	213	19,4836	3,47035		
Duygusal Bağlam	Evet	287	16,0836	3,56655	-3,341	,001
	Hayır	213	17,0469	2,87600		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	Evet	287	128,505	13,5432	-1,762	,079
	Hayır	213	130,741	14,3954		
Ebeveyn Çocuk İletişimi	Evet	287	108,585	14,7744	4,310	,000
	Hayır	213	103,220	12,9612		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, t: Bağımsız T Testi, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların eş çalışma durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, problem çözme, iletişim, duygusal bağlam ve ebeveyn-çocuk iletişimde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Paylaşıma açık olma boyutunda eşi çalışanların ($X:16,61\pm Ss:2,82$) eşi çalışmayanlara göre ($X:15,57\pm Ss:2,74$) daha çok paylaşıma açık oldukları; engelsiz dinlemede eşi çalışanların ($X:16,02\pm Ss:4,50$) eşi çalışmayanlara göre ($X:14,40\pm Ss:3,82$) daha iyi dinledikleri; saygı-kabul boyutunda eşi çalışanların ($X:30,28\pm Ss:3,50$) eşi çalışmayanlara göre ($X:28,73\pm Ss:3,58$) daha saygılı oldukları; problem çözme boyutunda eşi çalışanların ($X:20,40\pm Ss:3,02$) eşi çalışmayanlara göre ($X:19,83\pm Ss:3,04$) daha iyi problem çözdükleri; iletişim boyutunda eşi çalışanların ($X:31,02\pm Ss:4,16$) eşi çalışmayanlara göre ($X:32,08\pm Ss:4,78$) daha az iletişim kurabildikleri; duygusal bağlam boyutunda eşi çalışanların ($X: 16,08\pm Ss: 3,56$) eşi çalışmayanlara göre ($X:17,04\pm Ss:2,87$) daha az duygusal bağlamda düşündükleri; ebeveyn-çocuk iletişiminde eşi çalışanların ($X:108,58\pm Ss:14,77$) eşi çalışmayanlara göre ($X:103,22\pm Ss:12,96$) daha çok iletişim kurabildikleri sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.6.).

4.7. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcıların aylık gelirlerine göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.7.1. ve 4.7.2.'de yer almaktadır.

Tablo 4.7.1. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi*

		N	Ortalama	SS	F	p
Paylaşım Açık Olma	0-11400 TL	18	14,3333	1,68034	5,972	,001
	11401-20000 TL	66	16,5606	2,41233		
	20001-30000 TL	137	15,6058	2,54766		
	30001 TL ve üzeri	279	16,4731	3,03904		
	Toplam	500	16,1700	2,83711		
Engelsiz Dinleme	0-11400 TL	18	13,9444	2,31294	20,856	,000
	11401-20000 TL	66	15,2576	4,55162		
	20001-30000 TL	137	13,1971	3,45951		
	30001 TL ve üzeri	279	16,4910	4,29728		
	Toplam	500	15,3340	4,30156		
Saygı Kabul	0-11400 TL	18	24,1111	2,86744	19,747	,000
	11401-20000 TL	66	30,6667	3,52282		
	20001-30000 TL	137	29,0949	2,70860		
	30001 TL ve üzeri	279	30,0000	3,73973		
	Toplam	500	29,6280	3,61715		
Duyarlılık	0-11400 TL	18	22,1111	2,47074	7,901	,000
	11401-20000 TL	66	24,7576	3,99253		
	20001-30000 TL	137	24,5036	3,40658		
	30001 TL ve üzeri	279	25,4982	3,09429		
	Toplam	500	25,0060	3,36104		
Problem Çözme	0-11400 TL	18	16,7222	1,96456	10,073	,000
	11401-20000 TL	66	19,7424	3,47877		
	20001-30000 TL	137	20,0511	3,05903		
	30001 TL ve üzeri	279	20,5376	2,83564		
	Toplam	500	20,1620	3,04472		
İletişim	0-11400 TL	18	33,6667	,84017	5,618	,001
	11401-20000 TL	66	31,8333	4,49130		
	20001-30000 TL	137	32,3723	5,03664		
	30001 TL ve üzeri	279	30,8136	4,18042		
	Toplam	500	31,4780	4,46737		
Birlik	0-11400 TL	18	33,6667	1,28338	,380	,767
	11401-20000 TL	66	33,1364	4,14687		
	20001-30000 TL	137	33,7664	3,79098		
	30001 TL ve üzeri	279	33,4875	4,25522		
	Toplam	500	33,5240	4,04204		
Yönetim	0-11400 TL	18	29,9444	1,05564	4,766	,003
	11401-20000 TL	66	27,1061	5,10544		
	20001-30000 TL	137	28,9781	3,86056		
	30001 TL ve üzeri	279	27,8495	4,19647		
	Toplam	500	28,1360	4,21961		

Tablo 4.7.1. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi* (Tablo 4.7.1.'in Devamı)

		N	Ortalama	SS	F	p
Yetkinlik	0-11400 TL	18	18,3889	,97853	2,719	,044
	11401-20000 TL	66	20,3636	2,55184		
	20001-30000 TL	137	19,3577	3,75487		
	30001 TL ve üzeri	279	20,0215	3,56838		
	Toplam	500	19,8260	3,46580		
Duygusal Bağlam	0-11400 TL	18	17,1111	1,56765	6,727	,000
	11401-20000 TL	66	17,0000	4,28234		
	20001-30000 TL	137	17,3431	3,31760		
	30001 TL ve üzeri	279	15,9176	3,03404		
	Toplam	500	16,4940	3,32145		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	0-11400 TL	18	132,777	3,40511	2,568	,054
	11401-20000 TL	66	129,439	15,5317		
	20001-30000 TL	137	131,817	14,3179		
	30001 TL ve üzeri	279	128,089	13,6451		
	Toplam	500	129,458	13,9424		
Ebeveyn-Çocuk İletişimi	0-11400 TL	18	91,2222	9,97972	14,492	,000
	11401-20000 TL	66	106,984	15,5598		
	20001-30000 TL	137	102,452	11,5783		
	30001 TL ve üzeri	279	109,000	14,4087		
	Toplam	500	106,300	14,2666		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, f: Anova, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların aylık gelirlerine göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan anova testinde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam ve ebeveyn-çocuk iletişimde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 4.7.1.). Farklılığı tespit etmek adına yapılan Post-Hoc analizi sonuçları ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.8.2. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi*

Bağımsız Değişken	(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Ortalama Fark		p
			(I-J)	Std. Hata	
Paylaşıma Açık Olma	0-11400 TL	11401-20000 TL	-2,22727*	,74338	,003
		20001-30000 TL	-1,27251	,70089	,070
		30001 TL ve üzeri	-2,13978*	,67986	,002
	11401-20000 TL	0-11400 TL	2,22727*	,74338	,003
		20001-30000 TL	,95477*	,41889	,023

Tablo 4.7.2. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.7.2.'in devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	20001-30000 TL	30001 TL ve üzeri	,08749	,38266	,819
		0-11400 TL	1,27251	,70089	,070
		11401-20000 TL	-,95477*	,41889	,023
	30001 TL ve üzeri	30001 TL ve üzeri	-,86728*	,29165	,003
		0-11400 TL	2,13978*	,67986	,002
		11401-20000 TL	-,08749	,38266	,819
	20001-30000 TL	20001-30000 TL	,86728*	,29165	,003
		0-11400 TL	-1,31313	1,08111	,225
		11401-20000 TL	,74736	1,01931	,464
Engelsiz Dinleme	0-11400 TL	30001 TL ve üzeri	-2,54659*	,98873	,010
		0-11400 TL	1,31313	1,08111	,225
		11401-20000 TL	2,06050*	,60919	,001
	11401-20000 TL	30001 TL ve üzeri	-1,23346*	,55651	,027
		0-11400 TL	-74736	1,01931	,464
		11401-20000 TL	-2,06050*	,60919	,001
	20001-30000 TL	30001 TL ve üzeri	-3,29396*	,42415	,000
		0-11400 TL	2,54659*	,98873	,010
		11401-20000 TL	1,23346*	,55651	,027
	30001 TL ve üzeri	20001-30000 TL	3,29396*	,42415	,000
		0-11400 TL	-6,55556*	,91182	,000
		11401-20000 TL	-4,98378*	,85970	,000
Saygı Kabul	0-11400 TL	30001 TL ve üzeri	-5,88889*	,83390	,000
		0-11400 TL	6,55556*	,91182	,000
		11401-20000 TL	1,57178*	,51380	,002
	11401-20000 TL	30001 TL ve üzeri	,66667	,46937	,156
		0-11400 TL	4,98378*	,85970	,000
		11401-20000 TL	-1,57178*	,51380	,002
	20001-30000 TL	30001 TL ve üzeri	-,90511*	,35773	,012
		0-11400 TL	5,88889*	,83390	,000
		11401-20000 TL	-,66667	,46937	,156
	30001 TL ve üzeri	20001-30000 TL	,90511*	,35773	,012
		0-11400 TL	-2,64646*	,87574	,003
		11401-20000 TL	-2,39254*	,82569	,004
Duyarlılık	0-11400 TL	30001 TL ve üzeri	-3,38710*	,80091	,000
		0-11400 TL	2,64646*	,87574	,003
		11401-20000 TL	2,64646*	,87574	,003
	11401-20000 TL	0-11400 TL	2,64646*	,87574	,003

Tablo 4.7.2. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.7.2.'in devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
		20001-30000 TL	,25393	,49347	,607
		30001 TL ve üzeri	-,74063	,45080	,101
		0-11400 TL	2,39254*	,82569	,004
	20001-30000 TL	11401-20000 TL	-,25393	,49347	,607
		30001 TL ve üzeri	-,99456*	,34358	,004
		0-11400 TL	3,38710*	,80091	,000
	30001 TL ve üzeri	11401-20000 TL	,74063	,45080	,101
		20001-30000 TL	,99456*	,34358	,004
		11401-20000 TL	-,74063	,45080	,101
	0-11400 TL	20001-30000 TL	-,32887*	,74333	,000
		30001 TL ve üzeri	-,381541*	,72103	,000
		11401-20000 TL	3,02020*	,78840	,000
Problem Çözme	0-11400 TL	20001-30000 TL	-,30867	,44425	,488
		30001 TL ve üzeri	-,79521	,40583	,051
		11401-20000 TL	3,02020*	,78840	,000
	11401-20000 TL	20001-30000 TL	-,30867	,44425	,488
		30001 TL ve üzeri	-,79521	,40583	,051
		0-11400 TL	3,02020*	,78840	,000
	20001-30000 TL	20001-30000 TL	-,48654	,30931	,116
		30001 TL ve üzeri	-,79521	,40583	,051
		11401-20000 TL	3,02020*	,78840	,000
	30001 TL ve üzeri	20001-30000 TL	-,48654	,30931	,116
		30001 TL ve üzeri	-,79521	,40583	,051
		11401-20000 TL	3,02020*	,78840	,000
Ebeveyn Çocuk İletisimi	0-11400 TL	11401-20000 TL	-15,76263*	3,64849	,000
		20001-30000 TL	-11,23033*	3,43994	,001
		30001 TL ve üzeri	-17,77778*	3,33673	,000
	11401-20000 TL	0-11400 TL	15,76263*	3,64849	,000
		20001-30000 TL	4,53229*	2,05588	,028
		30001 TL ve üzeri	-2,01515	1,87809	,284
	20001-30000 TL	0-11400 TL	11,23033*	3,43994	,001
		11401-20000 TL	-4,53229*	2,05588	,028
		30001 TL ve üzeri	-6,54745*	1,43142	,000
	30001 TL ve üzeri	0-11400 TL	17,77778*	3,33673	,000
		11401-20000 TL	2,01515	1,87809	,284
		20001-30000 TL	6,54745*	1,43142	,000
İletişim	0-11400 TL	11401-20000 TL	1,83333	1,17176	,118
		20001-30000 TL	1,29440	1,10478	,242
		30001 TL ve üzeri	2,85305*	1,07163	,008

Tablo 4.7.2. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.7.2.'in devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	11401-20000 TL	0-11400 TL	-1,83333	1,17176	,118
		20001-30000 TL	-,53893	,66027	,415
		30001 TL ve üzeri	1,01971	,60317	,092
	20001-30000 TL	0-11400 TL	-1,29440	1,10478	,242
		11401-20000 TL	,53893	,66027	,415
		30001 TL ve üzeri	1,55864*	,45972	,001
	30001 TL ve üzeri	0-11400 TL	-2,85305*	1,07163	,008
		11401-20000 TL	-1,01971	,60317	,092
		20001-30000 TL	-1,55864*	,45972	,001
Birlik	0-11400 TL	11401-20000 TL	,53030	1,07682	,623
		20001-30000 TL	-,09976	1,01527	,922
		30001 TL ve üzeri	,17921	,98481	,856
	11401-20000 TL	0-11400 TL	-,53030	1,07682	,623
		20001-30000 TL	-,63006	,60677	,300
		30001 TL ve üzeri	-,35109	,55430	,527
	20001-30000 TL	0-11400 TL	,09976	1,01527	,922
		11401-20000 TL	,63006	,60677	,300
		30001 TL ve üzeri	,27897	,42247	,509
	30001 TL ve üzeri	0-11400 TL	-,17921	,98481	,856
		11401-20000 TL	,35109	,55430	,527
		20001-30000 TL	-,27897	,42247	,509
Yönetim	0-11400 TL	11401-20000 TL	2,83838*	1,10954	,011
		20001-30000 TL	,96634	1,04612	,356
		30001 TL ve üzeri	2,09498*	1,01473	,039
	11401-20000 TL	0-11400 TL	-2,83838*	1,10954	,011
		20001-30000 TL	-1,87204*	,62521	,003
		30001 TL ve üzeri	-,74340	,57114	,194
	20001-30000 TL	0-11400 TL	-,96634	1,04612	,356
		11401-20000 TL	1,87204*	,62521	,003
		30001 TL ve üzeri	1,12864*	,43531	,010
	30001 TL ve üzeri	0-11400 TL	-2,09498*	1,01473	,039
		11401-20000 TL	,74340	,57114	,194
		20001-30000 TL	-1,12864*	,43531	,010
Yetkinlik	0-11400 TL	11401-20000 TL	-1,97475*	,91686	,032
		20001-30000 TL	-,96878	,86445	,263

Tablo 4.7.2. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.7.2.'in devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p	
	11401-20000 TL	30001 TL ve üzeri	-1,63262	,83851	,052	
		0-11400 TL	1,97475*	,91686	,032	
		20001-30000 TL	1,00597	,51664	,052	
	20001-30000 TL	30001 TL ve üzeri	,34213	,47196	,469	
		0-11400 TL	,96878	,86445	,263	
		11401-20000 TL	-1,00597	,51664	,052	
	30001 TL ve üzeri	30001 TL ve üzeri	-,66384	,35971	,066	
		0-11400 TL	1,63262	,83851	,052	
		11401-20000 TL	-,34213	,47196	,469	
	Duygusal Bağlam	0-11400 TL	20001-30000 TL	,66384	,35971	,066
			11401-20000 TL	,11111	,86838	,898
			20001-30000 TL	-,23195	,81874	,777
11401-20000 TL		30001 TL ve üzeri	1,19355	,79418	,134	
		0-11400 TL	-,11111	,86838	,898	
		20001-30000 TL	-,34307	,48932	,484	
20001-30000 TL		30001 TL ve üzeri	1,08244*	,44701	,016	
		0-11400 TL	,23195	,81874	,777	
		11401-20000 TL	,34307	,48932	,484	
30001 TL ve üzeri		30001 TL ve üzeri	1,42550*	,34069	,000	
		0-11400 TL	-1,19355	,79418	,134	
		11401-20000 TL	-1,08244*	,44701	,016	
Aile Yapısının Degerlendirilmesi	0-11400 TL	20001-30000 TL	-1,42550*	,34069	,000	
		11401-20000 TL	3,33838	3,69007	,366	
		20001-30000 TL	,96026	3,47914	,783	
	11401-20000 TL	30001 TL ve üzeri	4,68817	3,37476	,165	
		0-11400 TL	-3,33838	3,69007	,366	
		20001-30000 TL	-2,37812	2,07931	,253	
	20001-30000 TL	30001 TL ve üzeri	1,34979	1,89950	,478	
		0-11400 TL	-,96026	3,47914	,783	
		11401-20000 TL	2,37812	2,07931	,253	
	30001 TL ve üzeri	30001 TL ve üzeri	3,72791*	1,44773	,010	
		0-11400 TL	-4,68817	3,37476	,165	
		11401-20000 TL	-1,34979	1,89950	,478	
	20001-30000 TL	-3,72791*	1,44773	,010		

Buna göre 0-11400 TL arasında geliri olanların iletişim ve yönetim; 11401-20000 TL arasında geliri olanların paylaşıma açık olma, saygı kabul ve yetkinlik; 20001-30000 TL arasında geliri olanların duygusal bağlam; 30001 TL ve üzerinde geliri olanların ise engelsiz dinleme, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişiminde ortalamaları daha yüksektir (Tablo 4.7.1).

4.8. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcılara eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.8.1. ve 4.8.2.'de yer almaktadır.

Tablo 4.9.1. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi*

		N	Ortalama	SS	F	p
Paylaşıma Açık Olma	İlkokul	14	16,5000	3,63212	1,253	,288
	Ortaokul	9	16,6667	,50000		
	Lise	119	15,9916	3,24297		
	Üniversite	305	16,0787	2,51712		
	Lisansüstü	53	16,9245	3,49642		
	Toplam	500	16,1700	2,83711		
Engelsiz Dinleme	İlkokul	14	16,0000	3,11325	3,581	,007
	Ortaokul	9	12,3333	1,00000		
	Lise	119	15,8403	4,57699		
	Üniversite	305	14,9574	4,13682		
	Lisansüstü	53	16,6981	4,73362		
	Toplam	500	15,3340	4,30156		
Saygı Kabul	İlkokul	14	27,5000	5,70762	4,630	,001
	Ortaokul	9	33,0000	1,50000		
	Lise	119	29,0420	4,20531		
	Üniversite	305	29,7344	3,13590		
	Lisansüstü	53	30,3208	3,86191		
	Toplam	500	29,6280	3,61715		
Duyarlılık	İlkokul	14	26,0000	4,15100	3,297	,011
	Ortaokul	9	24,3333	,50000		
	Lise	119	24,3193	4,30004		
	Üniversite	305	25,0459	2,95991		
	Lisansüstü	53	26,1698	2,84020		
	Toplam	500	25,0060	3,36104		
Problem Çözme	İlkokul	14	20,5000	3,63212	15,647	,000
	Ortaokul	9	21,3333	1,00000		
	Lise	119	19,2941	3,97098		
	Üniversite	305	19,9705	2,38190		
	Lisansüstü	53	22,9245	2,56342		
	Toplam	500	20,1620	3,04472		

Tablo 4.8.1. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi* (Tablo 4.8.1.'in devamı)

	N	Ortalama	SS	F	p
İletişim	İlkokul	14	33,5000	,51887	7,609 ,000
	Ortaokul	9	29,0000	1,50000	
	Lise	119	32,7899	3,92055	
	Üniversite	305	30,7246	4,66752	
	Lisansüstü	53	32,7547	4,21493	
	Toplam	500	31,4780	4,46737	
Birlik	İlkokul	14	34,5000	1,55662	12,276 ,000
	Ortaokul	9	28,0000	3,00000	
	Lise	119	34,4034	2,92076	
	Üniversite	305	32,9246	4,33592	
	Lisansüstü	53	35,6792	3,37282	
	Toplam	500	33,5240	4,04204	
Yönetim	İlkokul	14	32,5000	2,59437	25,571 ,000
	Ortaokul	9	18,6667	2,50000	
	Lise	119	29,2269	3,26885	
	Üniversite	305	27,4754	4,36948	
	Lisansüstü	53	29,9434	1,75866	
	Toplam	500	28,1360	4,21961	
Yetkinlik	İlkokul	14	20,5000	2,59437	14,044 ,000
	Ortaokul	9	14,0000	3,00000	
	Lise	119	20,3361	2,37315	
	Üniversite	305	19,4164	3,78541	
	Lisansüstü	53	21,8491	1,97481	
	Toplam	500	19,8260	3,46580	
Duygusal Bağlam	İlkokul	14	16,5000	1,55662	12,852 ,000
	Ortaokul	9	11,0000	,00000	
	Lise	119	17,5546	2,72060	
	Üniversite	305	16,4951	3,52820	
	Lisansüstü	53	15,0377	2,39360	
	Toplam	500	16,4940	3,32145	
Ailenin Değerlendirilmesi	İlkokul	14	137,500	5,70762	22,181 ,000
	Ortaokul	9	100,666	1,00000	
	Lise	119	134,310	9,03923	
	Üniversite	305	127,036	15,1519	
	Lisansüstü	53	135,264	6,78276	
	Toplam	500	129,458	13,9424	
Ebeveyn-Çocuk İletişimi	İlkokul	14	106,500	20,2336	3,631 ,006
	Ortaokul	9	107,666	3,50000	
	Lise	119	104,487	17,8248	
	Üniversite	305	105,786	12,0316	
	Lisansüstü	53	113,037	15,0306	
	Toplam	500	106,300	14,2665	

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, t: T Değeri, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan testinde engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık,

problem çözme, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişiminde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4.8.1). Farkları tespit etmek adına yapılan Post-Hoc analizi ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.10.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi *

Bağımsız Değişken	I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
Paylaşım Açık Olma	İlkokul	Ortaokul	-,16667	1,21092	,891
		Lise	,50840	,80080	,526
		Üniversite	,42131	,77467	,587
		Lisansüstü	-,42453	,85167	,618
	Ortaokul	İlkokul	,16667	1,21092	,891
		Lise	,67507	,97982	,491
		Üniversite	,58798	,95859	,540
		Lisansüstü	-,25786	1,02182	,801
	Lise	İlkokul	-,50840	,80080	,526
		Ortaokul	-,67507	,97982	,491
		Üniversite	-,08709	,30633	,776
		Lisansüstü	-,93293*	,46805	,047
	Üniversite	İlkokul	-,42131	,77467	,587
		Ortaokul	-,58798	,95859	,540
		Lise	,08709	,30633	,776
		Lisansüstü	-,84584*	,42178	,045
	Lisansüstü	İlkokul	,42453	,85167	,618
		Ortaokul	,25786	1,02182	,801
		Lise	,93293*	,46805	,047
		Üniversite	,84584*	,42178	,045
Engelsiz Dinleme	İlkokul	Ortaokul	3,66667*	1,81911	,044
		Lise	,15966	1,20301	,894
		Üniversite	1,04262	1,16376	,371
		Lisansüstü	-,69811	1,27943	,586
	Ortaokul	İlkokul	-3,66667*	1,81911	,044
		Lise	-3,50700*	1,47194	,018
		Üniversite	-2,62404	1,44004	,069
		Lisansüstü	-4,36478*	1,53503	,005
	Lise	İlkokul	-,15966	1,20301	,894

Tablo 4.8.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.8.2.'nin devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
		Ortaokul	3,50700*	1,47194	,018
		Üniversite	,88296	,46019	,056
		Lisansüstü	-,85778	,70313	,223
		İlkokul	-1,04262	1,16376	,371
	Üniversite	Ortaokul	2,62404	1,44004	,069
		Lise	-,88296	,46019	,056
		Lisansüstü	-1,74074*	,63363	,006
		İlkokul	,69811	1,27943	,586
	Lisansüstü	Ortaokul	4,36478*	1,53503	,005
		Lise	,85778	,70313	,223
		Üniversite	1,74074*	,63363	,006
		Lisansüstü	-,85778	,70313	,223
Saygı Kabul	İlkokul	Ortaokul	-5,50000*	1,52341	,000
		Lise	-1,54202	1,00746	,127
		Üniversite	-2,23443*	,97458	,022
		Lisansüstü	-2,82075*	1,07145	,009
	Ortaokul	İlkokul	5,50000*	1,52341	,000
		Lise	3,95798*	1,23267	,001
		Üniversite	3,26557*	1,20596	,007
		Lisansüstü	2,67925*	1,28551	,038
	Lise	İlkokul	1,54202	1,00746	,127
		Ortaokul	-3,95798*	1,23267	,001
		Üniversite	-,69241	,38539	,073
		Lisansüstü	-1,27874*	,58883	,030
	Üniversite	İlkokul	2,23443*	,97458	,022
		Ortaokul	-3,26557*	1,20596	,007
		Lise	,69241	,38539	,073
		Lisansüstü	-,58633	,53063	,270
	Lisansüstü	İlkokul	2,82075*	1,07145	,009
		Ortaokul	-2,67925*	1,28551	,038
		Lise	1,27874*	,58883	,030
		Üniversite	,58633	,53063	,270
Duyarlılık	İlkokul	Ortaokul	1,66667	1,42295	,242
		Lise	1,68067	,94102	,075
		Üniversite	,95410	,91032	,295
		Lisansüstü	-,16981	1,00080	,865

Tablo 4.8.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.8.2.'nin devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	Ortaokul	İlkokul	-1,66667	1,42295	,242
		Lise	,01401	1,15139	,990
		Üniversite	-,71257	1,12643	,527
		Lisansüstü	-1,83648	1,20074	,127
	Lise	İlkokul	-1,68067	,94102	,075
		Ortaokul	-,01401	1,15139	,990
		Üniversite	-,72657*	,35997	,044
		Lisansüstü	-1,85048*	,55000	,001
	Üniversite	İlkokul	-,95410	,91032	,295
		Ortaokul	,71257	1,12643	,527
		Lise	,72657*	,35997	,044
		Lisansüstü	-1,12391*	,49564	,024
	Lisansüstü	İlkokul	,16981	1,00080	,865
		Ortaokul	1,83648	1,20074	,127
		Lise	1,85048*	,55000	,001
		Üniversite	1,12391*	,49564	,024
Problem Çözme	İlkokul	Ortaokul	-,83333	1,23061	,499
		Lise	1,20588	,81382	,139
		Üniversite	,52951	,78727	,502
		Lisansüstü	-2,42453*	,86552	,005
	Ortaokul	İlkokul	,83333	1,23061	,499
		Lise	2,03922*	,99575	,041
		Üniversite	1,36284	,97417	,162
		Lisansüstü	-1,59119	1,03843	,126
	Lise	İlkokul	-1,20588	,81382	,139
		Ortaokul	-2,03922*	,99575	,041
		Üniversite	-,67637*	,31132	,030
		Lisansüstü	-3,63041*	,47566	,000
	Üniversite	İlkokul	-,52951	,78727	,502
		Ortaokul	-1,36284	,97417	,162
		Lise	,67637*	,31132	,030
		Lisansüstü	-2,95404*	,42864	,000
	Lisansüstü	İlkokul	2,42453*	,86552	,005
		Ortaokul	1,59119	1,03843	,126
		Lise	3,63041*	,47566	,000

Tablo 4.8.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.8.2.'nin devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
Ebeveyn-Çocuk İletisimi	İlkokul	Üniversite	2,95404*	,42864	,000
		Ortaokul	-1,16667	6,03205	,847
		Lise	2,01261	3,98910	,614
		Üniversite	,71311	3,85894	,853
	Ortaokul	Lisansüstü	-6,53774	4,24250	,124
		İlkokul	1,16667	6,03205	,847
		Lise	3,17927	4,88086	,515
		Üniversite	1,87978	4,77507	,694
	Lise	Lisansüstü	-5,37107	5,09006	,292
		İlkokul	-2,01261	3,98910	,614
		Ortaokul	-3,17927	4,88086	,515
		Üniversite	-1,29949	1,52597	,395
	Üniversite	Lisansüstü	-8,55034*	2,33152	,000
		İlkokul	-,71311	3,85894	,853
		Ortaokul	-1,87978	4,77507	,694
		Lise	1,29949	1,52597	,395
	Lisansüstü	Lisansüstü	-7,25085*	2,10107	,001
		İlkokul	6,53774	4,24250	,124
		Ortaokul	5,37107	5,09006	,292
		Lise	8,55034*	2,33152	,000
		Üniversite	7,25085*	2,10107	,001
İletişim	İlkokul	Ortaokul	4,50000*	1,86004	,016
		Lise	,71008	1,23008	,564
		Üniversite	2,77541*	1,18994	,020
		Lisansüstü	,74528	1,30821	,569
	Ortaokul	İlkokul	-4,50000*	1,86004	,016
		Lise	-3,78992*	1,50506	,012
		Üniversite	-1,72459	1,47244	,242
		Lisansüstü	-3,75472*	1,56957	,017
	Lise	İlkokul	-,71008	1,23008	,564
		Ortaokul	3,78992*	1,50506	,012
		Üniversite	2,06533*	,47055	,000
		Lisansüstü	,03520	,71895	,961
	Üniversite	İlkokul	-2,77541*	1,18994	,020

Tablo 4.8.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.8.2.'nin devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
Birlik	Lisansüstü	Ortaokul	1,72459	1,47244	,242
		Lise	-2,06533*	,47055	,000
		Lisansüstü	-2,03013*	,64788	,002
		İlkokul	-,74528	1,30821	,569
	Ortaokul	Ortaokul	3,75472*	1,56957	,017
		Lise	-,03520	,71895	,961
		Üniversite	2,03013*	,64788	,002
		İlkokul	6,50000*	1,65382	,000
	Lise	Lise	,09664	1,09370	,930
		Üniversite	1,57541	1,05801	,137
		Lisansüstü	-1,17925	1,16318	,311
		İlkokul	-6,50000*	1,65382	,000
Yönetim	Ortaokul	Lise	-6,40336*	1,33820	,000
		Üniversite	-4,92459*	1,30919	,000
		Lisansüstü	-7,67925*	1,39555	,000
		İlkokul	-,09664	1,09370	,930
	Lise	Ortaokul	6,40336*	1,33820	,000
		Üniversite	1,47877*	,41838	,000
		Lisansüstü	-1,27588*	,63924	,046
		İlkokul	-1,57541	1,05801	,137
	Üniversite	Ortaokul	4,92459*	1,30919	,000
		Lise	-1,47877*	,41838	,000
		Lisansüstü	-2,75466*	,57605	,000
		İlkokul	1,17925	1,16318	,311
	Lisansüstü	Ortaokul	7,67925*	1,39555	,000
		Lise	1,27588*	,63924	,046
		Üniversite	2,75466*	,57605	,000
		İlkokul	13,83333*	1,64783	,000
	Ortaokul	Lise	3,27311*	1,08974	,003
		Üniversite	5,02459*	1,05418	,000
		Lisansüstü	2,55660*	1,15896	,028
		İlkokul	-13,83333*	1,64783	,000
	Lise	Lise	-10,56022*	1,33335	,000
		Üniversite	-8,80874*	1,30445	,000
		Lisansüstü	-11,27673*	1,39049	,000
		İlkokul	13,83333*	1,64783	,000

Tablo 4.8.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.8.2.'nin devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	Lise	İlkokul	-3,27311*	1,08974	,003
		Ortaokul	10,56022*	1,33335	,000
		Üniversite	1,75148*	,41686	,000
		Lisansüstü	-,71651	,63692	,261
	Üniversite	İlkokul	-5,02459*	1,05418	,000
		Ortaokul	8,80874*	1,30445	,000
		Lise	-1,75148*	,41686	,000
		Lisansüstü	-2,46799*	,57397	,000
	Lisansüstü	İlkokul	-2,55660*	1,15896	,028
		Ortaokul	11,27673*	1,39049	,000
		Lise	,71651	,63692	,261
		Üniversite	2,46799*	,57397	,000
Yetkinlik	İlkokul	Ortaokul	6,50000*	1,40892	,000
		Lise	,16387	,93174	,860
		Üniversite	1,08361	,90134	,230
		Lisansüstü	-1,34906	,99093	,174
	Ortaokul	İlkokul	-6,50000*	1,40892	,000
		Lise	-6,33613*	1,14004	,000
		Üniversite	-5,41639*	1,11533	,000
		Lisansüstü	-7,84906*	1,18890	,000
	Lise	İlkokul	-,16387	,93174	,860
		Ortaokul	6,33613*	1,14004	,000
		Üniversite	,91974*	,35642	,010
		Lisansüstü	-1,51292*	,54458	,006
	Üniversite	İlkokul	-1,08361	,90134	,230
		Ortaokul	5,41639*	1,11533	,000
		Lise	-,91974*	,35642	,010
		Lisansüstü	-2,43266*	,49075	,000
	Lisansüstü	İlkokul	1,34906	,99093	,174
		Ortaokul	7,84906*	1,18890	,000
		Lise	1,51292*	,54458	,006
		Üniversite	2,43266*	,49075	,000
Duygusal Bağlam	İlkokul	Ortaokul	5,50000*	1,35612	,000
		Lise	-1,05462	,89683	,240
		Üniversite	,00492	,86756	,995

Tablo 4.8.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.8.2.'nin devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	Ortaokul	Lisansüstü	1,46226	,95380	,126
		İlkokul	-5,50000*	1,35612	,000
		Lise	-6,55462*	1,09731	,000
		Üniversite	-5,49508*	1,07353	,000
	Lise	Lisansüstü	-4,03774*	1,14434	,000
		İlkokul	1,05462	,89683	,240
		Ortaokul	6,55462*	1,09731	,000
		Üniversite	1,05954*	,34307	,002
	Üniversite	Lisansüstü	2,51689*	,52417	,000
		İlkokul	-,00492	,86756	,995
		Ortaokul	5,49508*	1,07353	,000
		Lise	-1,05954*	,34307	,002
	Lisansüstü	Lisansüstü	1,45735*	,47236	,002
		İlkokul	-1,46226	,95380	,126
		Ortaokul	4,03774*	1,14434	,000
		Lise	-2,51689*	,52417	,000
Aile Yapısının Degerlendirilmesi	İlkokul	Ortaokul	36,83333*	5,50763	,000
		Lise	3,18908	3,64229	,382
		Üniversite	10,46393*	3,52345	,003
		Lisansüstü	2,23585	3,87366	,564
	Ortaokul	İlkokul	-36,83333*	5,50763	,000
		Lise	-33,64426*	4,45653	,000
		Üniversite	-26,36940*	4,35993	,000
		Lisansüstü	-34,59748*	4,64754	,000
	Lise	İlkokul	-3,18908	3,64229	,382
		Ortaokul	33,64426*	4,45653	,000
		Üniversite	7,27486*	1,39330	,000
		Lisansüstü	-,95323	2,12882	,655
	Üniversite	İlkokul	-10,46393*	3,52345	,003
		Ortaokul	26,36940*	4,35993	,000
		Lise	-7,27486*	1,39330	,000
		Lisansüstü	-8,22809*	1,91840	,000
	Lisansüstü	İlkokul	-2,23585	3,87366	,564
		Ortaokul	34,59748*	4,64754	,000
		Lise	,95323	2,12882	,655
		Üniversite	8,22809*	1,91840	,000

Buna göre lisansüstü mezunlarının engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, birlik ve yetkinlik; ilkokul mezunlarının iletişim ve yönetim, ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarında; lise mezunlarının ise duygusal bağlam ortalamaları daha yüksektir (Tablo 4.8.2).

4.9. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılması

Bu temada katılımcılara eş eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.9.1. ve 4.9.2.'da yer almaktadır.

Tablo 4.11.1. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi*

		N	Ortalama	SS	F	p
Paylaşma Açık Olma	İlkokul	17	19,0000	1,11803	8,149	,000
	Ortaokul	22	15,8636	2,16675		
	Lise	118	15,2627	2,22429		
	Üniversite	287	16,3728	2,72332		
	Lisansüstü	56	16,3036	4,15570		
	Toplam	500	16,1700	2,83711		
Engelsiz Dinleme	İlkokul	17	17,2353	2,46296	15,218	,000
	Ortaokul	22	13,9545	2,33966		
	Lise	118	13,5424	3,89311		
	Üniversite	287	15,4669	4,31919		
	Lisansüstü	56	18,3929	4,04825		
	Toplam	500	15,3340	4,30156		
Saygı Kabul	İlkokul	17	30,5882	2,26547	4,239	,002
	Ortaokul	22	28,8182	5,02978		
	Lise	118	28,5508	3,56765		
	Üniversite	287	29,9791	3,24731		
	Lisansüstü	56	30,1250	4,65955		
	Toplam	500	29,6280	3,61715		
Duyarlılık	İlkokul	17	27,7059	2,08461	8,345	,000
	Ortaokul	22	23,9091	2,36863		
	Lise	118	23,9237	3,67983		
	Üniversite	287	25,1742	3,22213		
	Lisansüstü	56	26,0357	3,13319		
	Toplam	500	25,0060	3,36104		
Problem Çözme	İlkokul	17	22,2941	2,59241	15,002	,000
	Ortaokul	22	19,3182	2,05603		
	Lise	118	18,6186	3,45896		
	Üniversite	287	20,4774	2,71077		
	Lisansüstü	56	21,4821	2,78953		
	Toplam	500	20,1620	3,04472		
	İlkokul	17	31,8235	4,40504		

Tablo 4.9.1. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Testi (Tablo 4.9.1. devamı)

		N	Ortalama	SS	F	p
İletişim	Ortaokul	22	29,1818	3,44531	13,700	,000
	Lise	118	33,8814	4,47628		
	Üniversite	287	30,6585	4,10719		
	Lisansüstü	56	31,4107	4,74352		
	Toplam	500	31,4780	4,46737		
Birlik	İlkokul	17	33,9412	3,07145	9,146	,000
	Ortaokul	22	28,6364	4,07718		
	Lise	118	33,9492	2,24121		
	Üniversite	287	33,6237	4,49917		
	Lisansüstü	56	33,9107	3,60443		
Yönetim	Toplam	500	33,5240	4,04204	7,729	,000
	İlkokul	17	28,2353	6,75027		
	Ortaokul	22	23,8636	6,22051		
	Lise	118	29,1186	2,51549		
	Üniversite	287	28,0139	4,32182		
Yetkinlik	Lisansüstü	56	28,3393	3,66446	7,398	,000
	Toplam	500	28,1360	4,21961		
	İlkokul	17	20,5882	2,26547		
	Ortaokul	22	16,6364	2,98481		
	Lise	118	19,2119	2,92602		
Duygusal Bağlam	Üniversite	287	20,1254	3,61982	14,237	,000
	Lisansüstü	56	20,6071	3,40416		
	Toplam	500	19,8260	3,46580		
	İlkokul	17	16,4706	3,62487		
	Ortaokul	22	14,3182	3,73384		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	Lise	118	18,2119	2,70439	13,150	,000
	Üniversite	287	16,2056	3,34856		
	Lisansüstü	56	15,2143	2,59870		
	Toplam	500	16,4940	3,32145		
	İlkokul	14	131,058	12,4923		
Ebeveyn-Çocuk İletişimi	Ortaokul	9	112,636	13,8994	12,899	,006
	Lise	119	134,372	11,0544		
	Üniversite	305	128,627	14,5449		
	Lisansüstü	53	129,482	10,7263		
	Toplam	500	129,458	13,9449		
	İlkokul	14	116,823	7,97053		
	Ortaokul	9	101,863	11,4071		
	Lise	119	99,8983	12,7898		
	Üniversite	305	107,470	13,6624		
	Lisansüstü	53	112,339	16,8967		
	Toplam	500	106,300	14,266		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, f: Anova, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların eş eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan anova testinde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik,

duygusal bağlam, ailenin yapısının değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4.9.1). Farkları tespit etmek adına yapılan Post-Hoc testi ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.12.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi*

Bağımsız Değişken	(I) Eş Eğitim		(J) Eş Eğitim		Orta. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	Durumu	Durumu					
Paylaşım Açık Olma	İlkokul	Ortaokul			3,13636*	,89099	,000
		Lise			3,73729*	,71578	,000
		Üniversite			2,62718*	,68873	,000
		Lisansüstü			2,69643*	,76404	,000
	Ortaokul	İlkokul			-3,13636*	,89099	,000
		Lise			,60092	,64075	,349
		Üniversite			-,50919	,61038	,405
		Lisansüstü			-,43994	,69425	,527
	Lise	İlkokul			-3,73729*	,71578	,000
		Ortaokul			-,60092	,64075	,349
		Üniversite			-1,11011*	,30173	,000
		Lisansüstü			-1,04086*	,44773	,020
	Üniversite	İlkokul			-2,62718*	,68873	,000
		Ortaokul			,50919	,61038	,405
		Lise			1,11011*	,30173	,000
		Lisansüstü			,06925	,40308	,864
	Lisansüstü	İlkokul			-2,69643*	,76404	,000
		Ortaokul			,43994	,69425	,527
		Lise			1,04086*	,44773	,020
		Üniversite			-,06925	,40308	,864
Engelsiz Dinleme	İlkokul	Ortaokul			3,28075*	1,31609	,013
		Lise			3,69292*	1,05728	,001
		Üniversite			1,76840	1,01733	,083
		Lisansüstü			-1,15756	1,12858	,306
	Ortaokul	İlkokul			-3,28075*	1,31609	,013
		Lise			,41217	,94646	,663
		Üniversite			-1,51235	,90160	,094

Tablo 4.9.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.9.2. devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eş Eğitim Durumu	(J) Eş Eğitim Durumu	Orta. Fark (I-J)	Std. Hata	p
Saygı Kabul	Lise	Lisansüstü	-4,43831*	1,02549	,000
		İlkokul	-3,69292*	1,05728	,001
		Ortaokul	-,41217	,94646	,663
		Üniversite	-1,92453*	,44569	,000
	Üniversite	Lisansüstü	-4,85048*	,66135	,000
		İlkokul	-1,76840	1,01733	,083
		Ortaokul	1,51235	,90160	,094
		Lise	1,92453*	,44569	,000
	Lisansüstü	Lisansüstü	-2,92596*	,59539	,000
		İlkokul	1,15756	1,12858	,306
		Ortaokul	4,43831*	1,02549	,000
		Lise	4,85048*	,66135	,000
		Üniversite	2,92596*	,59539	,000
	İlkokul	Ortaokul	1,77005	1,15318	,125
		Lise	2,03739*	,92641	,028
		Üniversite	,60914	,89140	,495
		Lisansüstü	,46324	,98888	,640
Duyarlılık	Ortaokul	İlkokul	-1,77005	1,15318	,125
		Lise	,26733	,82930	,747
		Üniversite	-1,16091	,79000	,142
		Lisansüstü	-1,30682	,89855	,146
	Lise	İlkokul	-2,03739*	,92641	,028
		Ortaokul	-,26733	,82930	,747
		Üniversite	-1,42825*	,39052	,000
		Lisansüstü	-1,57415*	,57948	,007
	Üniversite	İlkokul	-,60914	,89140	,495
		Ortaokul	1,16091	,79000	,142
		Lise	1,42825*	,39052	,000
		Lisansüstü	-,14591	,52169	,780
	Lisansüstü	İlkokul	-,46324	,98888	,640
		Ortaokul	1,30682	,89855	,146
		Lise	1,57415*	,57948	,007
		Üniversite	,14591	,52169	,780
Duyarlılık	İlkokul	Ortaokul	3,79679*	1,05474	,000

Tablo 4.9.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.9.2. devamı)

	(I) Eş Eğitim	(J) Eş Eğitim	Orta. Fark			
Bağımsız Değişken	Durumu	Durumu	(I-J)	Std. Hata	p	
		Lise	3,78215*	,84733	,000	
		Üniversite	2,53167*	,81531	,002	
		Lisansüstü	1,67017	,90447	,065	
		Ortaokul	İlkokul	-3,79679*	1,05474	,000
		Lise	-,01464	,75851	,985	
		Üniversite	-1,26513	,72257	,081	
		Lisansüstü	-2,12662*	,82185	,010	
		Lise	İlkokul	-3,78215*	,84733	,000
		Ortaokul	,01464	,75851	,985	
		Üniversite	-1,25049*	,35719	,001	
		Lisansüstü	-2,11199*	,53002	,000	
		Üniversite	İlkokul	-2,53167*	,81531	,002
		Ortaokul	1,26513	,72257	,081	
		Lise	1,25049*	,35719	,001	
		Lisansüstü	-,86150	,47716	,072	
		Lisansüstü	İlkokul	-1,67017	,90447	,065
	Problem Çözme		Ortaokul	2,97594*	,93228	,002
			Lise	3,67547*	,74894	,000
			Üniversite	1,81677*	,72064	,012
Lisansüstü			,81197	,79945	,310	
		Ortaokul	İlkokul	-2,97594*	,93228	,002
		Lise	,69954	,67044	,297	
		Üniversite	-1,15917	,63867	,070	
		Lisansüstü	-2,16396*	,72642	,003	
		Lise	İlkokul	-3,67547*	,74894	,000
		Ortaokul	-,69954	,67044	,297	
		Üniversite	-1,85871*	,31571	,000	
		Lisansüstü	-2,86350*	,46848	,000	
		Üniversite	İlkokul	-1,81677*	,72064	,012
		Ortaokul	1,15917	,63867	,070	
		Lise	1,85871*	,31571	,000	

Tablo 4.9.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.9.2. devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eş Eğitim Durumu	(J) Eş Eğitim Durumu	Orta. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	Lisansüstü	Lisansüstü	-1,00479*	,42175	,018
		İlkokul	-,81197	,79945	,310
		Ortaokul	2,16396*	,72642	,003
		Lise	2,86350*	,46848	,000
		Üniversite	1,00479*	,42175	,018
Ebeveyn-Çocuk İletişimi	İlkokul	Ortaokul	14,95989*	4,40181	,001
		Lise	16,92522*	3,53619	,000
		Üniversite	9,35315*	3,40256	,006
		Lisansüstü	4,48424	3,77466	,235
	Ortaokul	İlkokul	-14,95989*	4,40181	,001
		Lise	1,96533	3,16553	,535
		Üniversite	-5,60675	3,01551	,064
		Lisansüstü	-10,47565*	3,42986	,002
	Lise	İlkokul	-16,92522*	3,53619	,000
		Ortaokul	-1,96533	3,16553	,535
		Üniversite	-7,57208*	1,49066	,000
		Lisansüstü	-12,44098*	2,21194	,000
	Üniversite	İlkokul	-9,35315*	3,40256	,006
		Ortaokul	5,60675	3,01551	,064
		Lise	7,57208*	1,49066	,000
		Lisansüstü	-4,86890*	1,99134	,015
	Lisansüstü	İlkokul	-4,48424	3,77466	,235
		Ortaokul	10,47565*	3,42986	,002
		Lise	12,44098*	2,21194	,000
		Üniversite	4,86890*	1,99134	,015
İletişim	İlkokul	Ortaokul	2,64171	1,37435	,055
		Lise	-2,05783	1,10408	,063
		Üniversite	1,16499	1,06236	,273
		Lisansüstü	,41282	1,17854	,726
	Ortaokul	İlkokul	-2,64171	1,37435	,055
		Lise	-4,69954*	,98835	,000
		Üniversite	-1,47672	,94152	,117
		Lisansüstü	-2,22890*	1,07089	,038
	Lise	İlkokul	2,05783	1,10408	,063
		Ortaokul	4,69954*	,98835	,000

Tablo 4.9.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.9.2. devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eş Eğitim Durumu	(J) Eş Eğitim Durumu	Orta. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	Üniversite	Üniversite	3,22282*	,46542	,000
		Lisansüstü	2,47064*	,69062	,000
		İlkokul	-1,16499	1,06236	,273
		Ortaokul	1,47672	,94152	,117
		Lise	-3,22282*	,46542	,000
		Lisansüstü	-,75218	,62175	,227
	Lisansüstü	İlkokul	-,41282	1,17854	,726
		Ortaokul	2,22890*	1,07089	,038
		Lise	-2,47064*	,69062	,000
		Üniversite	,75218	,62175	,227
Birlik	İlkokul	Ortaokul	5,30481*	1,26462	,000
		Lise	-,00798	1,01594	,994
		Üniversite	,31748	,97754	,745
		Lisansüstü	,03046	1,08445	,978
	Ortaokul	İlkokul	-5,30481*	1,26462	,000
		Lise	-5,31279*	,90945	,000
		Üniversite	-4,98733*	,86635	,000
		Lisansüstü	-5,27435*	,98539	,000
	Lise	İlkokul	,00798	1,01594	,994
		Ortaokul	5,31279*	,90945	,000
		Üniversite	,32546	,42826	,448
		Lisansüstü	,03844	,63548	,952
	Üniversite	İlkokul	-,31748	,97754	,745
		Ortaokul	4,98733*	,86635	,000
		Lise	-,32546	,42826	,448
		Lisansüstü	-,28702	,57211	,616
	Lisansüstü	İlkokul	-,03046	1,08445	,978
		Ortaokul	5,27435*	,98539	,000
		Lise	-,03844	,63548	,952
		Üniversite	,28702	,57211	,616
Yönetim	İlkokul	Ortaokul	4,37166*	1,32728	,001
		Lise	-,88335	1,06627	,408
		Üniversite	,22136	1,02597	,829
		Lisansüstü	-,10399	1,13817	,927

Tablo 4.9.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.9.2. devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eş Eğitim Durumu	(J) Eş Eğitim Durumu	Orta. Fark		
			(I-J)	Std. Hata	p
	Ortaokul	İlkokul	-4,37166*	1,32728	,001
		Lise	-5,25501*	,95450	,000
		Üniversite	-4,15030*	,90927	,000
		Lisansüstü	-4,47565*	1,03421	,000
	Lise	İlkokul	,88335	1,06627	,408
		Ortaokul	5,25501*	,95450	,000
		Üniversite	1,10471*	,44948	,014
		Lisansüstü	,77936	,66697	,243
	Üniversite	İlkokul	-,22136	1,02597	,829
		Ortaokul	4,15030*	,90927	,000
		Lise	-1,10471*	,44948	,014
		Lisansüstü	-,32535	,60045	,588
	Lisansüstü	İlkokul	,10399	1,13817	,927
		Ortaokul	4,47565*	1,03421	,000
		Lise	-,77936	,66697	,243
		Üniversite	,32535	,60045	,588
Yetkinlik	İlkokul	Ortaokul	3,95187*	1,09154	,000
		Lise	1,37637	,87689	,117
		Üniversite	,46280	,84375	,584
		Lisansüstü	-,01891	,93602	,984
	Ortaokul	İlkokul	-3,95187*	1,09154	,000
		Lise	-2,57550*	,78497	,001
		Üniversite	-3,48907*	,74777	,000
		Lisansüstü	-3,97078*	,85052	,000
	Lise	İlkokul	-1,37637	,87689	,117
		Ortaokul	2,57550*	,78497	,001
		Üniversite	-,91357*	,36965	,014
		Lisansüstü	-1,39528*	,54851	,011
	Üniversite	İlkokul	-,46280	,84375	,584
		Ortaokul	3,48907*	,74777	,000
		Lise	,91357*	,36965	,014
		Lisansüstü	-,48171	,49380	,330
	Lisansüstü	İlkokul	,01891	,93602	,984
		Ortaokul	3,97078*	,85052	,000

Tablo 4.9.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.9.2. devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eş Eğitim Durumu	(J) Eş Eğitim Durumu	Orta. Fark (I-J)	Std. Hata	p
Duygusal Bağlam	İlkokul	Lise	1,39528*	,54851	,011
		Üniversite	,48171	,49380	,330
		Ortaokul	2,15241*	1,01983	,035
		Lise	-1,74128*	,81928	,034
	Ortaokul	Üniversite	,26501	,78832	,737
		Lisansüstü	1,25630	,87453	,151
		İlkokul	-2,15241*	1,01983	,035
		Lise	-3,89368*	,73340	,000
	Lise	Üniversite	-1,88739*	,69864	,007
		Lisansüstü	-,89610	,79464	,260
		İlkokul	1,74128*	,81928	,034
		Ortaokul	3,89368*	,73340	,000
	Üniversite	Üniversite	2,00629*	,34536	,000
		Lisansüstü	2,99758*	,51247	,000
		İlkokul	-,26501	,78832	,737
		Ortaokul	1,88739*	,69864	,007
	Lisansüstü	Lise	-2,00629*	,34536	,000
		Lisansüstü	,99129*	,46136	,032
		İlkokul	-1,25630	,87453	,151
		Ortaokul	,89610	,79464	,260
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	İlkokul	Lise	-2,99758*	,51247	,000
		Üniversite	-,99129*	,46136	,032
		Ortaokul	18,42246*	4,29790	,000
		Lise	-3,31406	3,45272	,338
	Ortaokul	Üniversite	2,43165	3,32224	,465
		Lisansüstü	1,57668	3,68555	,669
		İlkokul	-18,42246*	4,29790	,000
		Lise	-21,73652*	3,09080	,000
	Lise	Üniversite	-15,99081*	2,94433	,000
		Lisansüstü	-16,84578*	3,34889	,000
		İlkokul	3,31406	3,45272	,338
		Ortaokul	21,73652*	3,09080	,000
	Üniversite	Üniversite	5,74570*	1,45548	,000
		Lisansüstü	4,89074*	2,15973	,024
		İlkokul			
		Ortaokul			

Tablo 4.9.2. Katılımcıların Eş Eğitim Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına İlişkin Post-Hoc Testi* (Tablo 4.9.2. devamı)

Bağımsız Değişken	(I) Eş Eğitim Durumu	(J) Eş Eğitim Durumu	Orta. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	Üniversite	İlkokul	-2,43165	3,32224	,465
		Ortaokul	15,99081*	2,94433	,000
		Lise	-5,74570*	1,45548	,000
		Lisansüstü	-,85497	1,94434	,660
	Lisansüstü	İlkokul	-1,57668	3,68555	,669
		Ortaokul	16,84578*	3,34889	,000
		Lise	-4,89074*	2,15973	,024
		Üniversite	,85497	1,94434	,660

Buna göre eşi lisansüstü mezunu olanların engelsiz dinleme ve yetkinlik; ilkokul mezunu olanların paylaşıma açık olma, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişiminde; lise mezunu olanların ise iletişim, birlik, yönetim ve duygusal bağlam ortalamaları daha yüksektir.

4.10. Çocuk Sayısına Göre Ölçeklerin Değerlendirilmesi

Bu temada çocuk sayısına göre ölçeklerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Alınan sonuçlar Tablo 4.10.'da yer almaktadır.

Tablo 4.13. Çocuk Sayısına Göre Ölçeklerin Değerlendirilmesine İlişkin T Testi*

	Çocuk Sayı	N	Ortalama	SS	t	p
Paylaşıma Açık Olma	0-3	448	16,25	2,86	2,343	,022
	4-6	52	15,40	2,44		
Engelsiz Dinleme	0-3	448	15,74	4,19	7,479	,000
	4-6	52	11,80	3,51		
Saygı Kabul	0-3	448	29,67	3,70	,836	,403
	4-6	52	29,23	2,76		
Duyarlılık	0-3	448	25,09	3,28	1,717	,098
	4-6	52	24,25	3,91		
Problem Çözme	0-3	448	20,20	2,96	,886	,376
	4-6	52	19,80	3,64		
Ebeveyn-Çocuk İletişimi	0-3	448	106,97	14,23	3,124	,002
	4-6	52	100,50	13,33		

Tablo 4.10. Çocuk Sayısına Göre Ölçeklerin Değerlendirilmesine İlişkin T Testi* (Tablo 4.10.'un devamı)

	Çocuk Sayı	N	Ortalama	SS	t	p
İletişim	0-3	448	31,13	4,35	-5,114	,000
	4-6	52	34,40	4,39		
Birlik	0-3	448	33,33	4,15	-3,098	,000
	4-6	52	35,15	2,38		
Yönetim	0-3	448	27,97	4,25	-2,475	,014
	4-6	52	29,50	3,67		
Yetkinlik	0-3	448	19,83	3,50	,125	,901
	4-6	52	19,76	3,11		
Duygusal Bağlam	0-3	448	16,28	3,27	-4,230	,000
	4-6	52	18,30	3,19		
Aile Yapısının Değerlendirilmesi	0-3	448	128,56	13,81	-4,266	,000
	4-6	52	137,13	12,77		

*N: Sayı, Ss: Standart Sapma, t: Bağımsız T Testi, p: Anlamlılık Değeri

Katılımcıların çocuk sayısına göre paylaşımına açık olma, engelsiz dinleme, ebeveyn-çocuk iletişimi, iletişim, birlik, yönetim, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Paylaşımına açık olmada 0-3 çocuğu bulunanların ($X:16,25\pm Ss:2,86$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:15,40\pm Ss:2,44$) daha çok paylaşımına açık olduğu; engelsiz dinlemede 0-3 çocuğu bulunanların ($X:15,74\pm Ss:4,19$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:11,80\pm Ss:3,51$) daha çok engelsiz dinleyebildiği; ebeveyn-çocuk iletişimi seviyesinde 0-3 çocuğu bulunanların ($X:106,97\pm Ss:14,23$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:100,50\pm Ss:13,33$) daha iyi iletişimi bulunduğu; iletişim boyutunda 0-3 çocuğu bulunanların ($X:31,13\pm Ss:4,35$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:34,40\pm Ss:4,39$) daha az iletişime açık olduğu; birlik boyutunda 0-3 çocuğu bulunanların ($X:33,33\pm Ss:4,15$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:35,15\pm Ss:2,38$) daha az birlik içinde olduğu; yönetim boyutunda 0-3 çocuğu bulunanların ($X:27,97\pm Ss:4,25$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:29,50\pm Ss:3,67$) daha az yönetim yeteneğinin bulunduğu; duygusal bağlamda 0-3 çocuğu bulunanların ($X:16,28\pm Ss:3,27$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:18,30\pm Ss:3,19$) daha az duygusal bağlam seviyesinin bulunduğu; aile yapısının değerlendirilmesinde 0-3 çocuğu bulunanların ($X:128,56\pm Ss:13,81$) 4-6 arası çocuğu olanlara göre ($X:137,13\pm Ss:12,77$) daha az seviyesinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.10).

4.11. Çocukla İletişim ve Aile Yapısı Değerlendirilmesi Arasındaki İlişki

Bu temada çocukla iletişim ve aile yapısı arasında ilişki yer almaktadır. Alınan sonuçlar Tablo 4.11.'de yer almaktadır.

Tablo 4.14. Çocukla İletişim ve Aile Yapısı Değerlendirilmesi Arasındaki İlişkin Korelasyon Testi*

		İletişim	Birlik	Yönetim	Yetkinlik	Duygusal Bağlam	Aile Yap. Değer.
Paylaşım Açık Olma	R	,109*	,124**	-,132**	,516**	-,285**	,091*
	P	,015	,006	,003	,000	,000	,042
	N	500	500	500	500	500	500
Engelsiz Dinleme	R	-,342**	,027	-,114*	,319**	-,363**	-,143**
	P	,000	,541	,011	,000	,000	,001
	N	500	500	500	500	500	500
Saygı Kabul	R	,165**	,224**	-,098*	,468**	-,295**	-,134**
	P	,000	,000	,028	,000	,000	,003
	N	500	500	500	500	500	500
Duyarlılık	R	,188**	,325**	-,031	,452**	-,229**	,203**
	P	,000	,000	,489	,000	,000	,000
	N	500	500	500	500	500	500
Problem Çözme	R	,226**	,323**	-,002	,385**	-,440**	,156**
	P	,000	,000	,961	,000	,000	,000
	N	500	500	500	500	500	500
Ebeveyn-Çocuk İlet.	R	,053	,235**	-,093*	,506**	-,389**	,090*
	P	,239	,000	,037	,000	,000	,044
	N	500	500	500	500	500	500

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-kuyruklu).

* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır (2-kuyruklu).

Alpar (2016)'ya göre korelasyon analizinde r değeri için eğer $r < 0,00-0,19$ ise ilişki yok ya da önemsenmeyecek düzeyde düşük korelasyon, $r = 0,20-0,39$ ise zayıf (düşük düzeyde) korelasyon, $r = 0,40-0,69$ ise orta düzeyde korelasyon, $r = 0,70-0,89$ ise kuvvetli (yüksek düzeyde) korelasyon, $r = 0,90-1,00$ ise çok yüksek düzeyde korelasyon olarak kabul edildi.

Çocukla iletişim ve aile yapısının değerlendirilmesi arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik olarak yapılan analizde iletişim ile paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında; birlik ile paylaşım açık olma, saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında; yönetim ile paylaşım açık olma, engelsiz dinleme ve saygı kabul arasında; yetkinlik ile paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme

arasında; duygusal bağlam ile paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında; ebeveyn-çocuk iletişimi ile birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam ve ailenin yapısının değerlendirilmesi arasında; aile yapısının değerlendirilmesiyle paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4.11.).

4.12. Cinsiyete Göre Çocuk Sayısının Karşılaştırılması

Bu temada cinsiyete göre çocuk sayısının karşılaştırılması ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.12.'de yer almaktadır.

Tablo 4.15. Cinsiyete Göre Çocuk Sayısının Karşılaştırılmasına İlişki Ki-Kare Testi*

			Cinsiyet		Toplam	Ki-kare	p
			Kadın	Erkek			
Çocuk Sayısı	1	n	129	89	218	50,344	,000
		%	25,8%	17,8%	43,6%		
	2	n	61	86	147		
		%	12,2%	17,2%	29,4%		
	3	n	39	44	83		
		%	7,8%	8,8%	16,6%		
	4	n	3	43	46		
		%	0,6%	8,6%	9,2%		
	5	n	0	6	6		
		%	0,0%	1,2%	1,2%		
Toplam		n	232	268	500		
		%	46,4%	53,6%	100,0%		

Cinsiyete göre çocuk sayısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan ki-kare testinde cinsiyete göre çocuk sayısının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kadınların çoğunluğunun 1 çocuğu vardır (Tablo 4.12.).

4.13. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının İletişime Etkisi

Bu temada ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarının iletişime etkisi ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.13.'de yer almaktadır.

Tablo 4.16. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının İletişime Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*

Model Özeti		ANOVA		Katsayılar					
R	R ²	F		B	Std. Hata	St. Kts. β	t	p	VIF
0,558	0,312	44,765*	Sabit	24,865	1,459		17,040	,000	
			Paylaşımaya Açık Olma	<i>H</i> ,365	,181	,232	2,020	,044	9,453
			Engelsiz Dinleme	<i>H</i> -,553	,095	-,532	-5,798	,000	6,046
			Saygı-Kabul	<i>H</i> ,203	,055	,165	3,723	,000	7,357
			Duyarlılık	<i>H</i> ,596	,159	,449	3,753	,000	10,253
			Problem Çözme	<i>H</i> ,240	,138	,164	1,744	,082	6,324
			Ebeveyn-Çocuk İletişimi	<i>H</i> -,099	,091	-,317	-1,092	,276	60,706
Bağımlı Değişken: İletişim; S: 499; *p = 0.000									

*R: Açıklama oranı; R²: Açıklama Oranın Yüzdesi; F: Serbestlik Değeri; B: Beta Katsayısı; P: Anlamlılık Değeri; VIF: Korelasyon Matrisi Oranı.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda iletişim boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte iletişim ile anlamlı bir ilişki vermektedir (R=0.558; R²: 0.312; F(44,765)=49,25 p<0.05). Bağımsız değişkenler birlikte, tükenmişlikteki toplam varyansın yaklaşık %31'ini açıklamaktadır.

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametreler değerlendirildiğinde standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, iletişim değişkeni üzerindeki önem sırasının paylaşımaya açık olma (β =0.365; t=2,020; p>0.01); engelsiz dinleme (β =-0,553; t=-5,798; p<0.01); saygı-kabul (β =0,203; t=3,723; p>0.01); duyarlılık (β =0,596; t=3,753; p>0.01), problem çözme (β =0,240; t=1,744; p>0.01) ve ebeveyn-çocuk iletişimi duyarlılık (β =-0,099; t=-1,092; p<0.01) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları

incelendiğinde ise problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişiminin geneli dışında tüm boyutların iletişimi anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir (Tablo 4.13.).

4.14. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Birliğe Etkisi

Bu temada ebeveyn çocuk iletişimi boyutlarının birliğe etkisi ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.14.'de yer almaktadır.

Tablo 4.17. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Birliğe Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*

Model Özeti		ANOVA		Katsayılar					
R	R ²	F		B	Std. Hata	St. Kts. β	t	p	VIF
0,410	0,168	19,933*	Sabit	22,726	1,452		15,654	,000	
			Paylaşım						9,453
			Açık Olma	<i>H</i> -,474	,180	-,333	-2,639	,009	
			Engelsiz Dinleme	<i>H</i> -,168	,095	-,179	-1,775	,077	6,046
			Saygı-Kabul	<i>H</i> ,251	,049	,224	5,140	,000	8,756
			Duyarlılık	<i>H</i> ,396	,158	,329	2,506	,013	10,253
			Problem Çözme	<i>H</i> ,233	,137	,176	1,701	,089	6,324
			Ebeveyn-Çocuk İle	<i>H</i> ,061	,091	,214	,669	,504	60,706

Bağımlı Değişken: Birlik; S: 499; *p = 0.000

*R: Açıklama oranı; R²: Açıklama Oranının Yüzdesi; F: Serbestlik Değeri; B: Beta Katsayısı, P:Anlamlılık Değeri; VIF: Korelasyon Matrisi Oranı.

Paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda birlik boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişim değişkenleri birlikte birlik ile anlamlı bir ilişki vermektedir (R=0,410; R²: 0,168; F(19,933)=49,25 p<0.05). Bağımsız değişkenler birlikte, tükenmişlikteki toplam varyansın yaklaşık %16'sını açıklamaktadır.

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametreler değerlendirildiğinde standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, birlik değişkeni üzerindeki önem sırasının paylaşımına açık olma ($\beta=-0,474$; $t=-2,639$; $p<0.01$); engelsiz dinleme ($\beta=-0,168$; $t=-1,775$; $p<0.01$); saygı-kabul ($\beta=0,251$; $t=5,140$; $p>0.01$), duyarlılık ($\beta=0,396$; $t=2,506$; $p>0.01$), problem çözme ($\beta=0,233$; $t=1,701$; $p>0.01$) ve ebeveyn-çocuk iletişimi ($\beta=0,061$; $t=0,669$; $p>0.01$) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise engelsiz dinleme, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişiminin geneli dışında tüm boyutların birliği anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir (Tablo 4.14.).

4.15. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yönetime Etkisi

Bu temada ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarının yönetime etkisi ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.15.'de yer almaktadır.

Tablo 4.18. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yönetime Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*

Model Özeti		ANOVA		Katsayılar						
R	R ²	F		B	Std. Hata	St. Kts. B	t	p	VIF	
0,200	0,040	4,099*	Sabit		29,880	1,628		18,354	,000	
			Paylaşım Açık Olma	<i>H</i>	-,145	,202	-,098	-,718	,0473	9,453
			Engelsiz Dinleme	<i>H</i>	,038	,106	,038	,354	,724	6,046
			Saygı-Kabul	<i>H</i>	-,115	,052	-,098	-2,201	,028	5,392
			Duyarlılık	<i>H</i>	,293	,177	,233	1,651	,099	10,253
			Problem Çözme	<i>H</i>	,290	,154	,209	1,885	,060	6,324
			Ebeveyn-Çocuk İletişimi	<i>H</i>	-,124	,102	-,418	-1,217	,224	60,706
Bağımlı Değişken: Yönetim; S: 499; *p = 0.001										

*R: Açıklama oranı; R²: Açıklama Oranın Yüzdesi; F: Serbestlik Değeri; B: Beta Katsayısı; P: Anlamlılık Değeri; VIF: Korelasyon Matrisi Oranı.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda yönetim boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte yönetim ile anlamlı bir ilişki vermektedir ($R=0,200$; $R^2: 0,040$; $F(4,099)=49,25$ $p<0.05$). Bağımsız değişkenler birlikte, tükenmişlikteki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır.

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametreler değerlendirildiğinde standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, yönetim değişkeni üzerindeki önem sırasının paylaşımaya açık olma ($\beta=-0,145$; $t=-0,718$; $p<0.01$); engelsiz dinleme ($\beta=0,038$; $t=0,354$; $p>0.01$); saygı-kabul ($\beta=-0,115$; $t=-2,201$; $p<0.01$); duyarlılık ($\beta=0,293$; $t=1,651$; $p>0.01$), problem çözme ($\beta=0,290$; $t=1,885$; $p>0.01$) ve ebeveyn-çocuk iletişimi ($\beta=-0,124$; $t=-1,217$; $p<0.01$) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise paylaşımaya açık olma ve saygı-kabul dışında tüm boyutlarda yönetimi anlamlı derecede yordamadıkları görülmektedir (Tablo 4.15.).

4.16. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yetkinliğe Etkisi

Bu temada ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarının yetkinliğe etkisi ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.16.'da yer almaktadır.

Tablo 4.19. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yetkinliğe Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*

Model Özeti			ANOVA		Katsayılar				
R	R ²	F		B	Std. Hata	St. Kts. B	t	p	VIF
0,530	0,280	38,505*	Sabit	7,291	1,158		6,299	,000	
			Paylaşımaya Açık Olma	<i>H</i> ,333	,143	,273	2,323	,021	9,453
			Engelsiz Dinleme	<i>H</i> -,056	,076	-,069	-,735	,462	6,046
			Saygı-Kabul	<i>H</i> ,448	,038	,468	11,802	,000	6,305

Tablo 4.16. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Yetkinliğe Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi* (Tablo 4.16.'ın devamı)

R	R ²	F		B	Std. Hata	St. Kts. B	t	p	VIF
			Duyarlılık	<i>H</i>	,045	,126	,361	,719	10,253
			Problem Çözme	<i>H</i>	-,130	,109	-1,187	,236	6,324
			Ebeveyn-Çocuk İletişimi	<i>H</i>	,089	,072	1,235	,218	60,706

Bağımlı Değişken: Yetkinlik; S: 499; *p = 0.000

*R: Açıklama oranı; R²: Açıklama Oranın Yüzdesi; F: Serbestlik Değeri; B: Beta Katsayısı; P: Anlamlılık Değeri; VIF: Korelasyon Matrisi Oranı.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda yetkinlik boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte yetkinlik ile anlamlı bir ilişki vermektedir (R=0,530; R²: 0,280; F(38,505)=49,25 p<0.05). Bağımsız değişkenler birlikte, tükenmişlikteki toplam varyansın yaklaşık %28'ini açıklamaktadır.

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametreler değerlendirildiğinde standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, yetkinlik değişkeni üzerindeki önem sırasının paylaşımaya açık olma (β =0,333; t=2,323; p>0.01); engelsiz dinleme (β =-0,056; t=-0,735; p<0.01); saygı-kabul (β =0,448; t=11,802; p>0.01); duyarlılık (β =0,045; t=0,361; p>0.01), problem çözme (β =-0,130; t=-1,187; p<0.01) ve ebeveyn-çocuk iletişimi (β =0,089; t=1,235; p>0.01) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise paylaşımaya açık olma ve saygı-kabul boyutu dışında tüm boyutlarda yetkinliği anlamlı derecede yordamadıkları görülmektedir (Tablo 4.16.).

4.17. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Duygusal Bağlama Etkisi

Bu temada ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarının duygusal bağlama etkisi ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplara Tablo 4.17.'de yer verilmiştir.

Tablo 4.20. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Duygusal Bağlama Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*

Model Özeti		ANOVA		Katsayılar						
R	R ²	F		B	Std. Hata	St. Kts. β	t	p	VIF	
0,598	0,357	54,962*	Sabit	25,207	1,048		24,045	,000		
			Paylaşımaya Açık Olma	<i>H</i>	,397	,130	,339	3,056	,002	9,453
			Engelsiz Dinleme	<i>H</i>	-,115	,068	-,148	-1,674	,095	6,046
			Saygı-Kabul	<i>H</i>	-,271	,039	-,295	-6,879	,000	8,372
			Duyarlılık	<i>H</i>	,853	,114	,863	7,473	,000	10,253
			Problem Çözme	<i>H</i>	-,612	,099	-,561	-6,186	,000	6,324
			Ebeveyn-Çocuk İletişimi	<i>H</i>	-,210	,065	-,903	-3,215	,001	60,706
Bağımlı Değişken: Duygusal Bağlam; S: 499; *p = 0.000										

Bağımlı Değişken: Duygusal Bağlam; S: 499; *p = 0.000

*R: Açıklama oranı; R²: Açıklama Oranın Yüzdesi; F: Serbestlik Değeri; B: Beta Katsayısı; P: Anlamlılık Değeri; VIF: Korelasyon Matrisi Oranı.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda duygusal bağlam boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte duygusal bağlam ile anlamlı bir ilişki vermektedir (R=0,598; R²: 0,357; F(54,962)=49,25 p<0.05). Bağımsız değişkenler birlikte, tükenmişlikteki toplam varyansın yaklaşık %35'ini açıklamaktadır.

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametreler değerlendirildiğinde standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, duygusal bağlam değişkeni üzerindeki önem sırasının paylaşımaya açık olma (β =0,397; t=3,056; p>0.01); engelsiz dinleme (β =-0,115; t=-1,674; p<0.01); saygı-kabul (β =-0,271; t=-6,879; p<0.01); duyarlılık (β =0,853; t=7,473; p>0.01), problem çözme (β =-0,612; t=-6,186; p<0.01) ve ebeveyn-çocuk iletişimi (β =-0,210; t=-3,215; p<0.01) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları

incelendiğinde ise engelsiz dinleme boyutu dışında tüm boyutlarda duygusal bağlamı anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir (Tablo 4.17.).

4.18. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Ailenin Yapısının Değerlendirilmesine Etkisi

Bu temada katılımcılara ebeveyn-çocuk iletişim boyutlarının ailenin değerlendirilmesine etkisi sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.18.'de yer almaktadır.

Tablo 4.21. Ebeveyn-Çocuk İletişimi Boyutlarının Ailenin Yapısının Değerlendirilmesine Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Testi*

Model Özeti		ANOVA		Katsayılar						
R	R ²	F		B	Std. Hata	St. Kts. β	t	p	VIF	
0,358	0,128	14,484*	Sabit	109,970	5,127		21,450	,000		
			Paylaşımaya Açık Olma	<i>H</i>	,475	,635	,097	,749	,454	9,453
			Engelsiz Dinleme	<i>H</i>	-,853	,335	-,263	-2,549	,011	6,046
			Saygı-Kabul	<i>H</i>	,517	,171	,134	3,020	,003	5,723
			Duyarlılık	<i>H</i>	2,183	,558	,526	3,912	,000	10,253
			Problem Çözme	<i>H</i>	,021	,484	,005	,044	,965	6,324
			Ebeveyn-Çocuk İletişimi	<i>H</i>	-,283	,320	-,290	-,886	,376	60,706
Bağımlı Değişken: Ailenin Değerlendirilmesi				S: 499	*p = 0.000					

*R: Açıklama oranı; R²: Açıklama Oranın Yüzdesi; F: Serbestlik Değeri; B: Beta Katsayısı; P: Anlamlılık Değeri; VIF: Korelasyon Matrisi Oranı.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda aile yapısının değerlendirilmesini açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte aile yapısının değerlendirilmesi ile anlamlı bir ilişki vermektedir (R=0,358; R²:

0,128; $F(14,484)=49,25$ $p<0.05$). Bağımsız değişkenler ile birlikte, tükenmişlikteki toplam varyansın yaklaşık %12'sini açıklamaktadır.

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametreler değerlendirildiğinde standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, aile yapısının değerlendirilmesi değişkeni üzerindeki önem sırasının paylaşımına açık olma ($\beta=0,475$; $t=0,749$; $p>0.01$); engelsiz dinleme ($\beta=-0,853$; $t=-2,549$; $p<0.01$); saygı-kabul ($\beta=0,517$; $t=3,020$ $p>0.01$); duyarlılık ($\beta=2,183$; $t=3,912$; $p>0.01$); problem çözme ($\beta=0,021$; $t=0,044$; $p>0.01$) ve ebeveyn-çocuk iletişimi ($\beta=-0,283$; $t=-0,886$; $p<0.01$) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise engelsiz dinleme, saygı-kabul ve duyarlılık boyutları dışında tüm boyutlarda aile yapısının değerlendirilmesini anlamlı derecede yordamadıkları görülmektedir (Tablo 4.18.).

4.19. Aile Yapısının Değerlendirilmesinin Ebeveyn-Çocuk İletişimine Etkisi

Bu temada katılımcılara aile yapısının değerlendirilmesinin ebeveyn-çocuk iletişimine etkisi sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.19.'da yer almaktadır.

Tablo 4.22. Aile Yapısının Değerlendirilmesinin Ebeveyn-Çocuk İletişimine Etkisine İlişkin Basit Regresyon Testi*

Model Özeti ANOVA			Katsayılar					
R	R ²	F	B	Std. Hata	St. Kts. β	t	p	VIF
			Sabit	94,379	5,964	15,873	,000	
			Aile					1,000
,090	,008	4,066	Yapısının Değerlendirilmesi	<i>H</i> ,046	,090	2,016	,044	
Bağımlı Değişken: Ebeveyn-Çocuk İletişimi; S: 499; *p = 0.000								

*R: Açıklama oranı; R²: Açıklama Oranın Yüzdesi; F: Serbestlik Değeri; B: Beta Katsayısı; P: Anlamlılık Değeri; VIF: Korelasyon Matrisi Oranı.

Aile yapısının değerlendirilmesi ile ebeveyn-çocuk iletişimi arasında anlamlı bir ilişki vermektedir ($R=0,090$; $R^2: 0,008$; $F(4,066)=49,25$ $p<0.01$). Bağımsız

değişkenler ile birlikte, tükenmişlikteki toplam varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır.

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametre değerlendirildiğinde ise standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, ebeveyn-çocuk iletişimi değişkeni üzerindeki öneminin ebeveyn-çocuk iletişimde ($\beta=0,046$; $t=2,016$; $p>0,01$) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise aile yapısının değerlendirilmesi ebeveyn-çocuk iletişimini anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir (Tablo 4.19.).

5. TARTIŞMA

Ebeveyn İle Çocuk Arasındaki İletişimin Aile Yapısının Oluşumuna Etkisi adlı çalışmamızda ulaştığımız bulgular kısmının tartışması aşağıda yer almaktadır. Bu kapsamda:

Katılımcıların yaşlarına göre paylaşımına açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, aile yapısının değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Paylaşımına açık olmada 30-44 yaş arasında olan ebeveynlerin 45 yaş üstü olanlara göre paylaşımına açık olduğu; engelsiz dinlemede 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre engelsiz dinlediği; saygı-kabul boyutunda 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre saygı seviyesinin bulunduğu; duyarlılık boyutunda 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre duyarlı olduğu; problem çözme boyutunda 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre problem çözebildiği; iletişim boyutunda 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre iletişim seviyesinin daha iyi olduğu; birlik boyutunda 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre daha düşük olduğu; aile yapısının değerlendirilmesinde 30-44 yaş arasındaki ebeveynlerin 45 yaş üstü olanlara göre aile yapısının daha az değerlendirildiği; ebeveyn-çocuk iletişimde 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar özellikle 45 yaş sonrası fizyolojik yaşlanma ile ebeveynlerin hayat görüşü, yaşam stili, kişilikleri, karşı tarafa gösterdikleri saygı-sevgi gibi duygu durumlarının 45 yaş altındaki ebeveynlere göre daha düşükken, aileyi ayakta tutmak, zamanla aile kelimesini daha iyi anladıkları ve bunları yaparken yaşamış oldukları hayat tecrübesi 45 yaş üstü ebeveynlerde aile birliğini korumak adına aile yapısı ve ebeveyn çocuk iletişiminin iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. 45 yaş altında olanlarda ise fizyolojik yaşın vermiş olduğu temkinlikten dolayı karşısındakine daha duyarlı, saygılı onu engelsiz dinleyerek paylaşımına açık bir şekilde iletişim kurduğunu, bu nedenle var olan problemleri çözme boyutunda 45 yaş üstü olanlara nazaran daha iyi düzeyde olduğunu düşündürdü.

Katılımcıların çocuk sayısına göre paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, ebeveyn-çocuk iletişimi, iletişim, birlik, yönetim, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Paylaşıma açık olmada 0-3 çocuğu bulunan ebeveynlerin 4-6 çocuğu olanlara göre daha çok paylaşıma açık olduğu; engelsiz dinlemede 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 çocuğu olanlara göre daha çok engelsiz dinlediği; ebeveyn-çocuk iletişimi seviyesinde 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 çocuğu olanlara göre daha iyi ebeveyn-çocuk iletişimi bulunduğu; iletişim boyutunda 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 çocuğu olanlara göre daha çok iletişime açık olduğu; birlik boyutunda 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 çocuğu olanlara göre daha çok birlik içinde olduğu; yönetim boyutunda 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 çocuğu olanlara göre daha az yönetim yeteneğinin bulunduğu; duygusal bağlamda 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 çocuğu olanlara göre daha az duygusal bağlam seviyesinin bulunduğu; aile yapısının değerlendirilmesinde ise 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 çocuğu olanlara göre daha az aile yapısının değerlendirilme seviyesinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha az çocuk sahibi olan ebeveynler çocuklarına daha fazla zaman ayırarak çocuklarıyla daha sağlam iletişim kurarak onları engelsiz bir şekilde dinleyebildikleri düşünülmektedir. Bunun yanı sıra çocuk sayısının fazla olması ebeveynlerin çocuklarının ekonomik isteklerini yeteri kadar karşılayamadıklarından dolayı ebeveyn-çocuk ve kardeşler arasında bir takım sorunların ortaya çıkmasına neden olduğu ve ebeveynlerin çocuklarına yeteri kadar zaman ve enerji ayıramadıklarından kardeşler arasında kıskançlığa neden olabileceği düşünülmektedir. Çalışmamız ebeveynlerin çocuk sayılarının paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, iletişim düzeyi, birlik, yönetim yeteneğini, duygusal bağlam, aile yapısının değerlendirilme seviyesinin üzerinde etkili olabileceğini gösterdi.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, ebeveyn çocuk iletişimi ve iletişimin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre kadınların paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme ve saygı kabul ortalamaları daha yüksekken; erkeklerin ise iletişim ortalamaları daha yüksektir. Ebeveyn-çocuk iletişiminde ise kadınların erkeklere

göre daha çok iletişim seviyelerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlar özellikle çocuklar doğduktan sonra çalışma hayatından ayrıldıklarından ve erkeklerin çalışma hayatında daha çok olduklarından dolayı iletişim becerilerinin kadınlardan daha yüksek olduğu düşüncesine varılmıştır. Kadınlar erkeklere göre narin ve sabırlı olduklarından engelsiz bir şekilde dinlediği düşünülmüştür. Ebeveyn duygusunu kadınlar daha çok yaşadıkları için ebeveyn-çocuk iletişimde erkeklere göre daha iyi oldukları sonucuna varılmıştır. Zhang ve Chen (2010) yaptıkları çalışmada anne-çocuk, baba-çocuk ilişkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda çocukların cinsiyetleri, yaşları ve aile şekilleri açısından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Annelerin çocukları ile ilişkisi babaların çocukları ile olan ilişkisine kıyasla, yakınlık boyutunda daha yüksek ve çatışma boyutunda daha düşük çıkmıştır. Driscoll ve Pianta (2006) çalışmalarında; anne ve babaların erken çocukluk döneminde aile-çocuk ilişkilerinde, çatışma ve yakınlık boyutlarını algılayışlarını incelemişlerdir. Araştırmada anne ve babalarda iki faktör arasında çatışmadan yakınlığa göre daha yüksek puan aldıkları, babaların ise kız çocukları ile yakınlık boyutunda daha yüksek puan aldığı bulunmuştur. Arabacı ve ark. (2022) yapmış olduğu çalışmalarda; çocukların mizacı ile baba-çocuk iletişimi arasında anlamlı bir fark olduğu; *“kız çocuğu olan babaların çocuklarıyla iletişimlerinde konuşma ve dinleme düzeyleri, erkek çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir”*. Dunn (1988) yapmış olduğu çalışmada çocukların yetişkinlerle kurdukları iletişimde ebeveynin cinsiyeti, yaş ve sosyal konumun erken yaşlardan başlayarak etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Karageyik’in (2019) yaptığı benzer çalışmada ise; ebeveynin çocuğuyla iletişimini cinsiyete göre paylaşımına açık olmanın istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini, annelerin paylaşımına açık olma ortalamalarının babalardan daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Sonuçlarımız bu açıdan literatürle benzerlik göstermektedir. Çocuklar ebeveynlerin davranışlarını taklit ederler. Bu yüzden ebeveynler çocukları ile iletişim kurarken çocuklara birey olarak yaklaşmaları, onların kişisel haklarına önem verilerek yaşlarına ve cinsiyetlerine göre hareket etmeleri daha verimli ve sağlıklı iletişim kurulmasına vesile olacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların medeni durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde engelsiz dinleme, yönetim, yetkinlik, aile yapısının değerlendirilmesi ve duygusal bağlamın istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Engelsiz dinleme boyutunda evli ebeveynlerin eşinden ayrılmışlara göre engelsiz dinlemelerinin daha yüksek olduğu; yönetim boyutunda evli ebeveynlerin eşinden ayrılmışlara göre yönetim algılarının daha yüksek olduğu; yetkinlik boyutunda evli ebeveynlerin eşinden ayrılmışlara göre daha yetkin olduğu; duygusal bağlam boyutunda evli ebeveynlerin eşinden ayrılmışlara göre duygusal bağlamın yüksek olduğu; aile yapısının değerlendirilmesinde evli ebeveynlerin eşinden ayrılmışlara göre aile yapısını daha iyi değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Serin ve Öztürk (2007) yaptıkları çalışmada ebeveynleri boşanmış çocukların benlik saygı düzeylerinin, ebeveynleri boşanmamış olan çocukların benlik saygı düzeylerine göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlar. Öztürk ve Boylunun (2013) tek ebeveynli ailelerin yaşadıkları ekonomik güçlükler ve yaşam doyumları isimli araştırmaya göre: tek ebeveynli aileler daha çok maddi sıkıntı yaşamakta ve mevcut stress durumlarından dolayı baş etme becerileri ve yaşam doyumlarını da düşürmektedir. Akkaya (2022) yapmış olduğu çalışmada ise *“boşanmanın çocukların, akran ve sosyal ilişkileri, arkadaşlık ilişkisi ve kurma yaklaşımı, eleştirilme ve reddedilme tepkisi, dinleme becerisi ve paylaşma duygusu üzerinde etkili olduğu görülmüştür”*. Bu bağlamda yapmış olduğumuz çalışma bazı noktalarda benzerlik gösterse de bazı noktalarda farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin medeni durumlarında baş veren değişiklikler ebeveyn rollerini etkilediğinden dolayı çocukların psikolojik, sosyal ve zihinsel gelişiminde etkisinin olduğu düşünülmektedir. Çocuk her iki ebeveyni ile yeteri kadar zaman geçiremediğinden çocuklarda duygusal ve davranış bozukluk, sosyal çevresiyle iletişime girerken kendini ifade edememe gibi sorunların yaşanacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Çocukla İletişim ve Aile Yapısının Karşılaştırılmasına yönelik analiz sonuçlarına göre çalışmayan ebeveynlerin paylaşma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, yönetim ve iletişim beceri ortalamaları daha yüksekken; çalışan ebeveynlerin aile yapısı değerlendirilmelerinde

daha yüksek ortalamalar+a sahip olduğu bulunmuştur. Günümüzde, ekonomik şartları sağlama sorumluluğu daha çok erkekler üzerine düşmektedir. Erkekler daha çok çalışma hayatında olduklarından dolayı ailelerine zaman ayırma konusunda kısıtlamalar yaşamaktadırlar. Buna rağmen esas olan ebeveyn-çocuk ilişkilerinde geçirilen zamanın niceliği değil, niteliği olduğu noktası son derece önemlidir. Kaliteli zaman geçirme çocuğun iyi ilişkiler kurmasına, öz güven kazanmasına ve gelecekte sorumluluk alabilen sağlıklı bireyler olmalarına katkı sağlayacaktır. Çalışmayan kadınlar erkeklere göre çocuklarıyla ve ailesiyle daha çok ve daha kaliteli zaman geçirmektedir. Çalışmayan kadınlar çocukları ve aileleriyle saygılı ve paylaşma açık bir şekilde iletişime girerek onları dinlemektedir. Böylece ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları zaman onların gelişimsel süreçlerini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Benzer bir çalışmada Karageyik (2019) ebeveynin çocuğuyla iletişimini incelemiştir. Çalışma sonucunda çalışma durumuna göre ebeveynin çocuğuyla iletişim alt boyutlarının benzer olduğunu bulmuştur. Muluk (2004) yaptığı çalışmada ise gelir düzeyi iyi olan ailelerin gelir düzeyi az olan ailelere göre anne-çocuk ilişkilerinde açık iletişim, bağlılık ve işbirliği becerilerini daha çok gösterdikleri saptamıştır.

Katılımcıların eş çalışma durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması başlığında eş çalışan ebeveynlerin paylaşma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul ve problem çözme ortalamaları daha yüksekken; eş çalışmayan katılımcıların ise iletişim ve duygusal bağlam ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eş çalışmayan katılımcılar aileleri ve çocuklarıyla daha çok zaman geçirdikleri için ailelerine karşı daha fazla duygusal olarak bağlandıkları düşünülmektedir. Çalışan eşlerin iş ortamında ve sosyal çevresinde sorunlarla karşılaştıklarında engelsiz bir şekilde dinleyerek problemi çözmeye daha yatkın oldukları düşüncesine varılmıştır. Karageyik (2019) ebeveynin çocuğuyla iletişimini incelemeye yönelik olarak yaptığı araştırma sonucunda eş çalışma durumuna göre ebeveynin çocuğuyla iletişimi alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediğini tespit etmiştir.

Araştırmada, katılımcıların aylık gelirlerine göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde, paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam ve ebeveyn-çocuk iletişiminin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum aylık gelir düzeyi ya da gelir durumu ile ailenin refah düzeyinin bu parametreler üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Düşük gelire sahip olan aileler gerekli olan temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta güçlük çekmektedirler. Bu da haliyle ailenin ekonomik geçimini karşılayan ebeveynlerin daha çok stres yaşamalarına getirip çıkarmaktadır. Stresli ve gergin olan ebeveynler aile içi iletişimi ve aile yapısını da olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir, Karageyik (2019) ebeveynin çocuğuyla iletişimini incelemeye yönelik olarak yaptığı araştırma sonucunda aylık gelir durumuna göre ebeveynin çocuğuyla iletişim alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediğini tespit etmiştir. Dereli ve Dereli (2017) yapmış oldukları araştırma sonucunda ailenin gelir düzeyi düştükçe ebeveyn ile çocuk arasında yaşanan çatışmaların arttığı tespit edilmiştir. Ummanel (2007) yaptığı bilimsel çalışma sonucunda aile-çocuk ilişkisinin ailenin gelir düzeyine göre farklılık göstermediği bilgisine ulaşmıştır. Russell ve Thornton (2009) ailelerin çalışma durumlarının dokuz yaşındaki çocuklar üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. *“Araştırmanın sonucunda, ailenin iş hayatının aile-çocuk ilişkisini etkilediği, anne eğitim durumunun etkisinin az olduğu, gelir durumu ile sosyal statünün ilişkiyi etkilemediği görülmüştür”*.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan anova analizde engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, ailenin değerlendirilmesi ebeveyn-çocuk iletişiminin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların eş eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan anova analizinde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişim boyutlarında

istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre eşi lisansüstü mezunu olan ebeveynlerin engelsiz dinleme ve yetkinlik; ilkokul mezunu olan ebeveynlerin paylaşıma açık olma, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimi; lise mezunu olan ebeveynlerin ise iletişim, birlik, yönetim ve duygusal bağlam ortalamalarının daha yüksek olduğu görüldü. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişimi etkileyen etmenlerden biri de ebeveynlerin eğitim düzeyleridir. Eğitim düzeyleri yüksek olan ebeveynler çocuklarıyla daha verimli ve kaliteli iletişim halinde olacaktır. Eğitim düzeyi iyi olmak aynı zamanda çocuklara sosyoekonomik açıdan daha iyi hayat sunabilmek demektir. Sonuç olarak ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça çocuklarıyla olan iletişimde çatışmalar da azalmaktadır. Karageyik (2019) ebeveynin çocuğuyla iletişimini incelemeye yönelik olarak yaptığı araştırma sonucunda eğitim durumuna göre paylaşıma açık olma, duyarlılık ve engelsiz dinlemenin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini; lise mezunu olan ebeveynlerin paylaşıma açık olma, duyarlılık ve engelsiz dinleme ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Benzer çalışma yapan Dereli ve Dereli (2017) çalışmasında *‘ilköğretim mezunu annelerin ve ilk ve orta öğretim mezunu olan babaların çatışma puan ortalamalarının ortaöğretim, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olan annelerin çatışma puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir’*. Çakıcı (2006) yapmış olduğu bilimsel çalışmada babanın öğretim durumlarında *‘Problem çözme, İletişim, Roller ve Duygusal Tepki Verebilme boyutlarında anlamlı farkların olduğu; annelerin öğrenim durumları ilişkilerine bakıldığında Roller ve Duygusal Tepki Verebilme’ boyutlarında anlamlı farkların olduğu’* sonucuna ulaşılmıştır. Coşkun ve Akkaş (2009) yaptıkları çalışma sonuçlarına göre ebeveynin eğitim seviyesi arttıkça sürekli kaygı düzeyi düşmektedir.

Cüceloğlu (2002) tarafından belirttiği gibi, çocuk, ailede değerli olduğu mesajını aldığında, kendi değerini görür ve bilir. Aile içi iletişimde, çocuğun varlığının kabul edildiğini hissettirmek için çocuğun duygularının tamamının kabul edilmesi önemlidir. Çocukla iletişim ve aile yapısı arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik olarak yapılan analizde iletişim ile paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında; birlik ile paylaşıma açık olma,

saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında; yönetim ile paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme ve saygı kabul arasında; yetkinlik ile paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında; duygusal bağlam ile paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık ve problem çözme arasında; ebeveyn çocuk iletişimi ile birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam ve aile ile çocuğun değerlendirilmesi arasında; aile ve çocuğun değerlendirilmesiyle paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Şahin ve Aral (2012) yaptıkları araştırma sonucunda aile bireylerinin kendilerini ifade edebilmelerinin, aile içindeki iletişimin önemli bir yeri olduğunu ve aile yapısının iletişimi etkilediğini ifade etmişlerdir. Çocuklarla kurulan saygılı ve sağlıklı iletişim kendi düşüncelerini ifade edebilmesini destekler, başkalarına karşı duyarlı olma duygusunu geliştirir. Çocukları birey olarak dinlemek, kararlarına saygı duymak, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmeleri için desteklemek çocukların kendilerine olan özgüveni artacaktır. Bunun yanı sıra sosyal ve akademik başarı seviyesini de olumlu yönde etkilemiş olacaktır.

Paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda iletişim boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte iletişim ile anlamlı bir ilişki vermektedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişiminin geneli dışında tüm boyutların iletişimi anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir. Bir çocuğun en iyi şekilde yetiştirilmesini sağlamak anne-babanın sorumluluğundadır. Bu yönüyle sağlıklı anne-baba-çocuk ilişkileri sağlıklı kişiliklerin oluşmasında önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkiler çocuğun mevcut davranışlarını etkilemenin yanı sıra gelecekteki davranışlarının belirlenmesinde de

önemli bir etkidir. Anne-baba-çocuk ilişkisi temelde anne ve babanın çocuğa yönelik tutumlarına bağlıdır (Şahin ve Cevher, 2007).

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda birlik boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte birlik ile anlamlı bir ilişki vermektedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise engelsiz dinleme, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişiminin geneli dışında tüm boyutların birliği anlamlı derecede yordamadıkları görülmektedir. Aile ortamında dürüst ve açık iletişim aile bireyleri arasında birlik ve güven duygularının pekişmesine sebep olacaktır. Birliği pekiştirmek için ise empati, anlayış, saygı, duyarlılık ve engelsiz dinleme gibi alt bileşenlerin oluşması gerekmektedir. Sağlıklı oluşan alt bileşenler birliği pekiştirerek aile ortamında ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmalarını desteklemiş olacaktır.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda yönetim boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte yönetim ile anlamlı bir ilişki vermektedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde paylaşımaya açık olma ve saygı-kabul dışında tüm boyutlarda yönetimi anlamlı derecede yordamadıkları görülmektedir.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda yetkinlik boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık,

problem çözüme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte yetkinlik ile anlamlı bir ilişki vermektedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise paylaşıma açık olma ve saygı-kabul boyutları dışında tüm boyutlarda yetkinliği anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir. Demir (2015) “ebeveynlik yetkinliğini demokratik değişkenler açısından incelediği” bilimsel çalışmasında anne ve baba arasında ebeveyn yetkinliği açısından anlamlı fark olmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözüme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda duygusal bağlam boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözüme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte duygusal bağlam ile anlamlı bir ilişki vermektedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise engelsiz dinleme boyutu dışında tüm boyutlarda duygusal bağlamı anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir.

Evli insanlarda duygusal bağlam ve yetkinlik daha yüksek olduğu için boşanmışlara nazaran aile yapısının değerlendirilmesini daha iyi yaptıkları görülmektedir. Evliliğin uzun sürmesinin nedenlerinden biri de aile bireyleri arasında yönetimin iyi şekilde olması düşüncesine varılmaktadır. Eş ve çocuklar arasında yönetim doğru kurulduğunda evliliğin sağlıklı bir şekilde dengede kalacağı düşüncesine varılmaktadır.

Paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözüme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda ailenin değerlendirilmesini açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözüme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte ailenin değerlendirilmesi ile anlamlı bir ilişki vermektedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde engelsiz dinleme, saygı-kabul ve duyarlılık boyutları dışında tüm boyutlarda aile değerlendirilmesini anlamlı derecede yordamadıkları görülmektedir.

Ailenin değerlendirilmesi ile ebeveyn çocuk iletişimi arasında anlamlı bir ilişki vermektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ailenin değerlendirilmesi ebeveyn-çocuk iletişimini anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir.

Aile ortamında olan çatışmalar ve bulunan çözüm yolları, ebeveynlerin kendi aralarında veya ebeveyn-çocuk arasındaki saygıya dayalı iletişim, ebeveynleri çocuk yetiştirme tarzları vb. gibi nedenler ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimine etki eden nedenler sırasında bulunmaktadır.

Kazan ve Sarısoy (2021) yapmış oldukları çalışmada annelerin etkili iletişim yöntemlerini kullanma konusunda yeterli bilgi ve farkındalık düzeyine sahip olmadığı, ayrıca annelerin çocukları ile sağlıklı iletişim kurma düşüncesi ile kullandıkları iletişim dilinin ve davranışlarının iletişim engeli olduğunun farkında olmadıkları sonucuna ulaşılmış olup sorunun çözümü için annelere iletişim eğitimlerinin verilmesi önerilmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma kapsamında ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişimin aile yapısının oluşumuna etkisinin belirlenmesine yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Bu kapsamda; Katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımı incelendiğinde yaşları ortalama $39,78 \pm 5,782$ olarak belirlenmiştir. 232 katılımcı kadınsa, 268 katılımcı ise erkektir. 463 katılımcı evli, 37 katılımcı ise eşinden ayrılmıştır. 348 katılımcı çalışmaktayken, 152 katılımcı ise çalışmamaktadır. 287 katılımcının eşi çalışmaktayken, 213 katılımcının ise eşi çalışmamaktadır. 18 katılımcı 0-11400 TL maaş alırken, 279 katılımcı ise 30001 TL ve üzerinde gelire sahiptir. 14 katılımcı ilkokul mezunuyken, 53 katılımcı ise lisansüstü mezundur. 17 katılımcının eşi ilkokul mezunuyken, 56 katılımcının ise eşi lisansüstü mezundur. Katılımcıların çocuk sayıları ortalama $1,95 \pm 1,038$ olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların yaşlarına göre paylaşma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, aile yapısının değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Paylaşma açık, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve iletişim boyutlarının 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre daha iyi seviyesinin bulunduğu görülmekte olup, burada yaş belirleyici bir konumdur. Ancak birlik, aile yapısının değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarının 30-44 yaş arasında olanların 45 yaş üstü olanlara göre daha düşük seviyesinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum yaşı negatif yönlü etkisini göstermektedir. Ebeveyn-çocuk iletişimde ebeveyn yaşının etkisi çok yönlü ve karmaşık bir konudur. Yaşlı ebeveynlerin olgunluk, deneyim ve hayat tecrübesinin vermiş olduğu artılar gibi, sağlık sorunları ve enerji düşüklüğü gibi eksileri de vardır. Deneyim ve tecrübeler ebeveyn-çocuk arasında iletişimi dengede tutarak aile yapısındaki birliği koruması yönünde olumlu etkisi görülmektedir. Ebeveyn yaşı, ebeveyn-çocuk ilişkisini etkileyen tek faktör değildir. Yaşla birlikte sosyoekonomik durum, karakteristik özellikleri, eğitim düzeyi, aile yapısı, gibi birçok faktör de bu ilişkiyi etkilemektedir. Genç ebeveynler yaşlı ebeveynlerde olduğu gibi çocuklarıyla olan iletişimde dinleme becerileri, düzenli iletişim gibi olumlu yönleriyle beraber,

gençliğin verdiği tezcanlılıkla aile yapısının değerlendirilmesinde negatif yönlü etki göstermektedirler.

Katılımcıların çocuk sayısına göre paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, ebeveyn-çocuk iletişimi, iletişim, birlik, yönetim, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, ebeveyn-çocuk iletişimi, ve yetkinlik boyutlarının 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 arası çocuğu olanlara göre seviyesinin daha çok olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada sahip olunan çocuk sayısının iletişim üzerinde pozitif yönde etkisi görülmektedir. Ancak iletişim, birlik, yönetim, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilmesi boyutlarında 0-3 çocuğu bulunanların 4-6 arası çocuğu olanlara göre daha az seviyesinin bulunduğu görülmekte olup; çocuk sayılarının az olması iletişim üzerinde negatif yönlü etkisi görülmektedir. Herbir aile farklı olduğu gibi çocuk sayısına göre ebeveyn-çocuk iletişimi de farklıdır. Önemli olan çocuk sayısı değil, önemli olan çocukların, iletişim sırasında onların ihtiyaçlarını karşılayıp, onlarla kaliteli zaman geçirmektir. Olumsuz durumlar yaşandığında ise ebeveynler bilinçli bir şekilde herbir çocuğun istekleri doğrultusunda ilgi göstermesi önemlidir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, iletişim ve ebeveyn çocuk iletişimi istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermiştir. Paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul ve ebeveyn-çocuk iletişiminde kadınlar erkeklere göre daha iyi seviyyede olurken, iletişim boyutunda ise daha düşük seviyyede bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişimde etkisini göstermektedir. Bunun yanı sıra kişisel deneyimler ve beklentiler de ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimini etkilemektedir. Kadınların doğası gereği çocuklarla daha fazla ilgilenme sorumluluğu yüklenmesi nedeniyle bu durumun çocukla olan aile içi iletişime de yansıdığını söylemek mümkündür. Çalışmamızda cinsiyete göre çocuk sayısının karşılaştırılması ile ilgili elde edilen sonuçlarda cinsiyete göre çocuk sayısının anlamlı olduğu görüldü.

Katılımcıların medeni durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde engelsiz dinleme, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilmesi istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evlilerin eşinden ayrılmışlara göre engelsiz dinleme, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilme seviyelerinin daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin medeni durumları ebeveyn-çocuk iletişimini ve aile yapısına yön vermektedir. Evlilik birlikte yaşamayı da içermektedir. Evliliğin vermiş olduğu engelsiz dinleme durumu iletişimi kuvvetlendirerek aile yapısını olumlu yönden etkilemektedir.

Katılımcıların çalışma durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, yönetimin, aile yapısının değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, ve ebeveyn-çocuk iletişimde çalışanların çalışmayanlara göre boyutların düşük olduğu; ancak yönetim ve aile yapısının değerlendirilmesinde çalışanların çalışmayanlara göre değerlendirmelerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bir bireyin çalışma durumu, aile yapısı ve iletişim dinamikleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İş ve aile hayatı arasında denge kurmakta zorlanan ebeveynler çocuklarla geçirilen zamanı sınırlayabilir ve aile içindeki etkileşimleri azaltabilir. Bu noktada bireylerin çalışma durumlarının çocukla iletişim ve aile yapısı üzerinde etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların eş çalışma durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan analizde paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, problem çözme, iletişim, duygusal bağlam ve ebeveyn-çocuk iletişimde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Çalışan katılımcıların, paylaşıma açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, problem çözme ve ebeveyn- çocuk iletişim ortalamaları daha yüksekken; çalışmayan katılımcıların ise iletişim, ve duygusal bağlam ortalamaları daha yüksektir. Çalışan katılımcılar daha iyi paylaşıma açık olarak yoğun bir hayat akışı içerisinde sorunlara daha iyi çözüm yolları bulmaları konusunda yol gösterebilmektedir. Çalışmayan ebeveynlerin

daha çok zamanları oldukları için aile ortamında özellikle de çocuklar üzerinde duygusal bağlam ve iletişim yönünde olumlu etkisi vardır.

Çalışmamızda katılımcıların aylık gelir durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılması ile ilgili elde edilen sonuçlarda aylık gelirin birlik ve aile yapısının değerlendirilmesi dışında diğer tüm alt parametrelerde etkili olduğu görüldü. Katılımcıların aylık gelirlerine göre çocuk ile iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına karşın ilişkin Post-Hoc analiz sonuçlarına göre 0-11400 TL arasında geliri olanların iletişim ve yönetim ortalamaları yüksek ise 30001 TL ve üzerinde geliri olanların ise engelsiz dinleme, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimde ortalamaları daha yüksektir. Aylık gelir ailenin yaşam kalitesini, ihtiyaçlarını karşılama düzeyini ve dolayısıyla aile içindeki ilişkileri ve iletişimi önemli ölçüde etkileyen bir faktördür. Sosyoekonomik kaygıları olmayan ebeveynler ailenin ve çocukların ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabildikleri için aile ortamında pozitif iletişimi sağlamış olacaktır. Bu yüzden gelirin aile içi iletişim üzerinde bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan anova testinde engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, aile yapısının değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Genel olarak eğitim seviyesinin yükselmesi ile parametrelerin ortalama değerlerinde artış olduğu görüldü (Paylaşımaya açık olma dışında tüm parametrelerde olumlu sonuçlar var). Katılımcıların eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan Post-Hoc test sonuçlarına göre ilkökul mezunlarının iletişim, yönetim, ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimi boyutlarında; lisansüstü mezunlarının ise engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, birlik ve yetkinlik ortalamaları daha yüksektir. Eğitim seviyeleri yüksek olan ebeveynler ebeveyn-çocuk iletişimde daha iyi iletişim kurabiliyorlar. Eğitimli ebeveynler aile ortamında karar alma aşamalarında çocuklarını da dahil ederek onların kararlarına birey olarak

saygı duyarak önem vermektedirler. Buda ebeveyn-çocuk ve aile yapısını olum yönde etkilemektedir.

Katılımcıların eş eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan anova test sonuçlarına göre eşlerin eğitim seviyelerinin ölçeğin tüm parametrelerini (paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, ailenin değerlendirmesi ve ebeveyn-çocuk iletişimi) etkilediği görüldü. Katılımcıların eş eğitim durumlarına göre çocukla iletişim ve aile yapısının karşılaştırılmasına yönelik yapılan tüm parametirlerde eş eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte olumlu sonuçlara ulaşılmıştır. Post-Hoc test sonuçlarına göre eş i lisansüstü mezun olanların engelsiz dinleme, yetkinlik, ilkököl mezun olanların paylaşım açık olma, saygı kabul, duyarlılık, problem çözme, ailenin değerlendirilmesi ve ebeveyn-çocuk iletişim ortalamaları daha yüksektir. Eğitim düzeyi, ailenin sosyal statüsünü ve çevresini belirlediği gibi, ebeveyn-çocuk iletişimini ve aile yapısını da olumlu yönde etkilemektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynler çocukların duygularını anlamaya, onlarla açık ve net bir şekilde konuşmalarını sağlar.

Çalışmamızda çocukla iletişim ve aile yapısı arasındaki ilişki sonuçları incelendiğinde; paylaşım açık olma ve saygı-kabul ile tüm alt boyutlar (iletim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam ve aile yapısının değerlendirilmesi) arasında anlamlı bir ilişki; duyarlılık ve problem çözmede yönetim boyutu hariç tüm boyutlarda anlamlı bir ilişki olduğu; engelsiz dinlemede birlik boyutu, ebeveyn-çocuk iletişiminde ise iletişim boyutu hariç tüm boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi. Çocukla iletişim ve aile yapısının anlamlı olabilmesi için kurulan iletişim sırasında saygılı ve açık bir şekilde iletişim kurmak ve kurulan iletişimi aynı şekilde yönetmek ebeveyn-çocuk arasında iletişimi ve aile yapısının değerlendirilmesini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda iletişim boyutunu açıklama gücü incelendiğinde paylaşım açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul,

duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte iletişim ile anlamlı bir ilişki vermektedir. Bireyler arasında bir iletişimin gelişmesi için paylaşımın olması, sağlıklı bir biçimde dinlemenin gerçekleşmesi, var olan problemlerin çözülmesi gerektiği görülmektedir.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda birlik boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte birlik ile anlamlı bir ilişki vermektedir. Tüm bu değişkenlerin sağlıklı bir iletişim için gerekliliği ortaya konmaktadır.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda yönetim boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte yönetim ile anlamlı bir ilişki vermektedir. Tüm bu değişkenler aile ortamında bireyler arasında yönetimi dengeli kurmak ve kurulan dengeyi yönetebilmek için oldukça önemli faktörlerdir. Bireyler arasında yönetimi kurabilmek için saygı-kabul çerçevesinde ve duyarlı şekilde dinlemenin gerçekleşmesi, mevcut olan problemlerin çözümlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda yetkinlik boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte yetkinlik ile anlamlı bir ilişki vermektedir. Yetkinliğe sahip olan bireyler aile ortamında ebeveyn-çocuk iletişimini koruyabilmek için engelsiz bir şekilde karşısındakini dinleyerek paylaşımaya açık olabilme ve problem çözebilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda duygusal bağlam boyutunu açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte duygusal bağlam ile anlamlı bir ilişki vermektedir. Aile ortamında duygusal bağlam aile bireyleri arasında kurulan kaliteli ve sağlıklı iletişimden doğrudan etkilenmektedir. Kaliteli ve sağlıklı iletişimin olması için aile bireylerinin paylaşımaya açık bir şekilde birbirlerini engelsiz dinleyerek iletişimde mevcut olan sorunlara problem çözebilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenlerinin aynı anda ailenin değerlendirilmesini açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre paylaşımaya açık olma, engelsiz dinleme, saygı-kabul, duyarlılık, problem çözme ve ebeveyn-çocuk iletişimi değişkenleri birlikte ailenin değerlendirilmesi ile anlamlı bir ilişki vermektedir. Bireyin gelişim ve oluşumu aile ortamında kurulan iletişimle bağlantılıdır. Aile içi iletişim bireysel olmakla beraber hemde toplumsal açıdan oldukça önemlidir. Ebeveyn-çocuk iletişiminde ailenin değerlendirilmesi için aile bireylerin iletişim sırasında engelsiz bir şekilde karşısındakini dinleyerek paylaşımaya açık olması, mevcut problemlere duyarlılık göstererek çözüm üretmesi gerekmektedir.

Herbir bireyin fiziksel gelişimiyle beraber sosyal ve psikolojik gelişimi de aile ortamında başlamaktadır. Gelişim süreçlerini normal tamamlamış bireyler ilerleyen dönemlerde sosyal ilişkilerde daha başarılı olmaktadır. Bazen ebeveynler arasında yaşanan sorunlar ailenin tamamını olumsuz yönde etkilemektedir. Olumsuz etkiler sadece aile ortamını değil, aynı zamanda davranış ve sosyal bozukluklara, akademik başarısızlıklara da neden olmaktadır. Ebeveyn-çocuk iletişimindeki gerçekleşen sorunlara sosyal hizmet uzmanları devreye girerek mevcut durumları iyileştirmeye çaba harcamaktadırlar. Sosyal hizmet uzmanları ebeveynlerin kendi aralarında veya ebeveyn-çocuk arasındaki iletişim becerilerindeki eksikleri tespit

ederek gerekli müdahalede bulunmaktadırlar. İletişim becerilerini geliştirmek için bireysel veya aile danışmanlığı, aile ve oyun terapisi gibi farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemleri kullanmadan önce sosyal hizmet uzmanları ailelerle görüşmeleri yapar, gerekli notları alır ve uygulama planını hazırlamaya başlarlar.

Ebeveyn-çocuk iletişimi arasında oluşan sorunların giderilmesi için bazen aile sisteminin güçlendirilmesi gerekir. Bunun için anneanne, babaanne, kardeşler, hala, teyze, dayı amca vb. gibi diğer aile bireylerini de değerlendirerek genel işleyişi güçlendirilmeye çalışılır. Bu yüzden ebeveyn-çocuk iletişimi değerlendirirken mevcut duruma mikro düzeyde değil, makro düzeyde ele alarak incelemek gerekir.

Öneriler:

Yürütülen araştırma, “Ebeveyn İle Çocuk Arasındaki İletişim” ve “Aile Yapısı” başlığı adı altında iki ana konunun bir araya gelmesinden oluşmakta ve literatürdeki bu iki konunun birlikte değerlendirilmesi sonucunda ortaya konulan bulguları içermektedir. Geçmişten günümüze aile yapısı kendisi içerisinde bir değişim gösterirken, iletişim biçimleri de bir süreçten geçmektedir. Bu bağlamda değişime uğrayan bu iki ana unsur konunun birlikte değerlendirilmesi ve ilerleyen zamanda yeni çalışmalara öncülük etmesi açısından önem arz etmektedir. Bu yönüyle;

- Aile yapısı ve ailede iletişim konularının birlikte ele alındığı çalışmaların farklı disiplinlerce yürütülmesi,
- Sosyal bilimler alanında eğitim veren farklı bölümlerde ders kapsamında bu iki konunun güncel çalışmalarla desteklenerek ders kapsamında öğrencilerle paylaşılması ve her disiplinin bu konular üzerinde yapabileceklerinin gözden geçirilmesi,
- Gelecek dönemlerde yapılacak olan aile ve çocuk, aile ve iletişim, aile yapısı ve iletişim gibi konulara kaynak oluşturabilmesi,
- Aile içerisindeki etkili iletişimin yararlarının farkına varabilmek, aile içerisindeki ebeveyn ve çocuklar arasında iletişimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin sağlanması,

Toplumsal düzenin sağlıklı bir biçimde sağlanması için çok önem arz eden “Ebeveyn İle  ocuk Arasındaki İletişim” ve “Aile Yapısı” konularında ailelerin bilinçlendirilmesi için Yerel Yönetimlerce, Milli Eğitim M d rl klerin  ve Aile ve Sosyal Hizmet İl Bakanlığının  gerekli çalışmaların yapılması gelecek nesillerin sağlıklı bir biçimde inŐa edilmesi için önem arz etmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Akaroğlu, G., Dağ, N., Beserek, S., Selvi, M., Altıparmak, Ş. (2019). Ebeveyn-çocuk iletişimde oyunun rolü. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 208-228.
- Akgün, E., Yeşilyaprak, B. (2010). Çocuk anababa ilişki ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(24), 44-53.
- Akın, Z., Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul-aile işbirliği: Bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 73-112.
- Akkaya, B. (2022). Ebeveyni boşanmış ve boşanmamış okul öncesi çocukların sosyal ilişkilerindeki iletişim becerilerinin ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 9(3), 1067-1103.
- Aktaş, A. M. (2004). Aile terapisinde sosyal hizmet yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(7).
- Alacahan, O. (2010). Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289-298.
- Alpar, R. C. (2016). *Spor Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik Güvenirlik* (7. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Apaydın, H. (2001). Aile içi iletişimin çocuğun dinsel gelişimine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(12-13), 319-337.
- Arabacı, N. (2011). Anne-Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı'nın Geliştirilmesi ve Anne-Baba-Çocuk İletişiminin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arabacı, N., Özyürek, A., Kahraman, Ö. G. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının mizaç özellikleri ve baba-çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(2), 656-675.
- Arayıcı, S. G., Sütçü, G. S. T. (2023). “Yol Ayrımı” Filmi'nin Bowen Aile Sistemleri Teorisi'nin Temel Kavramları Açısından Değerlendirilmesi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 10(3), 612-635.
- Arslan, E., Teze, S. (2016). Bağlanma Kuramı. İçinde *Eğitim ve Psikolojiden Yansımalar*. N. Sargın, S. Avşaroğlu, A. Ünal (Ed.), (s. 71-90). Konya: Çizgi Kitapevi.
- Aslan, F. (2018). Türk Kültürü İçerisinde Türk Aile Yapısının Yeri. (Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Aslan, N., Cansever, B. A. (2007). Okuldaki sosyal etkinliklere katılımı ebeveyn çocuk etkileşimi (kültürlerarası bir karşılaştırma). *Ege Eğitim Dergisi*, (8)1, 113-130.
- Ayan, A., Ünsar, A. S., Gülbahar, K. (2016). Çalışanların iletişim kaygılarının belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 119-130.

- Ayan, D. (2011). Aile ve Hukuk. İçinde *Aile Sosyolojisi*. A. Kasapoğlu, N. Karkıner (Ed.), (s. 212-236). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aydoğdu, F., Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Ayhan, D. (2014). Konya'da Aile Destek Çalışmalarının Sosyolojik Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya
- Balcı, S., Yılmaz, M. (2016). Çocukları anaokuluna devam eden annelere verilen iletişim becerileri eğitiminin ailenin işlevlerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14), 17-24.
- Baran, A. G. (2004). Türkiye'de aile içi iletişim ve ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1), 31-42.
- Başal, H. A., Kahraman, P. B., Derman, M. T., Kahraman, Ö., Sümer, H. (2014). Otoriter ve demokratik tutuma sahip ebeveynleri olan 5-6 yaş çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri roller. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 384-409.
- Başkurt, İ. (2003). Gençlik, madde bağımlılığı ve korunma yolları (Psiko-sosyal bir yaklaşım). *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, (8).
- Batu, M., Yanık, A. (2021). Bir iletişim türü olarak yazılı iletişim: Üniversite öğrencilerinin mektuplarına yönelik nitel bir inceleme. *Selçuk İletişim*, 14(2), 723-753.
- Bayraktutan, F. (2005). Aile İçi İlişkiler Açısından İnternet Kullanımı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Bekman, M. (2022). Halkla ilişkiler uygulamalarında nicel araştırma yöntemi: İlişkisel tarama modeli. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(16), 238-258.
- Bohart, A. C., Greenberg, L. (2002). EMDR as an integrative psychotherapy approach: Experts of diverse orientations explore the paradigm prism. İçinde *EMDR and experiential psychotherapy*. F. Shapiro (Ed.), (s. 239-261). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10512-010>
- Brunner, J. (1983). *Child's talk: Learning to use language*. New York: Norton.
- Buluş, M., Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40).
- Can, İ. (2014). Moderniteden postmoderniteye ailenin ontolojisi ya da modern çekirdek aile çerezliyor mu?. İçinde *Aile Sosyolojisi*, (s. 51-81). İstanbul: Açılım Kitap.
- Cangil, B. E. (2004). Beden dili ve kültürlerarası iletişim. *HAYEF Journal of Education*, 1(2), 69-78.
- Coşgun, A., Tezel, Ş., Kılıç, Z. (2017). Role of family in promoting math skills in early childhood. *St. Kliment Ohridski University Press*, 635-647.

- Coşkun, Y., Akkaş, G. (2009). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 213-227.
- Cummings, E. M., Merrilees, C., Ward-George, M. (2010). Fathers, marriages, and families revisiting and updating the framework. İçinde *The Role of The Father in Child Development*. M. Lamb (Ed.), (s. 154-177). New Jersey: John Wiley Sons.
- Cüceloğlu, D. (1992). *Yeniden İnsan İnsana* (22. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İletişim Donanımları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çabuk, U. F. (2017). Ebeveyn Çocuk İletişimi Eğitim Programının Anne Baba Çocuk İlişkisine ve İletişimine Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çağlar, İ., Kılıç, S. (2011). *Genel İletişim* (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çakıcı, S. (2006). Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne-Çocuk İlişkilerinin Aile İşlevlerinin Anne-Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çalışkan, N., Aslander, M. (2014). Aile içi iletişim ve siber yaşam: Teorik bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 263-277.
- Çapcıoğlu, İ. (2018). Sekülerleşen toplumda bireyselleşen aile. *Turkish Studies*, 13(2), 19-34.
- Çelik, C. (2010). Değişim sürecinde Türk aile yapısı ve din. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (8), 25-35.
- Çetin, S. (2013). Aile İçi İletişime Facebook'un Etkisi: Kütahya Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Değirmenci, E. (2019). Çekirdek ve Geniş Ailede Yetişen Bireylerde Sosyal Onay İhtiyacı ile Benliğin Ayrışması Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, E. K. (2007). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, S. (2015). Ebeveyn yetkinliğinin demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 133-148.
- Demirkaya, H., Çal, Ü. T. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin metaforik algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1964-1980.
- Deniz, M. E., Kapıcıoğlu, S., Yüksel, B. Ö., Özbağır, T. İ., Erus, S. M. (2018). Ergenlerde saldırganlık ve sosyal beceri davranışlarının yordayıcısı olarak anne baba tutumları. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 1-11.

- Dereli, E., Dereli, B. M. (2017). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişimlerini yordaması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 227-258.
- Doğan, İ. (1996). *Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (2003). *İletişim Çatışmaları ve Empati* (23. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Driscoll, K., Pianta, R. C. (2006). Mothers' and fathers' perceptions of conflict and closeness in parent-child relationship during early childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, (7).
- Dunn, (1988). Sibling influences on childhood development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 29(2), 119-127.
- Dymond, R. F. (1949). A scale for the measurement of empathic ability. *Journal of consulting psychology*, 13(2), 127.
- Emig, J. (1977). Writing as a mode of learning. *College Composition and Communication*, 28(2), 122-128.
- Erkal, M. E. (1993). Türk aile yapısı ve bazı meseleler. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (24), 15-20.
- Erkan, Z., Afşin, B. (2023). Bowen'in aile sistemleri teorisi'nde 'üçgenleşme'. *Sosyal Bilimlerde Aktüel Araştırmalar: Etkiler-Sonuçlar*, (2), 106.
- Erkuş, A., Günlü, E. (2009). İletişim tarzının ve sözsüz iletişim düzeyinin çalışanların iş performansına etkisi: Beş yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 7-24.
- Eroğlu, F. (1998). *Davranış Bilimler* (4. Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.
- Erol, M. (1992). Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Aile İçi İlişkilerde Meydana Gelen Nitelik Değişmelerinin Aile Üyeleri Üzerindeki Etkileri (Sivas Merkez İlçe Örneği). (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erözkan, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(22), 135-149.
- Erözkan, A. (2012). Ergenlerde kaygı duyarlılığı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 43-57.
- Erten, R. (2023). Sistem kuramı çerçevesinde çalışma yaşamının aile sistemi üzerine etkilerinin değerlendirilmesi: işçi aileler üzerine nitel bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(59), 263-297.
- Eşsizoglu, A. (2012). Aile ile İlgili Temel Kavramlar. İçinde *Aile Yapısı ve İlişkileri*. Ç. Yenilmez (Ed.), (s. 20-41). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Fichter, J. (1990). *Sosyoloji Nedir?* (N. Çelebi, Çev.). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Fişek, O. G., Sükan, Z. (1993). *Çocuğunuz ve Siz*. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.

- Göklü, G. (2017). İş Stresiyle Başa Çıkma Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gönenç, E. Ö. (2007). İletişimin tarihsel süreci. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (102).
- Gönener, H. (2010). Zihinsel engelli çocuklarda ihmal-istismar ve hemşirelik bakımı. *Journal of Experimental and Clinical Medicine*, 27(4), 137-143.
- Görmez, E., Merey, Z. (2022). Ortaokul öğrencilerinin akademik dürüstlük değeri hakkındaki görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 160-177.
- Gözübüyük, A., Özbey, S. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 23-37.
- Grayson, A., Oates, J., Wood, C. (2005). *Psychological Development And Early childhood*. Blackwell Publishing.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Güney, S. (2001). *Yönetim ve Organizasyon* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Gürüz, D., Eğinli, A. T. (2013). *İletişim Becerileri: Anlamak-Anlatmak-Anlaşmak*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güven, A. (2013). Çocukta Benlik Gelişiminde Aile İçi İletişimin Rolü: İslam Dini Açısından Bir İnceleme. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hallaç, S., Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Hargie, O. (2006). *The Handbook of Communication Skills* (3. Edition). New York: Routledge.
- Haslett, B. B., Samter, W. (1997). *Children communicating: The first 5 years*. New York: Routledge.
- Höl, Ş. (2017). Annelerin çocuklarına yönelik iletişim becerilerinin 5-6 yaş grubu çocuklarının iletişim becerileri üzerindeki yordayıcı etkisi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 4(13), 351-381.
- Işık, M. (2000). *İletişimden Kitle İletişimine*. Konya: Mikro Yayınları.
- Işık, M. (2012). *Kitle İletişim Teorilerine Giriş* (4. Baskı). Konya: Eğitim Yayın Evi.
- Kahraman, S., Tanrıkulu, T. (2016). Ebeveynin üstün yetenekli çocuğuyla iletişimini geliştirmeye yönelik psiko-eğitim programının etkisinin incelenmesi. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 9(1).
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (3. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Kalkiner, N., Kasapoğlu, A. (2011). *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kandır, A., Alpan, U. Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38.
- Karageyik, K. (2019). Ebeveyn Stresinin Ebeveyn Yetkinliği Ve Ebeveynin Çocuğu İle İletişimi Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Karslı, E. (2019). Modernleşme sürecinde çözölen aile yapısı ve kadının yeniden inşası. *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Faköltesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kayabaşı, Y. (2008). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(20), 191-212.
- Kazan, H., Sarısoy, S. (2021). Anne-çocuk ilişkisi bağlamında okul öncesi dönemde iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *Istanbul Aydın University Journal of Social Sciences/Istanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2).
- Kesici, Ş., Bayrakçı, E., Mert, A., Kiper, C. (2017). *Vaka örnekleriyle birlikte aile danışma kuramları ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Keski, Y., Aykaç, M. (2014). İletişim engellerinin aile içi iletişime etkisini incelemede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin katılımcı görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(3), 121-143.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kırman, A., Doğan, Ö. (2017). Anne-baba çocuk ilişkileri: Bir meta-sentez çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Faköltesi Dergisi*, 4(1), 28-49.
- Könezöğlu, B. (2006). Aile ve Ailenin Korunması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kudret, S. (2019). Down Sendromlu Çocuğa Sahip Ailelerin Aile İşlevselliği ve Sosyal Destek Düzeylerinin Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Lambert, V., Long, T., Kelleher, D. (2012). *Çocuk Hemşireleri İçin İletişim Becerileri*. İngiltere: McGraw-Hill Eğitimi.
- Levetown, M. (2008). Communicating with children and families: from everyday interactions to skill in conveying distressing information. *Pediatrics*, 121(5), 1441-1460.
- Mangır, M., Aktaş, Y. (1992). Baba çocuk ilişkisi. *Yaşadıkça Eğitim*, 21, 5-7.
- Mehdiyev, G. (2018). Çocuk ile iletişim: insan yetiştirmek. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 613-624.

- Nazlı, S. (2018). *Aile Danışmanlığı* (13. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, F. (2020). Okul ve aile iletişimi okul öncesi eğitim ve ebeveyn ilişkileri örnekleme. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 5(2), 113-122.
- Öcal, A., Yıldırım, E. (2014). Dış göçler sebebiyle parçalanmış aile çocuklarının değer algılarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 155-183.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Öz, İ. (1997). *Çocuk ve Aile: Çocuk Olmak* (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özburun, N. (2018). Derleme: Genel sistem teorisinden etkilenen aile terapisi modellerinin karşılaştırılması. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(2), 172-188.
- Özdemir, S. (2017). Engelli bireylerin mânevî rehabilitelerinde iletişimin önemi. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (38), 137-159.
- Özel, E., Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36).
- Özen, Y., Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.
- Özgüven, İ. E. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam* (1. Baskı). Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özkan, F. (2018). Ailenin dini tutum ve davranışlarının çocuğun dini tutum ve davranışlarına etkisi: Diyarbakır örneği. *Mizanü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi*, (7), 63-109.
- Öztürk, M., Boylu, A. A. (2013). Tek ebeveynli ailelerin yaşadıkları finansal güçlüklerin yaşam tatminleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*.
- Öztürk, R., Fidan, M. (2020). Aile içi iletişimin, çocuğun etkili iletişim kurma becerisi üzerine etkileri. İçinde *Recent Advances in Education and Sport Researches*. H. Uzun (Ed.), (s. 121-151). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Özyürek, A., Özkan, İ., Yavuz, N. F., Begde, Z. (2019). Çocuğu ilkokula devam eden ebeveynlerin çocuk yetiştirme görüş ve tutumları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 323-340.
- Pak, G. S. (2022). Tezsiz Yüksek Lisans Eğitim Kurumlarında Öğretmenlerin Örgütsel Sinizm Durumları. (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, İstanbul.
- Robinson, M. (2010). *Understanding Behaviour And Development In Early Childhood: A Guide To Theory And Practice*. London: Routledge.
- Russell, H., Thornton, M. (2009). *Parental employment and child outcomes at 9 years*. National Longitudinal Study of Children.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

- Serin, N., Öztürk, S. (2007). Anne-babası boşanmış 9–13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2).
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Smith, M., Dukes, C. (2007). Developing pre-school communication and language. *Developing Pre-school Communication and Language*, 1-128.
- Snow, C., Ferguson, C. (1977). *Talking to Children: Language Input and Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Şahin, H. (2005). Öfke ve öfke denetiminin kuramsal temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 1-22.
- Şahin, S., Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66.
- Şahin, T., Cevher, F., Nilgün, F., (2007). Türk toplumunda aile-çocuk ilişkilerine genel bir bakış, 775-789.
- Şentürk, Ü. (2012). Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği 2006). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29), 105-126.
- Taylan, H. (2009). Türkiye'de köy ailesinde aile içi ilişkiler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (22), 117-138.
- Tekin, E. M., Çiçek, Ö., Altay, S. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak tarihsel süreçte ailenin değişen/değişmeyen rolleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 35-58.
- Toker, G. A., Çapan, A. S. (2018). Anne baba tutumlarından kaynaklanan, ihmal ve duygusal istismara maruz kalmış çocukların en çok kullandığı savunma mekanizmaları üzerine bir literatür taraması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 1794-1816.
- Tolan, B. (1991). *Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru: Dünya Ve Türkiyede Aile Yapısının Evrimi Aile Yazıları*. B. Eke, A. Çiğdem (Der.), (s. 494). Ankara: BAAK Yayınları.
- Topçuoğlu, Y. (2003). Kentleşme ve Kültürel Doku Göç Sürecinde Aile Yapısındaki Değişmeler-Gümüşhane Kovköyü Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tönbül, Ö. (2019). Aile danışmanlığı sürecinde ve kuramlarında amaç oluşturma. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 76-95.
- Trevarthen, C. (1993). *The self born in intersubjectivity: The psychology of an infant communicating*.
- Turgut, F. (2017). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 1(1), 93-117.

- Ulusoy, D., Demir, N. Ö., Baran, A. G., (2005). Parçalanmış aile ve gençlerde sapmış davranışlar: Lise son sınıf gençliği örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(2), 61-66.
- Ummannel, A. (2007). Okul öncesi çocuklarda akran kabulünün çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ustakara, F. (2011). Kişilerarası iletişimle bağlantılı renk olgusunun bireysel çağrışım boyutuna yönelik bir alan araştırması: Gaziantep örneği. *Selçuk İletişim*, 6(4), 138-154.
- Uykan, E., Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644.
- Uzunsakal, E., Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- World Health Organization, (1997). *Improving mother/child interaction to promote better psychosocial development in children* (No. WHO/MSA/MHP/98.1). World Health Organization.
- Yağcı, S., Bilgin B. (2020). *İslam ve Çocuk* (5. Baskı). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Yalçın, H. (2013). Anne-çocuk iletişimi eğitiminin etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(28), 179-194.
- Yaşar, E. F. (2014). Türk aile yapısının değişim ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, 2014(30), 209-224.
- Yavuzer, H. (1996). *Suç ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, B. (2020). Sosyal hizmet uygulamasında Bowen'ın aile sistemleri yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(47), 287-313.
- Yıldız, İ. (2023). Kur'ân âyetleri ışığında ailenin görevleri. *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(2), 251-267.
- Yılmaz, B. (2003). Toplumsal iletişim ve kütüphane. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 11-29.
- Yüksel, A. H. (1989). İletişim süreci ve sistem yaklaşımı açısından iletişim sürecinin incelenmesi. *Kurgu*, 6(2), 15-63.
- Zafer, A. B. (2013). Cumhuriyet ile birlikte değişen türk aile yapısı ve kadının durumu. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(24), 121-134.
- Zakirov, F. I. (2014). Comparative analysis of psychological development of children brought up in infant orphanages and in foster families. *Aspirantskiy Vestnik Povolzhiya*, (5-6), 39-42.

- Zeskind, P. S. (1983). Cross-cultural differences in maternal perceptions of cries of low- and high-risk infants. *Child Development*, 54(5), 1119-1128.
- Zeskind, P. S. (2005). Impact of the cry of the infant at risk on psychosocial development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*, 1-7.
- Zhang, X., Chen, H. (2010). Reciprocal influences between parents' perceptions of mother-child and father-child relationships: a short-term longitudinal study in chinese preschoolers. *The Journal Of Genetic Psychology*, 171, 22-34.

8. EKLER

EK-1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi Doç. Dr. Adem BÖLÜKBAŞI danışmanlığında tarafınca “Ebeveyn İle Çocuk Arasındaki İletişimin Aile Yapısının Oluşumuna Etkisi (Sakarya Örneği)” isimli yüksek lisans tez çalışması yürütülmektedir. Araştırmanın yapılabilmesi için Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Bu çalışmanın amacı; “Ebeveyn-Çocuk Arasındaki İletişimin Aile Yapısının Oluşumuna Etkisi” isimli bu çalışmada ebeveyn çocuk ilişkilerinin sadece çocukluk ve ilk yaş dönemlerinde değil, ergenlik döneminde ve hayatın tüm aşamalarında ve aynı zamanda aile yapısının oluşumunda önemli derecede etkili olduğu gerçeğinin ortaya konulmasıdır. Araştırma kapsamında 500 katılımcıya ulaşılabilecektir. Katılımcı olarak sizden izin isteneceği ve gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde araştırma için 9 sorudan oluşan katılımcıları tanımaya yönelik cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim durumu, çalışma durumu gibi faktörleri ele alan Sosyodemografik Ön Bilgi Formu, daha önce geliştirilen ve Kahraman ve Taraklı (2016) tarafından geliştirilmiş olan ve toplamda 27 madde ve 5 alt boyuttan oluşan Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği ile hammaddesi 59 ifadeden oluşan geliştirme aşamasında 54 ifadeye daha sonraki çalışmalarda ifade sayısı 36'ya indirilen, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam olmak üzere 5 boyuttan oluşan ve Gülerce (1996) tarafından geliştirilen “Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği” (AYDA) ile veriler toplanacak olup çalışmaya katılımınız durumunda yaptığım araştırmaya katkı sağlayacaktır. Ölçekler ve Sosyodemografik Ön Bilgi Formu katılımcı olarak size uygulanmadan önce gerekli görülmesi halinde incelemeniz için tarafınıza paylaşılacaktır. Yapılacak olan uygulamalarda size eşlik edilecek olup herhangi bir hususun anlaşılamaması durumunda da gerekli açıklamalar yapılacaktır. Görüşme sırasında sizlerden alınan bilgiler gizli tutulacak, elde edilen veriler araştırmacılar dışında kimse ile paylaşılmayacak ve araştırmanın amacına uygun olarak kullanılacaktır. Araştırmaya katılan katılımcılardan herhangi bir ücret talep edilmeyecek veya katılım halinde de

karşı tarafa herhangi bir ödeme yapılmayacaktır. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olup araştırmayı reddetme hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra da araştırma kapsamından çıkabilirsiniz. Ayrıca gönüllü rızasına bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışında bırakılabileceksiniz. Bu formu onaylamanız, araştırmaya katılım için izin verdiğiniz anlamına gelmektedir. Çalışmaya ve bilime verdiğiniz katkı için teşekkür ederim. Yukarıda katılımcıya araştırmadan önce verilmesi gereken metni okudum. Bunlar hakkında bana yazılı ve sözlü açıklamalar yapıldı. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum

Gönüllünün:

Açıklamaları yapan araştırmacının:

Adı- Soyadı:

Adı Soyadı:

İmzası:

İmzası:

Adresi (varsa telefon no, faks no):

Velayet veya vesayet altında bulunanlar için:

Veli / Vasi Adı – Soyadı:

İmzası:

Adresi (varsa telefon no, faks no):

Açıklamaları yapan araştırmacının Adı- Soyadı.

İmzası:

EK-2. Anket ve Ölçekler

A. Sosyodemografik Ön Bilgi Formu

1. Yaşınız Nedir?
2. Cinsiyetiniz Nedir? A) Kadın B) Erkek
3. Medeni Durumunuz Nedir: A) Evli B) Bekar C) Eşinden Ayrılmış
4. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?
5. Eşiniz (ya da eski eşiniz) herhangi bir işte çalışıyor mu?
6. Toplam aylık hane geliriniz ne kadardır? A) 0-11.400 TL B) 11.401-20.000 TL C) 20.001- 30.000 TL D) 30.001 TL ve üzeri
7. Eğitim durumunuz nedir? A) Okur-yazar B) İlk okul mezunu C) Orta okul mezunu D) Lise ve dengi okul E) Üniversite mezunu F) Lisansüstü G) Okur-yazar değil
8. Eşiniz (ya da eski eşinizin) eğitim durumu nedir? A) Okur-yazar B) İlk okul mezunu C) Orta okul mezunu D) Lise ve dengi okul E) Üniversite mezunu F) Lisansüstü G) Okur-yazar değil
9. Kaç çocuğunuz var?

B. Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman
Çocuğumla kurduğum iletişimin niteliği, onun sorumluluklarını yerine getirmesini kolaylaştırır.					
Çocuğumun anlattığı konuların önemsiz olduğunu düşündüğümde genellikle şakaya vururum.					
Çocuğumla kurduğum iletişimin niteliği, onu disipline etmemi					

kolaylaştırır.					
Kullandığım iletişim tarzı çocuğumun sınırlarını anlamasını kolaylaştırır.					
Çocuğum için koyduğum kuralları onun anlayacağı şekilde açıklarım.					
Çocuğumla iletişim kurarken onun ne hissediyor olabileceğini anlarım.					
Çocuğum yanlış bir davranış yaptığında bunu anlaması için onunla rahatça konuşurum.					
Çocuğumla konuşurken genellikle kendimi ona öğüt verirken bulurum.					
Bir durum hakkında gerçekten ne düşündüğümü çocuğumla paylaşıyorum.					
Çocuğumu beni dinlemediğinde ona gözdağı vererek konuşurum.					
Çocuğum düşüncelerini benimle paylaşır.					
Çocuğumla iletişimimi aksatacak engelleri kullanmaktan kaçınıyorum.					
Çocuğum duygularını benimle paylaşır.					
Çocuğum canını sıkan bir durum olunca bunu benimle paylaşabileceğini bilir.					
Çocuğumu dinlerken başkalarını ona örnek gösteririm.					
Çocuğumu dinlerim.					
Çocuğuma bir sorumluluk verirken bunu ona en iyi şekilde ifade etmenin yollarını bilirim.					

Çocuğumu fikirlerini ifade etmesi konusunda cesaretlendiririm.					
Çocuğumla kurduğum iletişimin niteliği, onun motivasyonunu artırır.					
Çocuğumla iletişim kurarken onun kişisel haklarına saygı duymaya özen gösteririm.					
Çocuğum benimle her konuyu rahatça konuşur.					
Çocuğumun fikirlerine değer veririm.					
Çocuğumla iletişim kurarken içten olmaya çalışırım					
Çocuğumla iletişim kurarken potansiyelinin/yeteneklerinin getirdiği özelliklerine dikkat ederim.					
Çocuğumla iletişim kurarken onun ne düşünüyor olabileceğini anlarım.					
Çocuğumla iletişimimi geliştirmek için yapabileceklerimi araştırırım.					
Çocuğumun konuşmak istediği konuyu dinlemek istemediğimde konuyu değiştiririm.					

C. Aile Yapısını Değerlendirme Aracı (AYDA)

BİZİM AİLEDE;.....	Benzerlik Derecesi				
5. Tümüyle aynı %80 - %100					
4. Büyük ölçüde aynı %60 - %79					
3. Orta düzeyde aynı %40 - %59					
2. Biraz aynı %20 - %39					
1. Tam tersi %0 - %19					
1. Ailemizde her türlü konu ve fikir açıkça konuşulur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Evimizde birisi bize bir şey söylediği zaman diğerleri aynı şeyi anlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

3. Bizim evde olaylar karşısındaki düşünce ve duygular konuşmaktan çok davranışlarla ifade edilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Bizim evde sözlerle söylenenler, davranışlarla anlatılanları tutmaz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Evdekilerle çatışmaktansa susmayı ve başkalarıyla konuşmayı yeğlerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Bizim evde kesinlikle konuşulmayacak konular bence çok fazladır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Beni korkutan, başaramayacağımı sandığım ve üzüldüğüm şeyleri anne ve babama rahatlıkla söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Beni sevindiren, aklımdan geçen ve komik şeyleri anne ve babama rahatlıkla söyleyebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Aile üyeleri arasındaki iletişimi son derece doyurucu bulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Birimizin işte, okulda veya arkadaşından öğrendiği bir şey evde genellikle ilgi görür, tartışılır ve beğenilirse uygulanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Ailem başkalarından gelen eleştiri ya da önerilere tamamen kapalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Evimizde TV, radyo, gazete, dergi, kitap, konferans, sinema, tiyatro gibi yollarla yeni şeyler öğrenmeye ve dünyada olup bitenlere çok ilgi duyulur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Bizim evde iş, okul ve ev işleri dışında da birçok uğraş (hobiler, özel ilgiler, spor faaliyetleri, vb.) vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Doğrusu ailemden daha çok bağlı olduğum bir insan (arkadaş, sevgili, öğretmen, terapist vb.) var.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Ailem, benim pek çok arkadaşımınla tanışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Ailemdeki dayanışma ve birlik duygusu çok güçlüdür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Annem ve babam, evde kendi başıma geçirmek istediğim zamana (çalışırken, oyun oynarken, TV seyrederken, vb.) karşı çok anlayışlıdır, beni rahat bırakır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Birbirimizle çok iyi geçiniriz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Bizim aileyi ilgilendiren kararlarda, evdeki herkesin fikri alınır veya çıkarı gözetilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Biz de aileyle ilgili sorumlulukların dağılımı hakça olur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Bizim evde birisi diğerlerinden daha önemlidir, yani daha çok sevilir, kayırlır veya dediğini yaptırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

22. Ailemizde işbölümü, herkese düşen görevler ve diğer kurallar açık seçik belirgindir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Bizim evde karşılaşılan aksamalar ve çıkan çatışmalar mutlaka çözülür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. Bizim aileyi ilgilendiren kararlarda, aile içinden söz sahibi olanlar, dışarıdan karışanlardan her zaman çoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25. Evimizde görevini aksatanlar veya bu kurallara uymayan(lar) şiddetle kınanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. Evde yapmam gereken şeyler için her zaman yeterli zamanım olur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Genel olarak bizim sağlıklı, huzurlu ve iyi bir aile olduğumuzu düşünürdüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28. Ailem büyük bir sağlık ve para sorunu dışında bir problemle karşılaştığında bunu kendi başına halledebilirdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29. Ailem geçmişte karşılaştığı zor durumların üstesinden gelirdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30. Gerektiğinde ailem çevresinden yeterince destek alabilirdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31. Ailemden son derece gurur ve haz duyuyordum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32. Bizim ailede herkesin birbirini değiştirmeye çalıştığı çok belirgindi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33. Bizim evde kimsenin eleştiriye tahammülü yoktu.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34. Bizim ailede her çeşit duygunun (üzüntü, mutluluk, coşku, kızgınlık, korku, vb.) hissettiğimiz gibi yaşanması olağandı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35. Bence ailemizde değişmesi mümkün olmayacak tavırlar çoktu.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36. Birbirimize yeterince sevgi ve şefkat gösterirdik.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-3. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 04.01.2024-628

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SAĞLIK BİLİMLERİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
TOPLANTI TUTANAĞI

GÜNDEM: Doç. Dr. Adem BÖLÜKBAŞI'ın 2023-244 numaralı başvurusunun değerlendirilmesi

KARAR: Etik Kurulunun 14.12.2023 tarihinde saat 14.00'te yapılan 2023-10 sayılı toplantısında Doç. Dr. Adem BÖLÜKBAŞI danışmanlığında Vusula MAMMADOVA tarafından yürütülmesi planlanan 2023-244 başvuru sayılı "Ebeveyn ile Çocuk Arasındaki İletişimin Aile Yapının Oluşumuna Etkisi (Sakarya Örneği)" konulu çalışması etik açıdan uygun bulunmuştur.

	Prof. Dr. Komisyon Başkanı	
Doç. Dr.	Doç. Dr.	Doç. Dr.
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi

Pro Kulu: 64922

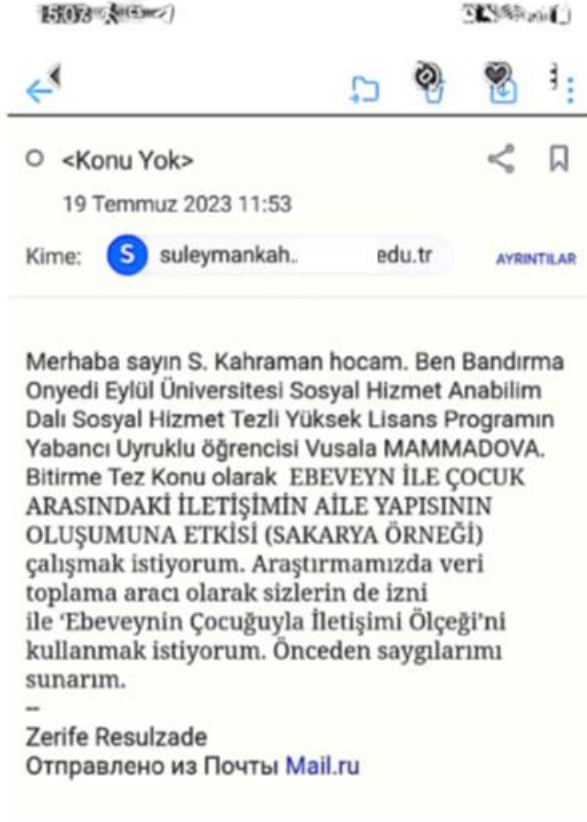
Belge Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5658&eD=BSC40CV153>

Adres: Yeni Mahalle İlker Arslanbey Mimarlık Sanat Yolu Çaklılar
No: 77 Bandırma/MALİYE
Telefon: 02667170117 Faks: 02667170030
e-Posta: etik@bandirma.edu.tr
Kurum Adresi: bandirma.edu.tr/etik-kurulu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulanması: <https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5658&eD=BSC40CV153&eS=628> adresinden yapılabilir.

EK-4. Ölçek Kullanım İzni

9. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı:	Vusala MAMMADOVA
Medeni Hali:	Evli
Uyruğu:	Azerbaycan
EĞİTİM	
Lise:	Bakü 35 Nolu Lise
Derece/Alan:	Lisans, Biyoloji
Üniversite/Yıl:	Sumgayıt Devlet Üniversitesi, 2006-2010
Derece/Alan:	Lisans, Sosyal Hizmet
Üniversite/ Yıl:	Sakarya Üniversitesi, 2015-2020
Derece//Alan:	Yüksek Lisans, Mikrobiyoloji Uzmanı
Üniversite/Yıl:	Sakarya Üniversitesi, 2015-2018
Derece/Alan:	Yüksek Lisans, Sosyal Hizmet Uzmanı
Üniversite/Yıl:	Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi, 2021-2024
YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	
<i>Paeonia mascula</i> (L.) Mill. Subsp. <i>mascula</i> ve <i>Paeonia tenuifolia</i> L. Bitkilerinin Antibakteriyel Aktivitesinin Araştırılması, Sakarya Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, 2015-2018.	
KATILDIĞI PROJELER	
Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) – Sakarya Üniversitesi, 2017-2018.	
YAYINLAR	
Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler	
Alican B. SEMERCİ, Dilek İNCEÇAYIR, Vusala MAMMADOVA, Ayşegül HOŞ, Kenan TUNÇ. (2020) Antimicrobial activities of <i>Allium staticiforme</i> and <i>Allium subhirsutum</i> , <i>Bangladesh J Pharmacol</i> 2020, 15.	
Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Ve Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler	

1. Kenan TUNÇ, Alican B. SEMERCİ, Vusala MAMMADOVA, Dilek İNCEÇAYIR. Gıda Koruyucu Doğal Antimikrobiyal Ekstrakt *Paenoia Masculula* (L) Mill. Subsp *Mascula*, 6. Gıda Güvenliği Kongresi, 3-5 Mayıs 2018, İstanbul.
2. Kenan TUNÇ, Alican B. SEMERCİ, Vusala MAMMADOVA. Determination of Antibacterial and Antioxidant Properties of *Paliurus Spina-christi* P. Mill. Seeds. 1st International Ankara Multidisciplinary Studies Congrees. 11-12 Ağustos 2020, Ankara.
3. Yusuf GENÇ, Vusala MAMMADOVA, Uluslararası Öğrencilerin Yaşadıkları Kültürel Şokun Akademik Başarılarına Etkisi. (Sakarya Üniversitesi Örneği), Uluslararası Ankara Bilimsel Araştırmalar Kongresi, 5-6 Ekim 2019, Ankara.
4. Fikri KELEŞOĞLU, Vusala MAMMADOVA, Yetişkin Bireylerde Değer Kavramının Transaksiyonel Analiz Açısından Değerlendirilmesi/Bir Vaka Sunumu, Uluslararası Güncel Araştırmalar Sempozyumu, 21-22 Şubat 2022, Online.
5. Vusala MAMMADOVA, Türkiye’de Sosyal Dışlanmaya Dayalı Kadın Yoksulluğu, Uluslararası Güncel Araştırmalar Sempozyumu, 21-22 Şubat 2022, Online.
6. Adem BÖLÜKBAŞI, Vusala MAMMADOVA, Dijital Hastalık Olarak Nomofobinin Z Kuşağı Üzerindeki Etkisi, 15. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi, 1-3 Nisan 2024, İstanbul.

Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler

Kenan TUNÇ, Alican B. SEMERCİ, Vusala MAMMADOVA, Dilek İNCEÇAYIR, (2019). *Paeonia* Türlerinin Antibakteriyel Etkisi. *Sinop Uni J Nat Sci* 4 (1): 1-22.

Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan Ve Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler

1. Kenan TUNÇ, Vusala. MAMMADOVA, Dilek İNCEÇAYIR. *Paeonia* Türlerinin Antibakteriyel Aktivitesi. Ulusal Biyoloji Kongresi, 3-5 Mayıs 2018, Eskişehir.
2. Yusuf GENÇ, Vusala MAMMADOVA AYDIN, The Effect of Cultural Shock International Students Experienced On Their Academic Success: Sakarya

University Example. Major Socio-Economic Issues and Solutions, (s. 85-108).
Ankara: Gazi Kitabevi.

